

MOKYMOŠI KRYPTIES PASIRINKIMO GALIMYBIŲ DIDINIMAS

14–19 metų mokiniams

PROJEKTĄ REMIA LIETUVOS RESPUBLIKA, PROJEKTĄ IŠ DALIES FINANSUOJA EUROPOS SAJUNGA

MOKYMOSI KRYPTIES PASIRINKIMO GALIMYBIŲ DIDINIMAS

14–19 METŲ MOKINIAMS

Švietimo plėtotos centras
Vilnius, 2007

UDK 371.3
Mo-54

Leidiny s parengtas ir išeistas i gyvendinant projektą

MOKYMO SI KRYPTIES PASIRINKIMO GALIMYBIŲ DIDINIMAS 14–19 METŲ MOKINIAMS

Projektas finansuojamas Europos socialinio fondo ir Lietuvos Respublikos biudžeto lėšomis pagal Bendrojo programavimo dokumento 2.4 priemonę „Mokymosi visą gyvenimą sąlygų plėtra“

Redakcinė grupė: *Pranas Gudynas, Vida Kazragytė, Sonata Likienė, Elena Motiejūnienė, Irma Neseckienė*

Leidinio rengėjai:

Modelio kūrimo ir išbandymo ekspertai (vadovė *V. Kazragytė*): *D. Brazdeikienė, V. Dagienė, D. Encienė, V. Gdliauskienė, L. Kasperavičienė, A. Mačiūnienė, E. Motiejūnienė, A. Numgaudienė, Ž. Sederevičiūtė, M. Skakunova, D. Švelnienė*

Projekto koordinatoriai mokyklose: *R. Arbatauskienė, E. Gaidamavičienė, A. Girdžiūna, S. Jokubauskas, A. Kaminskis, A. Kanapeckas, G. Kruopienė, V. Kurpeikienė, N. Latvaitienė, A. Mankauskienė, R. Meškauskienė, A. Milašauskas, A. Navickienė, M. Padegimaitė, J. Padvelskis, R. Poškienė, E. Samas, A. Staigvilienė, V. Šalkauskas, A. Šerlinskis, I. Tarasevičienė, R. Tuinylaitė, E. Usonienė, L. Vaičiulytė, R. Vasiliauskas, L. Venckuviene*

TURINYS

Pratarmė.....	6
Kaitos prielaidos.....	7
14–19 metų mokinių ugdymo organizavimo modeliai Lietuvoje ir svetur.....	8
Mokymosi krypties pasirinkimo modelio paieškos.....	15
Mokymosi krypties pasirinkimo 9–12 (1–4 gimnazijų) klasėse modelio aprašas.....	18
Baigiamosios konferencijos (2007-10-30, Vilnius) dalyviai apie projekto reikšmę.....	21
Raskite savitą būdą tai padaryti. Pertti Siekkinen, Humap Ltd	29
Projekto akimirkos: dalyviai ir jų darbai	35
Modelio ir programų išbandymo patirtis	51
Kelmės Jono Graičiūno gimnazija.....	52
Kelmės „Kražantės“ pagrindinė mokykla	54
Marijampolės rajono Liudvinavo Kazio Borutos vidurinė mokykla.....	56
Marijampolės Sūduvos vidurinė mokykla	58
Mažeikių rajono Buknaičių Henriko Nagio pagrindinė mokykla.....	60
Mažeikių Kalnėnų vidurinė mokykla.....	62
Panevėžio „Minties“ vidurinė mokykla	64
Panevėžio „Verdenės“ pagrindinė mokykla	66
Pasvalio rajono Joniškėlio Gabrielės Petkevičaitės-Bitės vidurinė mokykla	68
Pasvalio Petro Vileišio gimnazija.....	70
Prienu „Ažuolo“ pagrindinė mokykla.....	72
Prienu „Žiburio“ gimnazija.....	74
Raseinių pagrindinė mokykla	76
Raseinių „Žemaičio“ gimnazija.....	78
Šilutės Pamario pagrindinė mokykla.....	80
Šilutės rajono Švėkšnos „Saulės“ vidurinė mokykla.....	82
Tauragės Jovarų vidurinė mokykla.....	84
Tauragės Žalgirių vidurinė mokykla	86
Ukmergės Antano Smetonos gimnazija	88
Ukmergės Dukstynos pagrindinė mokykla	90
Varėnos „Ažuolo“ vidurinė mokykla	92
Varėnos „Ryto“ vidurinė mokykla.....	94
Vilniaus Martyno Mažvydo vidurinė mokykla.....	96
Vilniaus Viršuliškių vidurinė mokykla.....	98
Zarasų „Ažuolo“ gimnazija	100
Zarasų Pauliaus Širvio pagrindinė mokykla	102
Projekto mokyklų komandos.....	104

PRATARMĖ

Projektas „Mokymosi krypties pasirinkimo galimybių didinimas 14–19 metų mokiniams“ buvo vienas pirmųjų plataus masto bandomųjų švietimo projektų, kuriame buvo tobulinamas, mokinių poreikiams ir polinkiams pritaikomas ugdymo turinys, plėtojama mokytojo kompetencija, mokyklos buvo aprūpintos moderniomis mokymo priemonėmis, įrengti technologijų mokymo kabinetai, šiuolaikiškai mokoma menų ir technologijų. „Toks pertvarkymų švietime kelias – pradžioje vykdant bandomuosius projektus, o vėliau plačiai diegiant juose pasiteisinusias naujoves mokyklos praktikoje – pasaulyje jau pripažintas kaip labai veiksmingas ir plačiai taikomas“, – projekto reikšmę Lietuvos švietimo sistemai komentuoja Švietimo plėtotės centro direktorius dr. Pranas Gudynas.

Šiame projekte vykdytos veiklos paspartino 14–19 metų amžiaus jaunimui aktualiausių švietimo inovacijų sukūrimą ir taikymą mokyklose, o tai padėjo daugelį mokinių sulaukyti nuo ankstyvo pasitraukimo iš švietimo sistemos, padidino profesinės kvalifikacijos ir aukštesniojo išsilavinimo populiarumą, siekiantiems toliau tęsti mokymąsi mokiniams atsirado daugiau pasirinkimo galimybių: padaugėjo įvairesnių ir geresnės kokybės programų, buvo sukurta šiuolaikiškus reikalavimus atitinkanti mokymosi aplinka.

Projektas „Mokymosi krypties pasirinkimo galimybių didinimas“ buvo vykdomas trejus metus: 2005 m. kovo 7 d. – 2008 m. vasario 28 d. Jis buvo vykdomas kartu su projektu „Technologinio ugdymo aplinkos rekonstravimas ir modernizavimas užtikrinant mokinių pasirinkimo galimybes ir mokymosi nesėkmės pavojaus mažinimą pagrindiniame ir viduriniame ugdyme“, skirtu technologijų ir projektavimo kabinetams bendrojo lavinimo mokyklose įrengti. Šio projekto trukmė 2006 m. liepos 7 d. – 2007 m. spalio 31 d.

Projektas buvo įgyvendinamas visose 10 apskrįčių. Švietimo plėtotės centras kartu su partneriais iš 13 savivaldybių 26 švietimo įstaigose išbandė mokymosi krypties pasirinkimo modelį, kuris padėjo mokyklos organizuojant ugdymo procesą atsizvelgti į mokinių poreikių ir polinkių įvairovę ir veiksmingai diferencijuoti mokymą. Modelis ir programų ar jų modulių pasirinkimo galimybės padėjo mokyklai tapti patrauklia visiems tiek akademiškai, tiek praktiškai polinkių 14–19 metų mokiniams ir sumažino

pavojų iškristi jiems iš mokyklos.

Seminaruose daugiau nei 1 000 mokytojų mokėsi, kaip tapti lanksčiais mokymo vadybininkais ir mokinių mokymosi patarėjais bei asistentais. Jie grįždavo į klases, kuriose 4 560 skirtingų poreikių, interesų, galių ir motyvacijos mokinių laukė pripažinimo, dėmesio ir palaikymo, kad mokydami patirtų sėkmę ir ja remtųsi planuodami tolesnį mokymąsi, rengdami darbo pasauliui ir sėkmingai konkurencijai darbo rinkoje.

Švietimo plėtotės centro specialistai, projekto ekspertai ir projekto mokyklų mokytojai pakoregavo lietuvių kalbos, matematikos, fizikos, biologijos, chemijos, dailės, technologijų, muzikos ir kūno kultūros išsilavinimo standartų reikalavimus ir sumažino programų apimtį – padarė juos suprantamesnius daugumai mokinių dėl glaudesnių sąsajų su gyvenimo realijomis, praktiniais darbais, stebėjimais ir tyrimais. Buvo sudaryta daugiau galimybių mokiniams pasirinkti mėgstamą veiklą – kurti projektus, konstruoti, sportuoti – ir technologijoms, menams bei kūno kultūrai skirti daugiau mokymosi laiko. „Programa suteikė galimybę mokytis to, kas atitinka vaikų poreikius, pomėgius ir interesus, – aiškina projekto vadovė Sonata Likienė. – Pamokos pritaikomos konkrečiam mokiniui, o tose pačiose grupėse besimokančiųjų motyvacija yra panaši. Mokymosi procesas tapo lengvesnis, o rezultatai – geresni.“

Projekte dalyvavusi Varėnos „Ryto“ vidurinės mokyklos dešimtokė Miglė džiaugėsi: „Įprastą kursą išmokau greičiau, o „sutaupyta“ laiką galėjau skirti žinioms gilinti ir įgūdžiams tobulinti. Taip mokytis ir įdomiau, ir naudingiau.“

Viena iš daugelio projekte sustiprėjusių ir atsiskleidusių mokinių – Jolanta – taikliai kalbėjo apie didesnę laisvę rinktis, pasikeitusius mokinių ir mokytojų santykius, įsitvirtinantį jų bendradarbiavimą: „Man tai patinka, nes mokytoja siūlo pasirinkti temą, darbo formas, suteikia galimybę išsakyti savo nuomonę, padeda tobulėti. Per pamokas skaitome, karpome, klijuojame, diskutuojame, pristatome, analizuojame... Mokytoja suspėja prieiti prie kiekvieno.“

Šiame projekte sukurtos ir išbandytos integruotos (9–10 klasėms) bei pasirenkamosios menų ir technologijų programos (11–12 klasėms) jau diegiamos visose Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose. Pakeičiui į mokyklas ir kitos projekto naujovės...

KAITOS PRIELAIDOS

Projektas prasidėjo ir buvo vykdomas tuo metu, kai Lietuvoje, Švietimo ir mokslo ministerijos duomenimis, daugiau kaip 20 proc. vaikų palieka švietimo sistemą negavę pagrindinio išsilavinimo pažymėjimo, daugiau kaip 30 proc. – negavę vidurinį išsilavinimą patvirtinančio brandos atestato. Jaunų žmonių (14–24 m.) darbo jėgos užimtumas Lietuvoje yra mažiausias tarp visų amžiaus grupių ir siekia 30,9 proc. (plg. Europoje – 47,7 proc.).

Reaguojant į šią situaciją, Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatose, patvirtintose LR Seimo 2003 m. liepos 4 d. nutarimu Nr. IX–1700, numatyta iki 2012 m. pasiekti, kad ne mažiau kaip 95 proc. vaikų įgytų pagrindinį išsilavinimą ir ne mažiau kaip 95 proc. vaikų, įgijusių pagrindinį išsilavinimą, mokytųsi toliau ir įgytų vidurinį išsilavinimą arba vidurinį išsilavinimą ir darbo rinkoje paklausią profesinę kvalifikaciją. Įgyvendinti išskeltus siekius šiuo metu trukdo tai, kad:

- pagrindinio ir vidurinio ugdymo turinys tebėra labai akademiškas, sunkiai suprantamas ir praktinę veiklą linkusiems vaikams;
- ugdymo turinyje maža sąsajų su profesiniu mokymu ir darbo rinkoje paklausiomis profesijomis, todėl jis neatitinka poreikių tų mokinių, kurie planuoja mokytis profesinėje ar aukštojoje neuniversitetinėje mokykloje;
- menkas dėmesys mokymosi, informaciniams, komunikaciniams, socialiniams gebėjimams, kurie yra svarbūs, kad jauni žmonės galėtų mokytis nuolat, lanksčiai prisitaikytų prie darbo rinkos pokyčių;
- lėta technologijų dalyko mokymo kaita. Švietimo ir mokslo ministro 2003 m. liepos 9 d. įsakymu Nr. ISAK-1015 ir 2002 m. rugpjūčio 21 d. įsakymu Nr. ISAK-1465 patvirtintose Bendrosiose programose pereinama prie projektinio technologinio ugdymo, kai puoselėjami bendri technologiniai gebėjimai, reikšmingi įgyjant profesiją ir ją keičiant, dalyvaujant mokymosi visą gyvenimą sistemoje. Šio pobūdžio technologiniam ugdymui diegti trūksta bazės, informacinių technologijų priemonių, tinkamo mokytojų pasirengimo;
- nacionalinio lygmens ugdymo turinio kūrėjai (vietos ekspertai) ir mokytojai stokoja kompetencijų, reikalingų pritaikyti mokomąsias programas įvairių polinkių, poreikių ir gebėjimų

vaikams, veiksmingai naudoti šiuolaikines mokymo(si) priemones ir metodus.

Lietuvai tapus Europos Sąjungos nare, išryškėja atotrūkis tarp darbo rinkos poreikių ir Lietuvos jaunimo galimybių konkuruoti joje. Lietuvos jaunimo įsidarbinimo lygis gana žemas. ŠMM užsakytų tyrimų duomenimis, darbdaviai didžiausiu jaunų darbuotojų kvalifikacijos trūkumu laiko praktinio pasirengimo stoką, t. y. trūksta informacinių technologijų ir kompiuterinio raštingumo įgūdžių, savikontrolės ir rezultatų įšivertinimo įgūdžių, iniciatyvumo, gebėjimo spręsti problemas, vadovauti, dirbti grupėje ir kt.

Išsikėlus pagrindinį projekto tikslą – sukurti sąlygas, užtikrinančias 14–19 metų mokiniams platesnes galimybes pasirinkti jų polinkius ir gebėjimus atitinkančią mokymosi kryptį ir išlikti švietimo sistemoje, – buvo numatyti uždaviniai:

- Sukurti lankstų, labiau individualizuotą, skirtingus 14–19 metų mokinių, tarp jų ir socialinės rizikos šeimų bei neįgalių vaikų, gebėjimus ir poreikius atitinkantį ugdymo modelį.
- Parengti mokomąsias programas, kurios teikia didesnes praktinio darbo galimybes ir yra suderintos su profesiniu mokymu bei kompetencijomis, reikalingomis įgyti darbo rinkoje paklausią profesiją.
- Sukurti modernią, patrauklią technologinio ir meninio ugdymo aplinką.
- Padėti nacionalinio lygmens ugdymo turinio kūrėjams (vietos ekspertams) ir mokytojams įgyti kompetencijas, būtinas rengiant, išbandant ir diegiant mokomąsias programas, pritaikytas skirtingų polinkių, poreikių, gebėjimų 14–19 metų mokiniams.

Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatų įgyvendinimo programoje (Žin., 2005, Nr. 12–391) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004–2008 metų programos įgyvendinimo priemonėse (Žin., 2005, Nr. 40–1290) numatyta vykdyti projektą „Mokymosi kryptių pasirinkimo galimybių didinimas 14–19 metų mokiniams“ (sukurti modelį, sudarantį didesnes galimybes 14–19 metų mokiniams pasirinkti technologinę, menų ar sportinio ugdymo kryptį; pertvarkyti ugdymo turinį; gavus paramą iš struktūrinių fondų, mokyklas aprūpinti mokymo priemonėmis, kurių reikia technologiniam ugdymui).

14–19 METŲ MOKINIŲ UGDYMO ORGANIZAVIMO MODELIAI LIETUVOJE IR SVETUR

Švietimo / ugdymo turinio prieinamumas įvairiems vaikams yra deklaruojamas Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatose (Žin., 2003, Nr. 71–3216). Nuostatose taip pat numatyta sustiprinti socialinių, informacinių, komunikacinių, kitų bendrųjų gebėjimų ugdymą, individualizuoti mokymąsi pagal asmens poreikius, gebėjimus, ugdymo turinį labiau grįsti žinių praktiniu naudojimu įvairiose gyvenimo srityse.

Šiuolaikinės mokymosi teorijos (konstruktyvistinė, mokymosi iš patirties, kt.) ir užsienio šalyse vykstančios švietimo reformos orientuoja į geresnį ugdymo turinio pritaikymą individualiems mokymosi poreikiams ir stiprybėms. Mokymasis, susietas su asmeninėmis stiprybėmis (mokymosi stiliais, polinkiais) ir gyvenimo praktika, tampa patrauklesnis, spartesnis, prasmingesnis ir efektyvesnis.

Itin svarbu formuoti teigiamą požiūrį į praktinių polinkių vaikus, labiau toleruojant jų mokymosi ypatumus (norą būti savarankiškam, išreikšti save, sukurti produktą, būti įvertintam, kt.), puoselėjant jiems svarbius psichologinius veiksnius (palankius santykius su mokytojais, kt.). Šiems mokiniams reikia sukurti savitai patrauklią mokymosi aplinką.

Mokymosi pasirinkimo galimybės ir problemos. 2000 m. buvo įvestas profilinis mokymas, kurio tikslas yra padėti mokiniui pasirinkti tinkamiausią, polinkius, interesus ir gabumus atitinkantį ugdymosi kelią, stiprinti mokymosi motyvaciją, apgalvotai rinktis būsimąją profesiją; optimizuoti mokymosi krūvį, sumažinti atotrūkį tarp akademinės bendrojo lavinimo ir profesinio mokymo krypčių.

Profesinio mokymo specifika leidžia mokiniui pasirinkti atitinkamos trukmės profesinio mokymo programą.

Tyrimai rodo, kad daugiausiai mokinių yra linkę rinktis realinį profilį (47,5 proc.) ar humanitarinį profilį (39,5 proc.) ir tik nedidelė dalis – technologinį (9,5 proc.). Tikėtina, kad tokį pasirinkimą lemia: pirma – atsiveriančios galimybės pasirinkti norimą studijų programą: humanitarinį, meninį ar technologinį profilį pasirinkę mokiniai gali pretenduoti į maždaug 100 studijstudijų programų aukštosiose

mokyklose, realinį profilį – daugiau kaip 150 programų; antra – technologinis profilis glaudžiai siejamas su profesinio mokymo programa.

Tyrimai atskleidžia, kad studentai, mokiniai, mokytojai, tėvai profilinį mokymą vertina teigiamai, bet kartu nurodo ir tam tikrus trūkumus: sudėtinga sudaryti tvarkaraščius, daliai mokinių sunku pasirinkti profilį, dalis pedagogų nediferencijuoja reikalavimų pagal kursus. Mokiniai linkę rinktis daugiau dalykų, negu reikia stojant ir studijuojant, dėl to padidėja mokymosi krūvis.

2000 m. buvo patvirtintos Profiliavimo pradmenų pagrindinės mokyklos 9–10 (gimnazijos 1–2) klasėse nuostatos. Jomis siekiama sudaryti sąlygas atsiskleisti mokinių polinkiams, interesams ir gabumams; ugdyti vaikų gebėjimą kryptingai rinktis; stiprinti poreikį mokytis. Mokiniais siūloma pasirinktinai mokytis dalykų ir dalykų modulių. Moduliai turi padėti kompensuoti gebėjimų spragas ir siekti geresnių rezultatų, padėti apsispręsti renkančiam mokymosi kryptį 11–12 klasėje. Bendruosiuose ugdymo planuose buvo išskirtos pamokos profiliaavimo pradmenims įgyvendinti. Be dalykų modulių pasiūlos mokiniai turėjo būti informuojami apie profesijas, jų poreikius ir reikalavimus atskirai profesijai; organizuojamos netradicinės ugdymo dienos. Ši veikla turėjo padėti mokiniams tinkamai planuoti profesinę karjerą.

Vidurinio ugdymo programos aprašas, patvirtintas 2006 m. birželio 30 d. švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. ISAK-1387, leidžia mokiniui susidaryti individualų ugdymosi planą, atsižvelgiant į siekius, polinkius ir gebėjimus, planuoti profesinę karjerą, pasirinkti mokymosi kryptį. Tikėtina, kad daugiau mokinių pasirinks mokytis technologijų programas bendruoju ir išplėstiniu kursais, kryptingai stos į profesines mokyklas ar kolegijas, pasirinkdami ūkio šaką atitinkančią mokymo programą. Įvertinus tai, kad švietimo sistemai turi įtakos ūkio pokyčiai, vidurinėje mokykloje siūlomos technologijų programos yra siejamos su šiuo metu darbo rinkoje paklausiomis profesinėmis kvalifikacijomis ir sudaro prielaidas mokytis pagal atitinkamą profesinio mokymo

programą. Tyrimai rodo, kad 2005 m. šalyje trūko statybininkų, pramonės įmonėse buvo daugiau nei 60 proc. laisvų darbo vietų kvalifikuotiems darbininkams ir amatininkams.

Galimybės pasirinkti norimas programas ar jų modulius, mokantis pagal pagrindinio ugdymo programos II dalį, sudaro apie 10 proc. Dažniausiai mokiniai renkasi anglų ir gimtosios kalbos, matematikos, t. y. tų dalykų, kurie yra svarbūs tikrinant pagrindinio ugdymo pasiekimus, modulius. Vadinausi, pasirinkdami modulius mokiniai labiausiai siekia pagerinti akademinį rezultatą. Jie mažai domisi programomis ar moduliais, kurie leistų geriau pažinti individualius gebėjimus ir, atsižvelgiant į juos, apsispręsti dėl tolesnio mokymosi krypties. Galimybės mokytis pagal pagrindinio ugdymo programos II dalį profesinėje mokykloje menkos. Mokiniai gali rinktis pirmosios pakopos profesinio mokymo programą, kur sudaroma galimybė baigti 10 klasę ir įgyti pagrindinį išsilavinimą.

Galimybės kryptingiau mokytis riboja ir ugdymo turinio atitrūkimas nuo gyvenimo praktikos. Vis dar vyrauja akademiškas mokymas, dažniausiai naudojant *rašymo, aiškinimo, klausinėjimo* metodus. Nors bendrieji nacionaliniai mokinių pasiekimai yra neblogi, tyrimai rodo, kad 6 ir 10 klasėse (kaip ir 2003 m. 4 ir 8 klasėse) mokiniams daug geriau sekasi žinias atkartoti, negu jas taikyti. Didelės dalies mokinių silpni bandymų, planavimo, dalykinių informacinių tekstų kūrimo, naudojimosi lentelėmis, grafikais, kiti praktiniai gebėjimai. Tyrimu nustatyta, kad dauguma mokinių dėl tolesnio mokymosi kelio dažniausiai apsisprendžia būdami 16 metų, t. y. 9–10 klasėse, todėl tuo metu būtina sudaryti visas galimybes mokiniams rasti jiems priimtina mokymosi ir veiklos sritį – akademinę ar praktinę, kad tolesnį karjeros planavimą jie grįstų ne tik žemesniu ar aukštesniu mokymosi pasiekimų įvertinimu. Būtina atnaujinti pagrindinio ugdymo programos II dalies turinį, sieti jį su profesiniu mokymu, jeigu ši dalis yra įgyvendinama profesinėje mokykloje.

Pastarąjį dešimtmetį Lietuvoje atlikti tyrimai parodė, kad visos visuomenės grupės (mokytojai, mokiniai, tėvai) pastebi didelius mokinių mokymosi krūvius. Per didelių krūvių pasekmės aštriausiai pasireiškia gimnazijų mokiniams. Beveik trečdalis 11 klasės mokinių namuose mokosi 3–4 ir daugiau valandų per dieną.

Mokytojai nurodo, jog dalykų programos ir išsilavinimo standartų reikalavimai yra per platūs, jie negali jų įgyvendinti per pamokas, todėl padaugėja namų darbų užduočių. Dėl to taip pat mažiau taikomi aktyvaus mokymosi metodai, nes programa

„spaudžia“ skubėti. Mokytojai mokymosi sunkumų priežastis, rengiant namų darbus, dažniau sieja su individualiomis mokinio savybėmis (tingumu, nemo-kėjimu mokytis, negebėjimu suprasti). Be to, iki šiol dalis mokytojų pernelyg sureikšmina savo dėstomą dalyką, taip padidindami mokymosi krūvį.

Per didelių krūvių problemos galima būtų išvengti, sudarius sąlygas kuo anksčiau mokiniams apsispręsti dėl tolesnio mokymosi krypties ar kitokios veiklos. Profesinis orientavimas pradedamas per vėlai – 10 klasėje, todėl daug mokinių dėl tolesnio mokymosi kelio apsisprendžia tik baigę mokyklą, t. y. būdami aštuoniolikos metų, tik dalis priima sprendimus dėl ateities karjeros būdami šešiolikos ar septyniolikos metų.

Konstruktivistinis požiūris teigia, jog svarbiausia yra mokinio mokymasis. Mokytojas atlieka tik pagalbininko, skatintojo vaidmenį. Kad mokymasis galėtų vykti, turinys pritaikomas taip, kad atitiktų jau turimas mokinio žinias ir gebėjimus, nes jais remdamasis mokinys susikuria naują, sudėtingesnį supratimą, įgyja ir patobulina gebėjimus. Todėl įvedami mokymosi lygmenys, įvairūs vertinimo būdai, pasirenkamieji dalykai ir moduliai, sudaromos sąlygos mokytis pagal savo stilių, taikyti žinias ir gebėjimus praktikoje, reflektuoti mokymąsi ir pan. Taip mokiniai motyvuojami, mokymasis jiems tampa sėkmingesnis ir patrauklesnis, išvengiama per didelių krūvių.

Nors teisinė bazė sudaro galimybes mokiniui rinktis mokymosi kryptį pagal savo gebėjimus ir siekius, tačiau lieka nesutvarkytas ugdymo turinys, egzaminai. Technologinį profilį šiuo metu įgyvendina tik profesinės mokyklos, nes jis labai glaudžiai siejamas su profesiniu mokymu. Dėl šio profilio (krypties) sampratos tariamasi toliau.

Iškritimo iš švietimo sistemos rizika. Nenoras mokytis yra viena rimčiausių pamokų praleidimo, mokyklos nelankymo, iškritimo iš mokyklos priežasčių. Motyvacijos dažnai trūksta mokiniams iš socialiai remtinų šeimų. Norą mokytis slopina ir nesėkmės, atsirandančios dėl pernelyg akademiško, nepatrauklaus ugdymo proceso, kurio turinys ir metodai mažai pritaikomi prie mokinių gebėjimų, mokymosi stilių. Apie 80–70 proc. 7–8 ir 9–11 klasių mokinių nurodo, jog jie nesupranta mokytojo aiškinimo, nespėja laiku atlikti užduočių, susiduria su per dideliais krūviais. Apie 30 proc. mokinių teigia, kad sunkumų sukelia mokymosi nuobodumas dėl per lengvų užduočių.

Mokyklos nelankančių vaikų iki 16 m. skaičius, iki 2004 m. mažėjęs, 2005 m. padidėjo (nuo 505 iki 631). Vaikai nelanko mokyklos dėl negalios ir dėl

kitų priežasčių (nenori mokytis, konfliktuoja su mokytojais, nori dirbti, kt.). 2002 m. vaikų, prieš dešimt metų atėjusių į pirmąją klasę ir įgijusių pagrindinį išsilavinimą, koeficientas buvo 0,84 (ES–0,9). Tai rodo, jog 16 proc. mokinių „nubyra“ iš pagrindinio ugdymo programos arba neįgyja pagrindinio išsilavinimo pažymėjimo, prarasdami galimybę siekti aukštesnio išsilavinimo ir profesinės kvalifikacijos.

Anksti švietimo sistemą paliekančių 18–24 metų jaunuolių, turinčių tik pagrindinį ar vidurinį išsilavinimą, dalis nuo 2000 m. iki 2005 m. sumažėjo beveik du kartus (iki 9,2 proc.) ir jau yra mažesnė nei ES siekinys (10 proc.). Tačiau mokymąsi pagal pagrindinio ir vidurinio lygmens programas jaunimas dėl įvairių priežasčių vėluoja tęsti. 2004 m. tik 75,9 proc. mokinių, kurie mokėsi pagal vidurinio lygmens programą, amžius atitiko šio lygmens programą. Bendras besimokančiųjų pagal šią programą skaičius siekė 101,5 proc. Vadinasi, vidurinį išsilavinimą siekė įgyti tam tikram laikotarpiui iš švietimo sistemos pasitraukę mokiniai.

Mokiniai, patiriantys sunkumų, ypač tie, kurie linkę į praktinę veiklą, yra itin jautrūs mokymosi aplinkai. Juos vargina neigiamas mokytojų požiūris ir nenoras teikti pagalbą, sumažėjęs pasitikėjimas savo jėgomis, mokyklos baimė. Ieškojimas palankesnės aplinkos yra vienas svarbiausių motyvų, verčiančių mokinius pereiti iš bendrojo lavinimo mokyklos į profesinę. Joje jie nesijaučia atstumti, susiduria su mažesniais krūviais, jiems lengviau ir įdomiau mokytis.

2000 metais atliktas tyrimas parodė, kad dauguma mokyklos nelankančių mokinių nepajėgia įvykdyti mokyklos keliamų reikalavimų, antra vertus, mokytojai nemoka dirbti su skirtingo pajėgumo vaikais, jie dažniausiai rūpinasi gabesniaisiais, akademiniais polinkių vaikais ir mažiau dėmesio skiria akademiniai požiūriu silpnesniems. Mokytojams trūksta kompetencijų, kaip individualizuoti mokymo ir mokymosi procesą, atsižvelgiant į įvairias mokymosi sunkumų priežastis (motyvacijos stoką, nevienodai suprantamas užduotis, skirtingus mokymosi stilius) bei kreipiant mokymą į artimiausius, prioritetinius ugdymo pasiekimus. Mokant visus mokinius vienodai, nepaisant skirtubių, siekiant visų dalykų aukščiausių pasiekimų, pastangos ir laikas neretai nueina perniek.

Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategijoje (2004) atkreipiamas dėmesys, jog sprendžiant „nubyrėjimo“ iš švietimo sistemos problemą, mokyklos ir mokytojai turi įgyvendinti svarbų posūkį: nuo teikiamo mokymo – į mokymąsi tenkinant poreikius. Būtina atsižvelgti į kiekvieną besimokantįjį, įvertinti jo/jos pradines žinias ir gebėjimus ir numatyti mokymosi kryptį. Tačiau šiam siekiui įgyvendinti būti-

na, kad mokytojai įgytų reikalingų kompetencijų.

Dauguma mokomųjų dalykų programų yra skirtos akademiniai polinkių vaikams. Praktinių polinkių mokiniai dažnai susiduria su neįveikiamais mokymosi sunkumais (dideliais namų darbų krūviais, nemokėjimu mokytis, atsilikimu, kt.), todėl neretai praranda motyvaciją ir palieka mokyklą.

Nacionalinio mokinių pasiekimų tyrimo ataskaitų (2004 metų ir ankstesniųjų) išvadose rašoma, jog mokinių faktinės žinios yra geresnės negu bendrieji gebėjimai, jog vaikai moka atkartoti žinias, bet daugiau jas taiko praktiškai.

Būtina daugiau dėmesio skirti metodams, padedantiems mokiniams ugdytis žinių taikymo praktiškai, siejimo su gyvenimiška aplinka gebėjimus. Mokymosi, informaciniai, komunikaciniai, socialiniai gebėjimai yra svarbūs, kad jauni žmonės galėtų mokytis nuolat, lanksčiai prisitaikytų prie darbo rinkos pokyčių.

9–10 klasių ugdymo turinyje maža sąsajų su profesiniu mokymu ir darbo rinkoje paklausiomis profesijomis, todėl jis neatitinka poreikių tų mokinių, kurie planuoja mokytis profesinėje ar aukštojoje neuniversitetinėje mokykloje. Ta pati problema išlieka ir tiems mokiniams, kurie jau mokosi profesinėje mokykloje, nes jie mokosi tuos pačius 9 ar 10 klasės bendrojo lavinimo dalykus ir tokį pat valandų skaičių, kaip ir jų bendraamžiai, pasirinkę akademinę mokymosi kryptį.

Svarbu formuoti teigiamą požiūrį į praktinių polinkių vaikus, labiau toleruojant jų mokymosi ypatumus (norą kūrybiškai išreikšti save, sukurti produktą, būti pastebėtam, kt.), puoselėjant palankius jų santykius su mokytojais ir kitais mokiniais. Įgyvendinant projektą laikomasi lygių galimybių principo: ugdymas organizuojamas taip, kad visi mokiniai, taip pat ir linkusieji į praktinę veiklą, priklausantys „rizikos“ grupei, specialiųjų poreikių, turėtų vienodas galimybes ištraukti į jiems prasmingą ugdomąją veiklą.

Ugdymo turinys perkrautas enciklopedinėmis žiniomis, mokytojai siekia jų atkartojimo, žinios nesiekiamos su gyvenimiška patirtimi. Būtina peržiūrėti pagrindinio ugdymo programos II dalies turinį, ypač jeigu ši dalis yra įgyvendinama profesinėje mokykloje. Profesinis mokymas turi tapti viena bendrojo lavinimo mokyklos veikla, tik tuomet mokiniai gebės tinkamai rinktis tolesnę savo mokymosi kryptį, sumažės iš švietimo sistemos iškrentančių mokinių rizika.

Pasirinkimą didinantys ugdymo organizavimo modeliai Didžiojoje Britanijoje, Suomijoje ir kitose šalyse. Didžiojoje Britanijoje teikiant profesinio orientavimo paslaugas dominuoja nedirektyvu-

mo principas (profesinio orientavimo konsultantai nepataria „kuo būti“, o padeda asmeniui planuoti karjerą, įgyvendinti asmeninį karjeros planą). Bendrojo lavinimo ar kito tipo mokyklose profesinio orientavimo paslaugas mokiniams teikia mokyklos personalas arba pagalba teikiama kartu su kitų kompanijų įsteigtų centrų specialistais.

Belgijoje mokiniams profesinio orientavimo paslaugos teikiamos švietimo sistemoje. Jas teikia valstybiniai mokinių konsultavimo centrai. Profesinis orientavimas – tik viena iš keturių centrų vykdomų veiklų (psichosocialinis darbas, prevencinė sveikatos apsauga, mokymasis ir studijos, karjera mokykloje). Profesinio orientavimo darbas vykdomas tam tikro mokymosi etapo metu (kai mokinys turi priimti sprendimą dėl tolesnio mokymosi ir klasės/mokyklos tipo).

Suomijoje mokiniams profesinio orientavimo paslaugos taip pat teikiamos švietimo sistemoje. Bendrojo lavinimo mokyklose 1–6 klasės mokinių profesiniu orientavimu rūpinasi klasės auklėtojai, svarbiausias akcentas – mokinių vystymasis ir mokymosi įgūdžių formavimas. Su 7–9 klasių mokiniais dirba specialiai parengti profesinio orientavimo konsultantai. Bendrojo lavinimo mokyklose profesinis orientavimas yra privalomas dalykas 2 val. per savaitę 3 metus (mokiniams nuo 7 iki 10 klasės). 8–9 klasių mokiniams organizuojama darbo praktika (lankymasis įvairiose įstaigose, įmonėse, gamyklose ir kt.), kurios trukmė 2–3 savaitės per 2 metus. Mokiniai gali pasirinkti tam tikrą darbo vietą, kurią padeda surasti mokykla ir savivaldybė. Mokyklų konsultantai privalo išmokyti mokinius ieškoti informacijos ne tik apie Suomijos mokymo įstaigas, bet ir apie studijas užsienyje. Vidurinėse, profesinėse mokyklose ir gimnazijoje profesinio orientavimo konsultantai yra dalis mokyklos personalo, jie dažniausiai yra mokytojai.

Užsienio šalyse švietimo sistemoje mokiniai gauna profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugas. Lietuvoje dar neturime pakankamai parengtų specialistų, kad kiekvienas mokinys savo mokykloje gautų informaciją apie profesijos, mokymosi profilio, mokymo ar studijų programos pasirinkimą.

Skaitmeninių technologijų taikymas didinant mokymosi turinio pasirinkimo galimybes. Informacinių ir komunikacinių technologijų diegimo į Lietuvos švietimą 2005–2007 metų strategijoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004 m. gruodžio 14 d. įsakymu Nr. ISAK-2015 (Žin., 2005, Nr. 7-217) numatoma „tobulinti visą ugdymo procesą, IKT teikiamas galimybes panaudoti ugdymo kokybei ir efektyvumui

stiprinti“. Strategijoje numatytas vienas pagrindinių tikslų – pasiekti proveržį mokinių mokymo ir mokymosi metu panaudojant modernias informacines technologijas.

IKT turėtų neabejotinai pagerinti mokymosi motyvacijos stokojančių mokinių veiklą, pagelbėti jiems pasirenkant profesiją, rengiant juos gyventi informacinėje visuomenėje. Buvo siūlymų, kad pradžioje derėtų kreipti daugiau dėmesio keliems kruopščiai atrinktiems dalykams ir jiems intensyviau taikant IKT stebėti mokinių mokymosi pasiekimus.

Situacija ir perspektyvos apie mokomosios programinės įrangos naudojimą mokyklose rodo nepakankamą mokytojų kompetenciją, metodinių rekomendacijų trūkumą, kai kurių mokyklų vadovų netinkamą požiūrį į IKT taikymą ugdymo procese.

IKT diegimo Lietuvos švietime strategijoje teigiama, kad modernios švietimo sistemos esmė – lankstus, visapusiškas informacijos technologijos taikymas mokymui ir mokymuisi. Naujų technologijų integravimas neatsiejamas nuo kitų esminių švietimo pokyčių, ugdymą mokykloje glaudžiau integruojančių su ekonomika, visuomeniniu ir socialiniu gyvenimu bei kultūra. Ateities mokykloje turi būti taikomi besimokančios informacinės visuomenės darbo metodai ir stilius. Modernių mokymo priemonių diegimas glaudžiai siejamas su naujais bendraisiais ugdymo tikslais, o nauji ugdymo tikslai – su informacinių ir komunikacinių technologijų taikymu.

Parengta mokyklų aprūpinimo mokomosiomis kompiuterinėmis priemonėmis specialiųjų poreikių mokiniams strategija. „Svarbiausias informacinių technologijų integravimo į specialiųjų poreikių vaikų ugdymą elementas – mokinių aprūpinimas kompensacine technika ir programine įranga. Taikant tinkamą specializuotą programinę bei techninę įrangą, specialiųjų poreikių mokiniai sėkmingiau integruojasi į bendrojo lavinimo mokyklos programą ir siekia pažangos.

Kol kas nėra bendros gabių ir itin gabių vaikų ugdymo sampratos. Per menkai formuojama nuomonė, kad itin gabūs ir talentingi vaikai – tai visos tautos turtas. Dalis visuomenės pirmenybę teikia elitiniam atrinktų vaikų ugdymui, kiti laikosi nuomonės, kad vienodai būtina ugdyti visus vaikus“ (Gabių vaikų ir jaunimo ugdymo programa, 2006).

Specialus itin gabių mokinių ugdymui skirtas projektas Lietuvoje – Nacionalinė mokinių akademija. Mokiniai, turintys itin aukštą potencialą mokantis matematikos, informatikos, chemijos, fizikos, ekonomikos, lietuvių kalbos, gali mokytis pavasario, rudens sesijose, vasaros ir žiemos akademijoje. Kitu metu jie mokosi savarankiškai nuotoliniu būdu ir su dėstytojais

bendrauja naudodamiesi IKT.

Technologijų, menų, kūno kultūros programų pasirinkimo didinimas atsižvelgiant į ūkio raidos tendencijas Lietuvoje. 2003 m. Bendrosiose technologijų dalyko programose pereinama prie technologinio ugdymo, kuriame puoselėjami bendrieji technologiniai gebėjimai (informacijos rinkimas, projektavimas, medžiagų pažinimas, kt.), reikšmingi įgyjant profesiją ir ją keičiant, dalyvaujant mokymosi visą gyvenimą sistemoje. Tačiau iki šiol ne visada šie bendrieji gebėjimai ugdomi, dažniausiai jie susiaurinami.

Dėl mokytojų kompetencijų ir mokymo priemonių trūkumo 11–12 klasėse mažai arba išvis nesudaroma galimybių pasirinkti technologijų dalyko programų – įprastai mokoma pagal vieną programą, kurios gamybinė įranga yra mokykloje. Technologijų dalyko programų dauguma mokinių 11–12 klasėje neketina rinktis, motyvuodami menkomis pritaikymo galimybėmis studijuojant. Be to, mokiniai nesijaučia saugūs rinkdamiesi technologinį profilį, nes sumažėja laiko mokytis akademinį dalyką, technologinio egzamino problemą dar tik bandoma spręsti. Menkas profesinio mokymo prestižas taip pat turi įtakos šio profilio pasirinkimui. Profesinės mokyklos, įgyvendinančios technologinį profilį, ne visuomet patenkina mokinių poreikius, nepakankamai tolygus jų tinklas.

2005–2007 metų Bendruosiuose ugdymo planuose buvo numatyta galimybė bendrojo lavinimo ir profesinio mokymo dermei: bendrojo lavinimo mokykla, pasirinkusi technologinį profilį, į vidurinio ugdymo programą įtraukia profesinio mokymo modulius iš profesinio mokymo programos, kuri įregistruota Studijų ir mokymo programų registre.

Viena pagrindinių technologinio ugdymo užduočių yra supažindinti mokinius su ūkio šakomis, padėti pasirinkti technologinio ugdymo kryptį. Todėl 11–12 klasėse mokiniams siūlomos naujos eksperimentinės **statybų ir medžio apdirbimo, tekstilės ir aprangos technologijų, turizmo ir mitybos, taikomojo meno, amatų ir dizaino bei verslo ir vadymos programos.** Savo nuožiūra, pagal individualius poreikius ir polinkius, mokiniai renkasi vieną minėtų programų, kuri gali būti susijusi su 9–10 klasėje pasirinkta programa. Pastaraisiais metais daugiausia darbo vietų siūloma tekstilės specialistams (siuvėjoms) ir statybininkams (mūrininkams, plytelių klojėjams ir pan.), todėl tikėtina, jog **statybų ir medžio apdirbimo bei tekstilės ir aprangos technologijų** programos padės geriau pasiręsti įgyti šias kvalifikacijas ir bus paklausios tarp mokinių.

Technologijos, menai, kūno kultūra laikomos to-

mis ugdymo sritimis, kuriose į praktinę veiklą linke mokiniai patiria didžiausią sėkmę. Šių sričių elementai, integruoti į kitų dalykų mokymosi turinį, sustiprina norą mokytis, palengvina išmokimą. Tuomet apskritai formuojamas teigiamas požiūris į praktinių, kūrybinių gebėjimų ugdymą, nes žinių ekonomikos visuomenėje pagrindinę darbo jėgą sudaro žmonės, gebantys naudotis žiniomis ir kurti naujas žinias, patobulinančias veiklą ar produktą.

Švietimo ir mokslo ministro įsakymu (Žin., 2006, Nr. 23–765) patvirtintas vidurinio ugdymo programos technologinės pakraipos technologijų dalyko modulių įskaitymo mokiniams, besimokantiems pagal profesinio mokymo programas, tvarkos aprašas.

Švietimo ir mokslo ministerijos užsakymu atlikti tyrimai rodo, kad menkai tenkinami mokinių, linkusių į praktinę veiklą, mokymosi poreikiai. Per savaitę mokiniai dažniausiai turi vieną technologijų dalyko pamoką. Dėl mokymo priemonių, patalpų ir mokytojų kompetencijų trūkumo tik apie 21 proc. bendrojo lavinimo vidurinių mokyklų ir gimnazijų sudaro sąlygas mokytis technologijų. Technologijų norėtų mokytis apie 40 proc. 11–12 klasių mokinių. 47,9 proc. tėvų ir 58 proc. mokytojų mano, kad technologinis profilis jų mokyklose būtų (arba yra) reikalingas. Trūksta meninio ugdymo programų pasiūlos. Apie 70 proc. mokinių, pasirinkdami tolesnio mokymosi kryptį po 16-os metų, atsižvelgia ne į savo gebėjimus, polinkius ar poreikius, bet į mokymosi sėkmingumą 8–10 klasėse. Technologinį profilį renkasi tie mokiniai, kurių pasiekimai yra žemesni, lyginant su besimokančiais pagal kitus profilius, arba kurie nori kuo greičiau tapti savarankiški. Nustatyta, jog pagrindinėje / vidurinėje mokykloje žemus įvertinimus turėję mokiniai mano, jog nesugebės mokytis vidurinėje / kolegijoje ar universitete, todėl stoja į profesinę mokyklą.

Įvedant su mokymusi susijusią darbinę veiklą, užmezgami visų 9–10 klasių mokinių glaudesni ryšiai su darbo pasauliu. Tiek kitų, tiek mūsų šalies darbdaviai atkreipia dėmesį, kad jaunimas nebegali natūraliai susiformuoti darbui reikalingų nuostatų ir įgūdžių, kaip tai įvykdavo anksčiau. Dėl sparčios technologijų plėtros ir globalizacijos iš esmės pasikeitė ir ekonomikos bei darbo pobūdis. Todėl per konkrečią darbinę veiklą ir mokomąsias užduotis mokiniams padedama geriau pažinti šiuolaikinius darbdavių reikalavimus, kryptingai rengtis tolesniam mokymuisi ir karjerai.

Ūkio raidos tendencijos rodo, kad ateityje didės aukštos kvalifikacijos darbininkų ir specialistų, įgijusių aukštąjį išsilavinimą, poreikis. Todėl siekiama visų mokinių pagrindinio ir vidurinio išsilavinimo

kokybės, kad mokiniai pajęgtų mokytis toliau. Kartu kuriamos galimybės mokiniams siekti aukštojo išsilavinimo savu keliu.

2001–2004 m. kokybinis ekonomikos sektorių vertinimas rodo, kad didžiausia kvalifikuotų darbuotojų paklausa arba didžiausias jos augimas 2006–2008 m. bus tuose ekonomikos sektoriuose, kurie priskirti pirmajai ekonominės veiklos rūšies (EVR) grupei: statyba, medienos ir baldų pramonės sektorius, transporto ir sandėliavimo, guminių ir plastikinių bei metalo ir metalo gaminių gamyba, nekilnojamojo turto, nuomos ir kitos verslo veiklos, transporto priemonių gamybos šakos – ir antrajai EVR grupei: žemės ūkis, medžioklė, miškininkystė, žuvininkystė, viešbučių ir restoranų sektorius, elektros, dujų ir vandens tiekimo veikla, elektrinės ir optinės įrangos gamybos šakos, finansinio tarpininkavimo sektorius, didmeninės ir mažmeninės prekybos, variklinių transporto priemonių, asmeninių ir namų ūkio reikmenų taisymo sektorius.

Mokytojai, mokyklų vadovai ir mokiniai vieningai teigia, jog meninio ugdymo ir kūno kultūros programos mokiniai gali mokytis tik bendruoju kursu. Jų teigimu, mokiniai, prieš jiems pasirenkant kūno kultūros ir meninio ugdymo programas, dažniausiai supažindinami su mokymosi galimybėmis. Rečiausiai jiems siūloma rinktis vieną kūno kultūros ir meninio ugdymo programą. Meninės raiškos, kūno kultūros dalykų mokymąsi rekomenduojama integruoti ir (ar) derinti su mokinio pasirinktu papildomu ugdymu.

Bendrojo lavinimo mokyklos, taip pat ir kūno kultūros, kaip dalyko, kaita planuojama švietimo reformos strategų, tačiau mokyklų bendruomenės yra svarbiausios reformų dalyvės. Sėkminga kūno kultūros, kaip ugdymo srities, kaita – tai ne tik jos turinio atnaujinimas, o ir nauji veiklos būdai, vertybės, požiūriai, nauja elgsena. Kūno kultūros kaitos kryptį ir orientacinį turinį nubrėžia Europos sporto visiems chartija, Švietimo įstatymas ir Kūno kultūros ir sporto įstatymas, 2000–2012 m. Kūno kultūros ir sporto strategija, Kūno kultūros bendroji programa ir išsilavinimo standartai, Bendrojo lavinimo mokyklų bendrieji ugdymo planai.

Mokyklos administracija sudaro sąlygas bendrajai kūno kultūros programai ir išsilavinimo standartams įgyvendinti, vykdo šio proceso priežiūrą, teikia būtina paramą, pvz.: rūpinasi mokinių galimybėmis išmokti plaukti, mokyklos sporto bazės ir inventoriaus saugumu, kokybe ir patrauklumu, higieninėmis fizinio ugdymo sąlygomis, mokytojų kvalifikacijos kėlimu, naujovių diegimu ir t. t. Taip pat atsižvelgdama į mokinių poreikius skiria valandų papildomajam fiziniam ugdymui, ieško galimybių,

kad kiekvienas mokinys turėtų trečią kūno kultūros pamoką per savaitę arba aktyvaus judėjimo pratybas pagal pomėgius.

Technologijų, menų, kūno kultūros sritys, naudojamos kaip kitų dalykų mokymosi kontekstas, sustiprina praktinių polinkių vaikų mokymosi motyvaciją, sušvelnina patiriamus mokymosi sunkumus.

Siekiant padidinti mokinių galimybę kryptingai rinktis tolesnį savo mokymosi kelią yra siūlomos naujos technologijų ir menų programos bei kūno kultūros moduliai. Meninės raiškos, kūno kultūros dalykų mokymąsi rekomenduojama integruoti ir (ar) derinti su mokinio pasirinktu papildomu ugdymu.

Pagalba mokiniui renkantis mokymosi programas. Valstybės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatose (Žin., 2003, Nr. 71-3216) numatyta sukurti lanksčią ir atvirą švietimo struktūrą, sujungiančią bendrąjį ugdymą, profesinį mokymą, studijas, formalaus, neformalaus mokymosi ir savišvietos formas į bendrą švietimo erdvę. Siekiama pereiti prie švietimo struktūros, grindžiamos ne uždarais mokyklų tipais, bet lanksčiomis programomis: mokyklose įgyvendinamos įvairios bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo programos bei jų moduliai. Taip padidinamas mokinių mobilumas renkantis įvairių mokyklų tipus ir programas. Numatyta pasiekti, kad mokinių, kurie mokosi pagal technologinio profilio ir profesinio mokymo programas (*ISCED 3 lygmenis*), dalis iki 2010 m. sudarytų 45,0 proc., o 2012 m. – 50 proc.

Profesinėse mokyklose besimokančių mokinių skaičius išlieka santykinai mažas, o aukštesiose mokyklose – gana didelis. 2003 m. profesinio mokymo programos buvo pasirinkę 31,7 proc. vaikų ir 20,5 proc. merginų (ES vidurkis – 57,4 proc. vaikų ir 53,8 proc. merginų). Tais pačiais metais aukštąjį išsilavinimą įgijusio jaunimo dalis buvo 73,2 proc. ir gerokai lenkė ES vidurkį (52,8 proc.). 2005–2006 mokslo metais, lyginant su ankstesniais metais, kolegijose ir universitetuose studijuojančių asmenų skaičius išaugo 7 tūkstančiais, o profesinėse mokyklose mokinių skaičius liko nepakitęs. Tyrimai rodo, kad aukštosios mokyklos nėra pajėgios kokybiškai parengti dideles besimokančiųjų grupes profesinei veiklai.

Dėl tolesnės mokymosi krypties anksti, t. y. iki 16-os metų, apsisprendžia tie mokiniai, kurie keičia savo ateitį sieti su menais ir technologijomis (atitinkamai 65 proc. ir 64 proc. mokinių). Tačiau itin trūksta kokybiško profesinio informavimo. Net 58,6 proc. mokinių į profesines mokyklas ateina nesusipažinę su mokymo programomis, t. y. ne visai suvokdami savo pasirinkimą. Mokydamiesi pagrįs-

dinėje ar vidurinėje mokykloje, jie menkai išvelgia sąsajas tarp atskirų dalykų ir profesinio mokymo programų. Tik 23,5 proc. devintokų ir dešimtokų mano, kad mokydami pasirinktos technologijų programos, jie rengiasi būsimajai profesijai.

Profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugos – tai informacija apie mokymosi galimybes pagal profesinio mokymo, aukštesniųjų ir aukštojo mokslo studijų programas, mokymosi galimybes kitų šalių mokyklose, įsidarbinimo galimybes Lietuvos darbo rinkoje ir profesinis konsultavimas. Šios paslaugos pagal švietimo ir mokslo bei socialinės apsaugos ir darbo ministrų nustatytus reikalavimus teikiamos mokyklose, informavimo centruose, Darbo rinkos ir konsultavimo tarnybose, teritorinėse darbo biržose. Šių paslaugų paklausa nuolat auga. Pagrindinės problemos, su kuriomis susiduria šių paslaugų teikėjai, – tai veiklos planavimas ir koordinavimas, informacinių sistemų plėtra, paslaugų prieinamumas ir kokybė.

Profesinio informavimo ir konsultavimo tvarką šalyje reglamentuoja šie dokumentai:

1. Profesinio orientavimo strategija (Žin., 2004, Nr. 56-1957);
2. Profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugų teikimo reikalavimų aprašas (Žin., 2005, Nr. 60-2132).

Priimti įstatymai ir teisės aktai nesudaro vientisos teisinės aplinkos profesinio informavimo, konsultavimo ir orientavimo sistemai, mokiniai gauna nepakankamai pagalbos, rinkdamiesi mokymo profilį ar mokymo ir studijų programas, mokytojai neparengti teikti tokią informaciją. Profilinginis mokymas taip pat ne visai pateisino užsibrėžtą tikslą, todėl sukurtas projektas, leidžiantis kai kurioms mokykloms ugdytą organizuoti pagal individualius ugdymo planus.

Mokytojų pasirengimas mokyti skirtingų mokymosi stilių mokinius. Mokytojai stokoja kompetencijų, reikalingų pritaikyti mokomąsias programas įvairių polinkių, poreikių ir gebėjimų vaikams, veiksmingai naudoti šiuolaikines mokymo(si) priemones ir metodus.

Dėl mokytojų kompetencijų, mokymo priemonių ir bazės trūkumo 11–12 klasėse mažai arba išvis nesudaroma galimybių pasirinkti technologijų dalyko programas – įprastai mokoma pagal vieną programą, kuriai įgyvendinti mokymo bazė paprastai yra mokykloje. Kitų tipų mokyklų, kaip antai profesinių, bazė technologijų dalykų pamokoms nepanaudojama. Technologijų dalyko programų dauguma mokinių 11–12 klasėje neketina rinktis, motyvuodami menkomis pritaikymo galimybėmis studijuojant. Tikėtina, kad mokiniai šių programų nesirenka ir dėl skurdžios mokymo bazės. Be to, mokiniai nesijaučia

saugūs rinkdamiesi technologinę pakraipą, nes sumažėja laiko mokytis akademinį dalykų, technologinio egzamino problemą dar tik bandoma spręsti. Profesinės mokyklos, įgyvendinančios technologinio profilio programą, yra retos ir išsidėsčiusios netolygiai.

Dalis mokytojų vengia dirbti su motyvacijos neturinčiais, menkesnių gabumų vaikais, dėmesį sutelkdami į gabiuosius. Mokytojai neturi susiformavę nuostatų, kuriomis remdamiesi galėtų padėti įveikti kai kurių mokinių išstūmimą, įtraukti į sėkmingą mokymosi veiklą visus mokinius. Ypač stokojama kompetencijų, kaip taikant naujus mokymo(si) metodus ir priemones diferencijuoti ir individualizuoti mokymąsi.

Technologijų mokytojų kompetencijos stoka, jų žinių atotrūkis nuo dabartinių technologijų, skurdi mokymo bazė technologijų dalyką daro nepopuliariu tarp mokinių. Mokant technologijų mokyklos nesinaudoja kitų tipų mokyklų mokomąja baze. Dalis mokytojų vengia dirbti su į praktinę veiklą linkusiais mokiniais.

DAUGIAU ŽIURĖKITE:

1. 14–19 metų paauglių, linkusių į praktinę veiklą, mokymosi krypties pasirinkimo galimybės. Tyrimo ataskaita. – Vilnius, 2004. www.smm.lt
2. Barkauskaitė M., Rodzevičiūtė E. Nenoro mokytis priežastys mokinių ir mokytojų požiūriu. *Pedagogika*. T. 73. – Vilnius, 2004.
3. Brazdeikis, V. Pedagogų kompetencija, informacinių ir komunikacinių technologijų diegimas švietime. *Informaciniai mokslai*, t. 26., 2003, p. 29-35.
4. Dereškevičius Pr., Rimkevičienė V., Targamadzė V. Mokyklos nelankymo priežastys. – Vilnius, 2000.
5. IKT vystymas Lietuvos mokyklose: empirinio tyrimo ataskaita. KTU, 2005. www.emokykla.lt
6. Mokymosi krūviai bendrojo lavinimo mokykloje. Tiriamojo darbo ataskaita. – Vilnius., 2004. www.smm.lt. Mokytojų didaktinės kompetencijos atitiktis šiuolaikiniams švietimo reikalavimams. Tyrimo ataskaita. – Vilnius, 2005. www.smm.lt
7. Profilinginio mokymosi problemos. Tyrimo ataskaita. – Vilnius, 2005. – www.smm.lt
8. Sederevičiūtė, Ž. Technologijos ar Namų ūkis? Dalyko raidos Europoje lyginamoji analizė//*Pedagogika*. T. 76, 2005, p.67-72.
9. Švietimas – 2005. – Vilnius, 2006.
10. Švietimo pagalba bendrojo lavinimo mokyklų mokiniams. Tyrimo ataskaita. – Vilnius, 2005. <http://www.smm.lt>

MOKYMOSI KRYPTIES PASIRINKIMO MODELIO PAIEŠKOS

Švietimo ir mokslo ministro 2005 m. birželio 23 d. įsakymu Nr. ISAK-1204 „Dėl projekto „Mokymosi krypties pasirinkimo galimybių didinimas 14–19 metų mokiniams įgyvendinimo“, leidžiama projekte dalyvaujančioms mokykloms 2005–2006 ir 2006–2007 mokslo metais ugdymą organizuoti pagal individualius ugdymo planus.

Mokymosi krypties pasirinkimo 9–10 (1–2 gimnazijos) klasėse modelio gairės (jų buvo kelios redakcijos) nusakė pagrindinius ugdymo šiose klasėse kaitos siekius, atliktas korekcijas valstybės reglamentuojamame ugdymo turinyje, individualizavimo ir diferencijavimo prioritetus, naujas pasirinkimo galimybes praktinių polinkių vaikams. Tai pagrindinis projekto dokumentas, kurio nuostatas nuolat svarstė ŠMM ir ŠPC specialistai, mokytojai ekspertai, projekto mokytojų komandos.

Projekto vykdytojai mokytojams siūlė naujas sąlygas, kurios, manoma, padėtų atsisakyti vienodo, abstraktaus visų mokinių mokymo ir paskatintų atsižvelgti į konkretaus vaiko polinkius, gebėjimus, interesus. Kiekvienam mokiniui mokymas(is) turėtų tapti įdomesnis, labiau motyvuojantis, skatinantis daryti asmeninę pažangą.

Pagrindinės sąlygos buvo šios: pertvarkyti 6 dalykų išsilavinimo standartai, išskirta keletas lygių, pasiūlytos naujos praktinių polinkių vaikams pasirinkimą išplečiančios programos (menų, technologijų, kūno kultūros), mokykloms daugiau savarankiškumo teikiančios bendrųjų ugdymo planų nuostatos. Iš mokyklų komandų buvo tikimasi, kad jos siūlomomis naujomis darbo sąlygomis kūrybingai pasinaudos. Be šių išorinių, nacionalinio lygmens sąlygų, taip pat svarbios yra pačių mokytojų nuostatos dirbti kitaip.

Mokymas „kitaip“ – tai pirmiausia individualizavimas ir diferencijavimas. Individualizavimas – bendra ugdymo kaitos nuostata, pagal kurią siekiama pritaikyti ugdymo turinį (programos medžiagą ir užduotis, organizacines formas, mokymo ir mokymosi metodus) prie individualių mokinio savybių, kad būtų pagerinti mokymosi pasiekimai. Diferencijavimas – praktinis šios nuostatos įgyvendinimas. Mokiniai pagal tam tikras individualias savybes gru-

puojami, parenkant jiems tinkamiausias užduotis ar formas (pvz.: projektinį darbą, modulius). Ypač buvo tikimasi, kad mokytojai, turėdami konkretesnius, daugiau pasiekimų lygių nusakančius išsilavinimo standartus, noriau ir lanksčiau skaidys mokinius į grupes (pamokoje dirbant visai klasei ar mobiliai grupei), o mokymas bus sėkmingesnis ir geriau pritaikytas prie mokinių mokymosi poreikių. Projektas tam ir skirtas, kad būtų surasti ir pasiūlyti visiems mokiniams patrauklūs mokymo(si) būdai. Kad net ir tuos mokinius, kurie nenori mokytis, yra patyrę nesėkmę, nusivylę savimi, galima būtų sudominti ir įtraukti, pasiūlant jiems darbą su informacinėmis technologijomis, mokymąsi, susietą su praktine veikla, tarpdalykine integracija, perspektyviu projekciniu metodu, mokymąsi mažose grupėse.

Negalima paminėti, kad mokinių skirstymas į grupes – tai tik organizavimo forma. Mokant išskirtas mokinių grupes, būtina keisti užduočių turinį (siūlome didesnę integravimą, glaudesnę ryšį su praktinių gyvenimo problemų sprendimu, taip pat pasitelkti aktyvaus mokymo ir mokymosi metodus).

Mokytojams išbandyti buvo teikiami standartai, o ne programos. 6-ą mokomųjų dalykų (lietuvių kalbos, matematikos, biologijos, chemijos, fizikos, geografijos) išsilavinimo standartuose buvo išskirti nauji pasiekimų lygiai – patenkinamas ir pagrindinis – bei galioja dabar esantis lygis (vadinamas „virš pagrindinio“). Naujose technologijų ir menų programų išsilavinimo standartuose teikiamas vienas lygis – pagrindinis. Standartai akcentuojami taip, kad mokytojai ne „išeitų“ vadovėlių ar programos temas, bet turėdami prieš akis laukiamus mokinių rezultatus į juos nukreiptų siūlomas diferencijuoto mokymo(si) formas (užduotis, projektus, modulius ar kt.).

Teikiamose programose buvo išskirtas branduolys ir minimumas. Branduolį 6 dalykų programose atitinka nauji išsilavinimo standartų lygiai: patenkinamas (branduolio minimumas) ir pagrindinis (visa branduolys). Branduolys – tai svarbiausios temos, sąvokos, kitos žinios, gebėjimai, įgūdžiai, kurie būtini ruošiantis mokytis 11-oje klasėje. Branduolio išskyrimas pirmiausia yra svarbus tiems vaikams,

kuriems mokantis visų 6 dalykų ar kelių iš jų reikia daugiau laiko (jie mokosi lėčiau), nes per skirtą laiką jie neįstengia pasiekti dabartinių standartų arba jų siekiant pastangos yra pernelyg didelės (atsiranda nenoras mokytis, nerimastingumas, gresia sveikatos sutrikimai, iškritimas iš mokyklos ir pan.). Išskyrus branduolį, daugumai mokinių, atsižvelgiant į jų mokymosi stilių, tempą, poreikius, gebėjimus, interesus, sudaromos geresnės galimybės mokytis ir sėkmingai tęsti mokymąsi pagal vidurinio mokymo programą. Daliai mokinių, gabiausiųjų, kurie palyginti greitai ir lengvai pasiekia branduolio (patenkinamo ir pagrindinio) lygio pasiekimus, taip pat siūloma mokymąsi diferencijuoti: jį susieti su praktika, socialiniu ugdymusi ar, išskirtiniais atvejais, sudaryti sąlygas žengti toliau. Šie mokiniai orientuojami į „virš pagrindinio“ esantį pasiekimų lygį. Tokių mokinių mokymo(si) diferencijavimo turinį apibrėžia galiojančios dalykų programos.

Mokytojams buvo siūlomi lietuvių kalbos, matematikos ir kitų dalykų moduliai. Moduliai – viena mokymo diferencijavimo formų. Mokant moduliais, vieni mokiniai pasiekia ir įtvirtina patenkinamo lygio pasiekimus, kiti pasiekia pagrindinį lygį, dar kiti – jį įtvirtina ar siekia „virš pagrindinio“ lygio esančių pasiekimų. Skirtingi moduliai leidžia mokiniams pasirinkti mokymosi stilių, tempą, veiklą. Taip mokiniai neužgožia vieni kitų. Ypač svarbu, kad skirstymas į grupes nebūtų ilgalaikis, kad mokiniai nuolat – per visus mokslo metus – skaidytųsi vis į kitas grupes. Tai leistų išvengti nereikalingų „etikečių“ ir labiau mobilizuotų siekti vis naujų mokymosi rezultatų. Mokiniai turi turėti pasirinkimo ar perėjimo iš vieno modulio į kitą galimybę. Į jų siūlymus, pageidavimus visada būtina atsižvelgti.

Didelėse mokyklose, kuriose yra bent dvi paralelinės klasės ir galima nesunkiai suformuoti mobilias grupes, dalį matematikos mokymo laiko (1 val.) siūloma skirti moduliams. Mažose mokyklose suformuoti mobilias grupes mokytis moduliams bus sunku, todėl mokymą(si) siūloma diferencijuoti visiems mokiniams pamokoje dirbant kartu.

Mokymas(is) moduliais turėtų padėti sulaukti geresnių matematikos (ar kito dalyko – lietuvių kalbos, biologijos) pasiekimų. Vieni mokiniai geresnių rezultatų pasiekia lengvai ir mokomi tradiciškai (mokytojuj paaiškinant lentoje). Kiti geresnių rezultatų pasiekia tik tada, kai matematikos sąvokos ir kitos žinios bei gebėjimai susiejami su labai konkrečiais, praktiniais dalykais. Todėl atskiri moduliai leidžia mokomąją medžiagą pateikti kitaip, taikyti skirtingus mokymo(si) metodus. Dirbant atskirose grupėse, kuriose yra mažiau panašių gebėjimų, interesų ir po-

linkių mokinių, galima pasiekti geresnių rezultatų.

Bendrą dalyko mokymosi pasiekimų vertinimą sudaro ir mokinių pasiekimai mokantis tam tikro modulio, atliekant projekcinį darbą ar skirtingas užduotis. Jie įvertinami diagnostinio vertinimo užduotimis (kontroliniais darbais). Vertinama dešimties balų sistema pagal pasiekimų lygius. Jei mokinys pasiekė patenkinamą pasiekimų lygį (įsivino branduolio minimumą), vertinama „patenkinamai“ (4–6 balais), jei pasiekė pagrindinį pasiekimų lygį (įsivino visą branduolį), vertinama „gerai“ (7–8 balais), jeigu pasiekimai viršija branduolį, vertinama „labai gerai“ (9–10 balų).

Mokyklose reikėtų atsisakyti kasdienio vertinimo pažymiu, vietoj jo taikyti formuojamąjį vertinimą, kuris pastiprintų mokinių daromą pažangą. Įvertinti pažymiu siūloma baigus tam tikrą programos dalį (temą, skyrių).

Mokykloms buvo pasiūlytas tarpdalykinis integravimas. Toks integravimas (pvz.: technologijų ir matematikos, menų ir lietuvių kalbos) vykdomas, norint palengvinti šių dalykų mokymąsi praktinių polinkių vaikams. Technologijos, menai, kūno kultūra šiems vaikams tarnauja kaip kontekstas, kuriame tikslųjų mokslų sąvokos, kitos žinios, gebėjimai įgyja konkrečias reikšmes, vaizdinius ir tampa suprantamesnės. Toks mokymas labiau atitinka jų mokymosi stilių. Ši tarpdalykinė integracija priartina tikslųjų mokslų turinį prie tos patirties, kurios praktinių polinkių mokiniai turi sukauptę daugiau ir kuri paprastai yra jų stiprioji pusė, todėl sumažina baimę, nerimą, skatina įsitraukti į mokymo procesą ir išmokimą.

Buvo parengtos naujos programos – integruota technologinio ugdymo ir integruota menų programa bei nauji kūno kultūros programos moduliai – siekiant tenkinti poreikius tų mokinių, kurie sunkiau pritampa mokykloje, kurie labiau domisi praktine veikla ar turi aiškų polinkį į meninę, technologinę, sportinę veiklą.

Diferencijuotų užduočių, projektų ar modulių pavyzdžiai buvo teikiami kaip pakoreguotų ir naujų programų priedas. Jais mokytojas galėjo naudotis, kai jie atitiko tam tikros jo mokinių grupės mokymo(si) tikslus ir buvo priimtini pagal mokymo stilių. Mokytojas taip pat galėjo koreguoti pavyzdžius arba susikurti naujus, geriau tinkančius įvairių mokinių grupių mokymui ir mokymuisi.

Mokytojams, kurie išpareigojo išbandyti pakoreguotas ar naujas programas, iš tikrųjų pamokoms teko rengtis daugiau. Tačiau jie turėjo daugiau galimybių mokytis, kelti kvalifikaciją ir tobulėti. Apskritai projekto mokyklos, išbandydamos ir diegdamos naujoves, susikūrė patrauklų įvaizdį, padėsiantį pri-

traukti daugiau mokinių. Mokyklos administracija kartu su projekto koordinatoriumi turėjo spręsti, kaip skatinti mokytojus, dalyvaujančius projekte. Tai galima buvo daryti panaudojant teisėtas galimybes (pagal naujausią apmokėjimo tvarką skiriant iki 3 val. papildomiems darbams, mažinant mokinių skaičių ir pan.).

Šiandieniniame visuomenės gyvenime asmens kompetentingumas darosi vis svarbesnis. Kompetencijoms reikia gerų pagrindų, kuriais remiantis galima būtų sėkmingai mokytis toliau. Turint galvoje, kad mūsų programos daugeliu atžvilgiu perkrautos, gali susidaryti išpūdis, kad siūloma mokytis mažiau. Iš tikrųjų siūloma atsisakyti to, kas nebūtina, kam gali neužtekti laiko, o šį laiką panaudoti mokytis svarbiausių dalykų. Dauguma mokinių mokysis giliau ir visapusiškiau (dažniau taikydami žinias praktiškai, sprenddami problemas, mokydamiesi ne tik dalyko, bet ir paties mokymosi ir pan.). Šiai išmokimo kokybei ir reikalingas mokymas(is) „kitaip“.

Ar galima šiandien teigti, kad mokytojai gerai susipažinę su mokymo(si) priemonėmis ir moka jomis naudotis? Dalis seminarų projekte buvo skirta mokytojams susipažinti su pačiomis naujausiomis, mūsų sąlygomis tinkamiausiomis kompiuterinėmis mokymo programomis, kitomis informacinių technologijų priemonėmis ir tobulinti jų taikymo ugdymo procese įgūdžius. Tikėtina, kad kitu atveju prie-

monės stovės nenaudojamos arba bus naudojamos ne pagal šiuolaikinę pedagoginę paskirtį.

Kai šiuolaikinės mokymo(si) priemonės pasieks mokyklas, mokytojai galės lengviau individualizuoti ir diferencijuoti mokymą, išsiplės praktinių ir projektinių darbų galimybes, apskritai pagerės mokymo ir mokymosi sąlygos. Tačiau mokytojai turi būti pasiruošę dirbti su naujomis mokymo(si) priemonėmis: įgiję įgūdžių grupuoti mokinius pagal pasiekimų lygius, interesų grupes, būdingus mokymosi stilius ir skirti kiekvienai grupei atskiras, tikslingas, motyvuojančias užduotis, vadovauti jų atlikimui, vertinti užduočių atlikimą ir pasiekimus įvairiais būdais (formuojamuoju, diagnostiniu).

Pagrindinė projekto idėja – didinti mokymo(si) turinio pasirinkimo galimybes, kad mokiniai geriau atskleistų ir išvystytų savo stipriąsias puses, – yra logiška ir galėtų būti sėkmingai įgyvendinama. Kad tai įvyktų, reikia mokytojų susitelkimo, kūrybingumo ir požiūrio. Ar buvo pasirengta šią idėją priimti? Ar sugebėta pasinaudoti naujomis mokymo ir mokymosi sėkmės galimybėmis? Į šiuos klausimus atsakė Švietimo ir mokslo ministerijos Bendrojo ugdymo taryba 2007 m. gruodžio 11 d. apsvačiusi „Mokymosi krypties pasirinkimo 9–12 (1–4 gimnazijų) klasėse modelio aprašą“ ir teikdama jį tvirtinti švietimo ir mokslo ministrei.

MODELIO ĮGYVENDINIMO IDĖJŲ MUGĖ

Dvidešimt šeši seminaro dalyviai taip įvertino grupėse pateiktas ir apibendrintas modelio įgyvendinimo idėjas:

Labai gerai, tinka daugeliui, „perku iš karto“

Gerai, „pirkčiau, bet savaip koreguočiau“

Gerai, bet tik „ypatingiems pirkėjams“

- Į projektą įtraukiama mokyklos bendruomenė („Dalykų mugės“)
- Didesnė galimybė plėsti projektinę veiklą (kėdės) (estetinis aspektas – materialinė išraiška)
- Sudarytos galimybės mokiniams pasirinkti dalykus, jų modulius, projektinę veiklą, diferencijuotas užduotis atsižvelgiant į savo mokymosi stilių ir gebėjimus
- Dalyvauja tarptautiniame projekte „Darnus visuomenės ugdymas“ (ypač dera ir papildo šį projektą)
- Bendruomenės mokymasis kartu siekiant suprasti šiuolaikinio mokymo(si) tendencijas
 - Modulinis mokymas: atskirtos valandos branduoliui ir diferencijuotam mokymui
 - Projektinė veikla (mokomosios ekskursijos)
 - Projekto idėjų įgyvendinimas aprūpinamas priemonėmis
 - Pakilo mokymosi motyvacija
 - Ugdomi praktinės veiklos gebėjimai
- Mokytojai įgijo daugiau patirties: rengė programas, kėlė kvalifikaciją, išryškėjo jų dalykiniai, meniniai gebėjimai
- Modulinis mokymas, projektinis darbas integruojant dalykus, galimybė pasirinkti kūno kultūros modulius, stiprėjanti materialinė bazė

21		
13	6	1

22		
17	6	
22	3	

25		
16	7	1
20		

18	5	
19	4	
19	4	

14	13	2
----	----	---

MOKYMOSI KRYPTIES PASIRINKIMO 9 – 12 (1 – 4 GIMNAZIJŲ) KLASĖSE MODELIO APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Mokymosi krypties pasirinkimo 9–12 (1–4 gimnazijų) klasėse modelio aprašas (toliau – Modelio aprašas) parengtas įgyvendinant Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų įgyvendinimo programą (Žin., 2005, Nr.12–391) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006–2008 metų programos įgyvendinimo priemonę Nr. 118 „Parengti ir patvirtinti Mokymosi krypčių pasirinkimo galimybių didinimo 14–19 metų mokiniams modelį“ (Žin., 2006, Nr. 112–4273).
2. Modelio aprašo paskirtis – reglamentuoti, kaip mokykla sukuria mokymosi krypties pasirinkimo galimybių pasiūlą 9–12 (1–4 gimnazijų) klasių mokiniams, siekdama pagerinti ugdymo kokybę, patenkinti įvairius mokymosi poreikius, profesijos ir karjeros siekius.
3. Mokymosi krypties pasirinkimo galimybių pasiūla 9–12 (gimnazijų I–IV) klasėse sukuriamą, diferencijuojant ir individualizuojant ugdymo turinį pagal mokinių poreikius ir polinkius, glaudžiau siejant dalykų mokymą su gyvenimo praktika (tyrimais, kūrybiniais ir taikomaisiais darbais, projektais, technologinio, meninio ugdymo, kūno kultūros praktinės veiklos elementais), išplečiant technologijų, menų, kūno kultūros programų ir jų modulių pasirinkimą.
4. Mokymosi krypties pasirinkimo didinimo galimybės buvo išbandytos 2005–2006 ir 2006–2007 mokslo metais vykdant valstybinės svarbos projektą „Mokymosi krypčių pasirinkimo galimybių didinimas 14–19 metų mokiniams“.
5. Modelio aprašą sudaro šie skyriai: bendrosios nuostatos; tikslas ir uždaviniai; pasirinkimo galimybės ir jų įgyvendinimas; baigiamosios nuostatos.
6. Šiame dokumente vartojamos sąvokos:
Mokymosi kryptis – mokinio pasirinktų mokomųjų dalykų programų, modulių, mokymo ir mokymosi būdų visuma, atitinkanti jo poreikius ir polinkius (mokymosi stilių, pasiekimus, tolesnio mokymosi ir profesijos įgijimo siekius).

Ugdymo turinys – mokymo programos, mokymo ir mokymosi metodai, kontekstas, mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimo būdai, mokymo(si) priemonės, visas tas patyrimas, kurį mokinys sukaupia ugdymo procese.

Ugdymo turinio diferencijavimas ir individualizavimas – ugdymo turinio pritaikymas mokymui(si) ir ugdymui(si) atsižvelgiant į mokinių grupės ir atskiro mokinio mokymosi poreikius ir polinkius.

Dalyko modulis – iš anksto apibrėžta, savarankiška, ne mažesnė kaip 17 valandų trukmės privalomojo dalyko programos dalis.

Su praktine veikla susijęs dalyko mokymasis – privalomojo dalyko (bet ne menų ir technologijų) mokymasis pasirinkus specialius modulius, projektus ir/ar užduotis, susijusias su praktine veikla (technologinio, meninio, kt. ugdymo programų praktiniais elementais, tyrimais, kūrybiniais ir taikomaisiais darbais).

Su praktine veikla susijęs dalyko mokymosi modulis – specifinius mokymo tikslus turinti dalyko programos dalis, orientuota į mokymą ir mokymąsi, susijusį su praktine veikla.

Alternatyvios menų ir technologijų programos – su darbo pasaulio poreikiais labai susijusios menų ir technologijų programos, kurių turinys skiriasi nuo tradicinių technologijų ir menų programų turinio.

Mokymosi pasiekimų lygis – mokinio įgytos žinios, supratimas ir gebėjimai, palyginti su Bendrosiose programose nustatytais kriterijais.

II. MODELIO TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

7. Tikslas – siekti aukštesnės ugdymo kokybės visiems mokiniams ir geresnio teikiamo išsilavinimo atitikimo sparčiai besikeičiantiems visuomenės poreikiams, sudaryti didesnes galimybes mokiniams pasirinkti ugdymo turinį pagal savo poreikius ir polinkius.
8. Uždaviniai:
 - 8.1. Sudaryti sąlygas mokiniams, kuriems daugiau tinka netradiciniai dalyko mokymo(si) būdai, pasirinkti jų poreikius ir polinkius atitinkančius dalykų

- modulius, projektines veiklas, mokymosi užduotis, susijusias su gyvenimo praktika, technologinio, meninio ugdymo programų praktiniais elementais, ir pasiekti kuo geresnių dalyko mokymosi rezultatų.
- 8.2. Pasitelkus praktinę veiklą ugdyti profesinei veiklai ir darbo pasauliui, savarankiškam gyvenimui reikalingus bendruosius mokinių gebėjimus.
 - 8.3. Padėti visiems mokiniams išsiaiškinti savo pažangą, pasiektą ne tik teorinėje, bet ir praktinėje veikloje, supažindinti juos su darbo ir profesijų pasauliu, išmokyti planuoti karjerą ir tolesnį mokymąsi.
 - 8.4. Didinti mokinių mokymosi motyvaciją.

III. PASIRINKIMO GALIMYBĖS IR JŲ ĮGYVENDINIMAS

9. 9–10 (1-2 gimnazijų) klasių mokiniams sudaromos galimybės iki 20 proc. privalomųjų lietuvių gimtosios kalbos, valstybinės kalbos, užsienio kalbų, matematikos, biologijos, chemijos, fizikos, istorijos ir geografijos dalykų pamokų skaičiaus mokytis pasirinkus su praktine veikla susijusius modulius. Ypač svarbu, kad su praktine veikla susijęs modulis būtų orientuotas į mokinių gebėjimus atitinkantį pasiekimų lygį. Su praktine veikla susijusio dalyko mokymosi moduliai įgyvendinami taip, kad skirtingų poreikių, polinkių, mokymosi stilių mokiniai:
 - 9.1. įsitrauktų į aktyvų mokymąsi ir mokytųsi optimaliu krūviu;
 - 9.2. pagerintų dalyko žinių taikymo, tyrimo, kūrybinius, naudojimosi skaitmeninėmis technologijomis gebėjimus, sprendžiant su gyvenimo praktika susijusias problemas;
 - 9.3. geriau pažintų save, įvertintų savo poreikius ir polinkius, motyvuotai rinkęsi tolesnio mokymosi programą, profesinę karjerą.
10. Su praktine veikla susijusius dalykų mokymosi modulius parengia mokyklos mokytojai, naudodami metodiniuose leidiniuose paskelbtus pavyzdžius.
11. Su praktine veikla susijusiems dalykų moduliams įgyvendinti mokykla sudaro mobiliąsias mokinių grupes iš lygiagrečių klasių ar iš vienos klasės. Jeigu mobiliąją grupę sudaroma iš silpnos motyvacijos, mokymosi sunkumų ar elgesio problemų turinčių mokinių, jų skaičius neturėtų viršyti 15.
12. Modulius mokiniui siūloma pasirinkti bent pušeį metų. Mokinys gali keisti modulį, jei modulio programa neatitinka jo poreikių ar gebėjimų.
13. Jeigu mokykla dėl mažo mokinių skaičiaus negali sudaryti mobilių grupių su praktine veikla susijusiems dalyko moduliams įgyvendinti, dalyko mokymasis taikant praktinę veiklą vyksta dirbant su projektais arba toje pačioje pamokoje, teikiant mokiniams atitinkamas užduotis, skirtas atlikti individualiai arba grupelėmis.
14. Moduliams ir projektams įgyvendinti mokykla atitinkamai pritaiko tvarkaraštį: gretina po dvi to paties dalyko pamokas, sujungia skirtingų dalykų pamokas, o jų turinį integruoja, intensyvina dalykų mokymą, t. y. skiria daugiau valandų per savaitę vienam dalykui, o paskui – kitam per pasirinktą laikotarpį, pvz., dvi savaites, mėnesį, pusmetį ar metus.
15. Devintosios (1 gimnazijos) klasės mokiniams technologijų kursas pradedamas privaloma integruota technologinio ugdymo programa, skirta patraukliais būdais (pvz., susipažįstant su technologijomis darbo vietose, profesijų pasaulyje) padėti mokiniams apsispręsti renkantis konkrečią technologijų programą.
16. 9–10 (1-2 gimnazijų) klasių mokiniams gali būti sudaroma galimybė rinktis:
 - 16.1. integruotą meninio ugdymo programą, skirtą norintiems save išbandyti ir tobulinti praktinėje meninėje veikloje, apimančioje dailę, muziką, vaidybą, šokį, kt. menus. Mokiniai, pasirinkę šią programą, nesimoko dailės ir muzikos dalykų;
 - 16.2. kūno kultūros programos modulius: orientavimosi sporto, varžybų teisėjavimui, kt.
17. 11–12 (3–4 gimnazijų) klasių mokiniams turėtų būti sudaromos galimybės tęsti anksčiau pasirinktus kūno kultūros modulius ir pasirinkti alternatyvias menų ir technologijų programas:
 - 17.1. menų: fotografiją, grafinį dizainą, kiną ir vaizduojamąjį meną, kompiuterines muzikos technologijas, kt.;
 - 17.2. technologijų: turizmo ir mitybos technologijas, tekstilės ir aprangos technologijas, statybos ir medžio apdirbimo technologijas, taikomojo meno, amatų ir dizaino technologijas, verslo ir vady-

- bos technologijas, kt.;
- 17.3. integruotą technologijų ir menų kurso programą (parengiamą mokyklos mokytojų pagal metodines rekomendacijas).
18. Jeigu mokinys planuoja laikyti dailės ar muzikos egzaminą, 11–12 (3–4 gimnazijų) klasėse jam rekomenduojama rinktis ne integruotą menų programą, o atskirus muzikos ar dailės dalykus.
19. Klasių auklėtojai, bibliotekininkai, dalykų mokytojai, profesinio informavimo taškų darbuotojai informuoja ir konsultuoja 9–12 (1–4 gimnazijų klasių) mokinius, jų tėvus dėl dalykų programų, modulių pasirinkimo, paaiškina, kaip tai padeda siekti geresnių mokymosi rezultatų, pažinti save, pasirinkti mokymosi kryptį pagal vidurinio ugdymo programą ar darbo rinkoje paklausiają profesiją.

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

20. Modelio aprašas įgyvendinamas etapais:
- 20.1. nuo 2007–2008 mokslo metų mokyklos (jų steigėjai) sudaro galimybes 9–12 (1–4 gimnazijų) klasių mokiniams pasirinkti alternatyvias menų, technologijų programas, kūno kultūros modulius;
- 20.2. nuo 2008–2009 mokslo metų mokyklos (jų steigėjai) įgyvendina privalomųjų dalykų modulių, susijusių su mokymosi pasiekimų lygiu ir praktine veikla, pasirinkimo galimybes 9–10 (1–2 gimnazijų) klasių mokiniams pagal atnaujintas ir patvirtintas Bendrąsias programas ir jose apibrėžtus reikalavimus pasiekimų lygiams. Diferencijuotiems moduliams įgyvendinti naudojamos mokyklos nuožūra skirstomos pamokos.
21. 2008 metais Modelio aprašui įgyvendinti parengiama ir vykdoma kvalifikacijos tobulinimo programa mokyklų steigėjams atstovaujantiems specialistams, mokyklų vadovams, mokytojams.
22. 2008 metais parengiama Pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo programos, suderintos su dalykų atnaujintų Bendrųjų programų reikalavimais mokinių pasiekimams. Jos pradeda vykdyti nuo 2010 metų.
23. Siekiant gerinti ugdymo kokybę ir užtikrinti bendrojo ugdymo atitiktį besikeičiantiems visuomenės poreikiams, mokinių mokymosi krypties pasirinkimo galimybės toliau didinamos. Šiam tikslui numatoma:
- 23.1. susieti dalykų kursų pasirinkimo galimybes su mokymosi rezultatais;
- 23.2. sudaryti mokiniams galimybes pagerinti žemus pagrindinio išsilavinimo rezultatus, renkantis išlyginamuosius dalykų modulius ar mokantis išlyginamojoje klasėje;
- 23.3. tobulinti pagrindinio ir vidurinio ugdymo apibendrinamojo vertinimo sistemą: lanksčiai fiksuoti rezultatus, juos panaudoti mokinių motyvavimui mokytis pagal savo poreikius ir polinkius, sudaryti geresnes galimybes tęsti nutrauktą mokslą ar keisti mokymosi kryptį;
- 23.4. mokinių mokymosi pasirinkimo galimybių didinimą sieti su darbo ir profesijų pasauliu, siūlant jiems atitinkamus kursus ir modulius, sudarant mokiniams galimybes susipažinti su darbo vietomis, atlikti mokymo(si) užduotis ir išbandyti save darbo veikloje, tobulinant profesinį informavimą ir konsultavimą;
- 23.5. į ugdymo kokybės ir lygių mokymosi galimybių užtikrinimą įtraukti daugiau mokyklų steigėjų, kurti savivaldybėse mokymosi pasirinkimo galimybių tinklus, kurie padidintų galimybes rinktis dalykų programas, modulius ir akademiinių, ir praktinių polinkių mokiniams;
- 23.6. sukurti skaidrią perėjimo iš vienos mokyklos, vienos ugdymo programos į kitą, naudojant savivaldybės mokymosi galimybių tinklo pasiūlą ir stojimo į gimnazijas, vidurines ir profesines mokyklas sistemą;
- 23.7. 2008 metais parengti Pagrindinio ir vidurinio ugdymo programos aprašą, kuris išplėstų ir pakoreguotų Vidurinio ugdymo programos aprašą (Žin., 2006, Nr. 76-2930). Pagrindinio ir vidurinio ugdymo programos apraše išsamiau išdėstyti mokymosi kryptių pasirinkimo principus ir įgyvendinimo galimybes mokantis pagal pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas.
24. Pagrindinio ir vidurinio ugdymo programos aprašo diegimo priemonės konkretizuoti ir išbandyti 2008–2011 metais vykdant projektą „Mokymosi krypties pasirinkimo galimybių didinimas 14–19 metų mokiniams. II etapas: gilesnis mokymosi diferencijavimas ir individualizavimas, siekiant ugdymo kokybės, reikalingos šiuolaikiniam darbo pasauliui“.
25. Pagrindinio ir vidurinio ugdymo programos aprašą numatoma pradėti diegti visose šalies mokyklose nuo 2011 metų.

BAIGIAMOSIOS KONFERENCIJOS (2007-10-30, VILNIUS) DALYVIAI APIE PROJEKTO REIKŠMĘ

DR. LORETA ŽADEIKAITĖ, ŠMM Pagrindinio ir vidurinio ugdymo skyriaus vedėja, Projekto valdymo komiteto pirmininkė, apie nacionalinio projekto „Mokymosi krypties pasirinkimo galimybių didinimas 14–19 metų mokiniams“ rezultatų reikšmę ugdymo turinio plėtotei

PROJEKTAS ĮTRAUKTAS Į STRATEGINIUS ŠVIETIMO DOKUMENTUS:

- Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 m. nuostatų įgyvendinimo programą, patvirtintą LRV 2005 m. sausio 24 d. Nr. 82.
- LR Vyriausybės 2006–2008 programos priemonių planą.
- Nacionalinę Lisabonos strategijos įgyvendinimo programą.
- ŠMM strateginį ir 2008 m. metinį planą.

PROJEKTO IDĖJOS SĄLYGOJA UGDYMO TURINIO TOBULINIMO IR NAUJOS UGDYMO PROCESO VADYBOS KRYPTYSE:

- Patvirtinta „Ugdymo turinio formavimo, įgyvendinimo, vertinimo ir atnaujinimo strategija“ 2007-05-23 d. įsakymas Nr. ISAK-970.
- Parengtas „Mokymosi krypties pasirinkimo 14–19 metų mokiniams modelio aprašo“ projektas, teikiamas svarstyti Bendrojo ugdymo tarybai ir tvirtinti švietimo ir mokslo ministrei.

PROJEKTO REZULTATAS – IDĖJŲ SKLAIDA NAUJUOSE UGDYMO TURINĮ REGLAMENTUOJANČIUOSE DOKUMENTUOSE:

- Parengti atnaujinti Bendrųjų programų pradiam ir pagrindiniam ugdymui projektai (atnaujintos ugdymo sričių ir dalykų programos)
- Naujos technologijų, meninio ugdymo programos pagrindiniam ir viduriniam ugdymui, integruoto technologijų kurso bendroji programa ir metodinės rekomendacijos, integruotos meninio ugdymo bendrosios programos projektas ir metodinės rekomendacijos

PROJEKTO REIKŠMĖ UGDYMO KOKYBĖS GERINIMUI MOKYKLOS LYGMENIU:

- Sprendžiamos edukacinės problemos, kaip didinti mokymosi patrauklumą, mokymosi motyvaciją, pritaikyti programas, kad jos atitiktų mokinių poreikius, interesus ir galias, padėtų mokiniams patirtį sėkmę.
- Suteikiama pagalba mokykloms ir mokytojams

keistis ir tobulėti, kurti palankią mokymosi aplinką, pritaikyti mokyklos ugdymo planą.

- Daroma įtaka darbui klasėse ir mokyklos darbo organizavimui:
 - išaugo bendruomenės aktyvumas, sutelktumas, sutvirtėjo pasitikėjimu ir bendradarbiavimu grindžiami tarpusavio santykiai;
 - bendradarbiavimas su vietos bendruomene ir savivaldos institucijomis tapo glaudesnis;
 - skatinami individualaus tobulėjimo poreikiai, atsinaujinimo ir inovacijų plėtra.

PROJEKTO IEŠKIJIMAI VYKO IR PASIEKIMAI FORMAVOSI ŠIOMIS KRYPTIMIS:

- Kaip tobulinti nacionalinius dokumentus
- Kaip patiems mokytojams kurti ir išbandyti ugdymo turinį savo mokyklose
- Kaip diferencijuoti ir individualizuoti ugdymo turinį
- Kaip diegti ir taikyti įvairias kompiuterines programas
- Kaip kurti besimokančių mokyklų tinklą
- Kaip pritaikyti įvairias edukacines idėjas ir kitų šalių patirtį
- Kaip dalintis gerąja patirtimi

PROJEKTO SĖKMĖ LĖMĖ:

- Aiškūs ir konkretūs projekto tikslai
- Sėkmingai suburta stipri projekto komanda
- Kompetentingi Lietuvos ir užsienio ekspertai
- Visų galimų resursų panaudojimas
- Pagalbos projektui telkimas iš kitų nacionalinių programų (MTP, e. mokyklos programa)
- Mokymosi, naujovių ieškojimų ir diegimo nuostatos
- Projekto vykdytojų ir dalyvių asmeninis įsipareigojimas ir atsakomybė

LINKĖJIMAI:

Sėkmingo projekto idėjų įgyvendinimo, ugdymo turinio idėjų sklaidos ir plėtojimo naujame ESF projekte „Mokymosi krypties pasirinkimo galimybių didinimas 14–19 metų mokiniams, II etapas: gilesnis mokymosi diferencijavimas ir individualizavimas, siekiant ugdymo kokybės, reikalingos šiuolaikiniam darbo pasauliui“ (ESF Nacionalinė programa MTP+ 2007–2013 m.)

SONATA LIKIENĖ, projekto vadovė, apie projekto tikslus, uždavinius, rezultatus ir jų sklaidą

PROJEKTO TIKSLAI:

- sukurti sąlygas, užtikrinančias galimybes 14–19 metų mokiniams pasirinkti mokymosi kryptį, atitinkančią įvairius jų polinkius ir poreikius išliekant švietimo sistemoje;
- sukurtą modelį ir programas patikrinti praktiškai ir įvertinti jų efektyvumą.

UŽDAVINYS

- Sukurti modelį, nusakantį mokinių mokymosi pasirinkimo galimybes 9–12 (1–4 gimnazijos) klasėse.

REZULTATAI

- Modelyje siūlomos galimybės dalį privalomų pamokų pasirinkti pagal savo norimą pasiekti lygį bei galimybės pasirinkti programas, programų modulius (individualūs projekto mokyklų planai 2005–2007, bendrieji ugdymo planai 2007–2008)

UŽDAVINYS

- Padidinti lietuvių kalbos, matematikos, geografijos, gamtos mokslų diferencijuoto ir individualizuoto mokymosi pasirinkimo galimybes 9–10 klasių mokiniams.

REZULTATAI

- Projekte dalyvaujančioms mokykloms sudarytos galimybės 2005–2006 ir 2006–2007 m. m. ugdymą 9–10 (1–2 gimnazijos) klasėse organizuoti pagal individualius ugdymo planus, kuriuose 1 val. skiriama mokymui(si) per praktinę veiklą (integruotos užduotys, projektai, moduliai).
- Dažniausiai ugdymas buvo diferencijuojamas toje pačioje klasėje užduotimis, projektais ir/arba moduliais. Rečiau sudarytos mobiliosios grupės.

SKLAIDA

- 2007–2008 m. m. bendruosiuose ugdymo planuose 9–10 (1–2 gimnazijos) klasėse mokyklos nuožiūra skirstomos pamokos – 14 pamokų, skiriamos mokymui(si) diferencijuoti ir individualizuoti.
- Atnaujintose pagrindinio ugdymo bendrosiose programose (projektas) remiantis projekto patirtimi išskirtas turinio apimtįs minimumas, aprašyti mokinių pasiekimų lygiai.

UŽDAVINYS

- Padidinti technologijų ir menų mokymo(si) pasirinkimo galimybes 9–10 klasių mokiniams.

REZULTATAI

- Projekte dalyvaujančių mokyklų 9–10 klasių mokiniai galėjo rinktis integruoto technologijų kurso bendrąją programą (34 val.).
- 9–10 klasių mokiniai vietoj dailės ir muzikos

galėjo rinktis integruotą meninio ugdymo programą.

SKLAIDA

- Švietimo ir mokslo ministro 2007 09 06 įsakymu Nr. ISAK-1790 (2007-09-20 Žin., 2007, 99-4021) patvirtinta 17 val. integruoto technologijų kurso bendroji programa. Ši programa privaloma 9–10 klasių mokiniams (2007–2008 m. m. bendrieji ugdymo planai).
- Integruotos meninio ugdymo programos projektui pritarė ekspertų komisija, ji bus teikiama tvirtinti švietimo ir mokslo ministrui kartu su atnaujintomis pagrindinio ugdymo bendrosiomis programomis. Šią programą 9–10 klasių mokiniai gali rinktis vietoj dailės ir muzikos (2007–2008 m. m. bendrieji ugdymo planai).
- Parengtos integruoto technologijų kurso bendrosios programos ir integruotos meninio ugdymo programos metodinės rekomendacijos.

UŽDAVINYS

- Padidinti mokymo(si) pasirinkimo galimybes 11–12 (3–4 gimnazijos) klasių mokiniams.

REZULTATAI

- Projekte sukurtos ir išbandytos 5 naujos technologijų programos: statybos ir medžio apdirbimo; taikomojo meno, amatų ir dizaino; tekstilės ir aprangos; turizmo ir mitybos; verslo ir vadybos.
- Projekte sukurtos ir išbandytos 4 naujos menų programos: fotografijos; grafinio dizaino; kompiuterinės muzikos technologijų; kino ir vaizduojamojo meno.
- Projekte papildomai pasiūlyti kūno kultūros moduliai: varžybų organizavimas ir teisėjimas; sveika gyvensena; aviacijos sporto šakos; technikos sporto šakos; neolimpinės sporto šakos; turizmas, keliautojų sportas, orientavimosi sportas; šokis, kūno dizainas (*fitnesas*).

SKLAIDA

- Švietimo ir mokslo ministro 2007 09 06 įsakymu Nr. ISAK-1790 (2007 09 20 Žin., 2007, 99-4021) patvirtintos 5 naujos technologijų ir 4 naujos menų bendrosios programos (2007–2008 m. m. bendrieji ugdymo planai).
- Kūno kultūros moduliai įtraukti į 2007–2008 m. m. bendruosius ugdymo planus.
- Išleistos naujų technologijų ir menų programų įgyvendinimo metodinės rekomendacijos.

ŠIEK TIEK SKAIČIŲ...

- Parengtos 5 naujos menų, 6 technologijų programos, 8 kūno kultūros moduliai.
- Atlikta 10 tyrimų.
- Parengtos 14–19 metų mokinių konsultavimo, pasirenkant mokymosi kryptį, ir profesinio infor-

mavimo metodinės rekomendacijos.

- Parengtos 14–19 metų mokinių lietuvių kalbos, matematikos, geografijos, gamtos mokslų mokymo(si) per praktinę veiklą metodinės rekomendacijos.
- Įvyko 3 projekto darbuotojų stažuotės (Anglijoje, Norvegijoje).
- 4 užsienio ekspertai iš Anglijos ir Suomijos konsultavo ir mokė projekto darbuotojus, ekspertus, mokyklų vadovus, mokytojus.
- Surengta 110 seminarų mokytojams, mokyklų vadovams, savivaldybių švietimo skyrių darbuotojams, ekspertams.
- Mokymuose 1–8 kartus dalyvavo daugiau nei 750 dalyvių.

DR. PRANAS GUDYNAS, *Švietimo plėtotos centro direktorius, apie projekto indėlį į bendrojo ugdymo kaitą 1992 m. „LIETUVOS ŠVIETIMO KONCEPCIJOJE“ BUVO NUMATYTA KAD:*

trečiajame konkente (9–10 klasėse):

- „daugėja mokomųjų dalykų pasirinkimo variantų“, „pasirenkamieji dalykai turėtų padėti apsispręsti renkantis tolesnę mokymosi arba veiklos kryptį“;
- „šiam konkente esti ir kitas diferencijavimo aspektas – mokinys gali kai kurių pagrindinių dalykų mokytis vienu iš *dvių lygių*.“

ketvirtajame konkente (11–12 klasėse):

- „Gimnazijose besimokantiems mokiniams keliami didesni profiliuoto humanitarinio, gamtamokslinio arba *techninio-komercinio* bendrojo išsilavinimo reikalavimai, suteikiamos platesnės visų dalykų mokymosi *galimybės*.“

PROJEKTAS – ŽINGSNIS ĮGYVENDINANT MINĖTAS KONCEPCIJOS NUOSTATAS:

- **Išskirtas ir išbandytas šešių privalomųjų dalykų programų branduolys**
- **Parengtos ir išbandytos:**
 - technologijų ir menų integruotos programos;
 - technologijų ir menų programos viduriniam ugdymui, susietos su šiuolaikine darbo rinka;
 - profesinio konsultavimo ir informavimo metodinės rekomendacijos ir t. t.
- **Organizuoti seminarai mokytojams, mokyklų vadovams, švietimo padalinių specialistams.**

Kaip švietimo tobulinimo atramas M. Fulanas įvardija pedagogiką, technologijas ir kaitos pažinimą (kaitos procesų ir jėgų supratimą bei panaudojimą).

Projektas buvo rengiamas sąmoningai orientuojantis į išvardytas švietimo tobulinimo ašis: naujas pedagogikos idėjas, šiuolaikinius mokymo metodus, pažangų ugdymo planavimą ir vertinimą, IKT panaudojimą.

PAGRINDINĖS KAITOS VAROMOSIOS JĖGOS PAGAL

M. FULANĄ YRA:

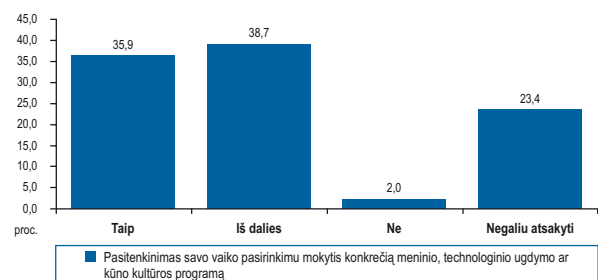
- Žmonių moralinių tikslų paisymas
- Gebėjimų ir pajėgumų plėtojimas
- Kaitos procesų supratimas
- Mokymosi kultūros plėtojimas
- Vertinimo kultūros plėtojimas
- Dėmesys į kaitą orientuotai vadybai
- Dermės puoselėjimas
- Trijų lygmenų plėtra

KAIP ŠIOS KAITOS VAROMOSIOS JĖGOS VEIKĖ PROJEKTE?

MORALINIŲ TIKSLŲ PAJUNGIMAS

- Projekto tikslai buvo kruopščiai derinami su projekto vykdytojų ir aktyviausių švietimo tobulinimo entuziastų moralinėmis nuostatomis (tarp jų ir ITC)
- Savivaldybės dalyvavo savo noru
- Projekto mokyklų mokytojai ir tėvai buvo informuojami ir įtikinėjami projekto naudingumu mokiniams (t. y. geresniais mokymosi rezultatais, didesnėmis galimybėmis įvairių gabumų mokiniams)
- Mokiniai buvo leidžiama apsispręsti
- Siekiant nepakenkti mokinių akademiniam mokymosi pasiekimams, jie buvo testuojami, buvo stebima projekte dalyvaujančių mokinių mokymosi pažanga
- Buvo atliekami projekto dalyvių ir mokinių tėvų nuomonių ir lūkesčių tyrimai. Didžioji dauguma apklaustų tėvų buvo patenkinti ir iš dalies patenkinti vaikų pasirinkimu mokytis pagal konkrečias programas (1 pav.).

1 pav. Tėvų nuomonė apie vaiko pasirinkimą mokytis konkrečią meninio, technologinio ugdymo ar kūno kultūros programą.

GEBĖJIMŲ IR PAJĖGUMŲ PLĖTOJIMAS

- Naujos žinios, įgūdžiai ir kompetencijos mokytojams
- Sutelkti papildomi resursai (padėjo ITC)
- Naujas bendras identitetas ir įsipareigojimas dirbti kartu

KAITOS PROCESŲ SUPRATIMAS

- Buvo taikomas „švelnus spaudimas“ ir parama
- Buvo padedama įveikti kaitos baimę
- Buvo vengiama „didelės“ kaitos duobės
- Buvo atkakliai siaurinama praraja tarp norų ir realybės
- Buvo kantriai dirbama, suprantant, kad ieškojimai pažeidžia nusistovėjusią pusiausvyrą, sukelia pasipriešinimą ir vengimą bei reikalauja laiko
- Žmonės „problemos viduje“ buvo pagaliau suprasti ne tik kaip problemos dalis, bet ir kaip problemos sprendimo kūrėjai ir/ar bendraautoriai
- Stengtasi būti atkakliems ir atspariems nesėkmėms

MOKYMOSI KULTŪROS PLĖTOJIMAS

- Buvo stengiamasi kurti įvairių lygmenų besimokančias bendruomenes (ekspertų, mokytojų, vadovų)
- Sėkmingai pasinaudota tuo, kad žmonės dirbdami gana veiksmingai mokosi vieni iš kitų

VERTINIMO KULTŪROS PLĖTOJIMAS

- Buvo stengiamasi propaguoti vertinimą, padedantį mokymuisi

DĖMESYS Į KAITĄ ORIENTUOTAI VADYBAI

- Projekto vykdytojai stengėsi puoselėti projekto dalyvių lyderiavimą ir sėkmę
- Buvo naudojamos lyderių – kaitos ekspertų – gebėjimais (pradėjusiais formuoti Mokyklų tobulinimo programoje ir kituose projektuose)

DERMĖS PUOSELĖJIMAS

- Atsižvelgta į tai, kad inovacijos lemia projekto dalyvių nesaugumą, mokymo ir mokymosi veiklų persipynimą ir fragmentaciją. Buvo ieškoma būdų šiuos negatyvius reiškinius įveikti.
- Neretai buvo atsisakoma siekti dar daugiau naujovių ir stengiamasi išlaikyti tiek dermės, kad mokiniai, mokytojai ir tėvai jaustųsi pakankamai saugūs.

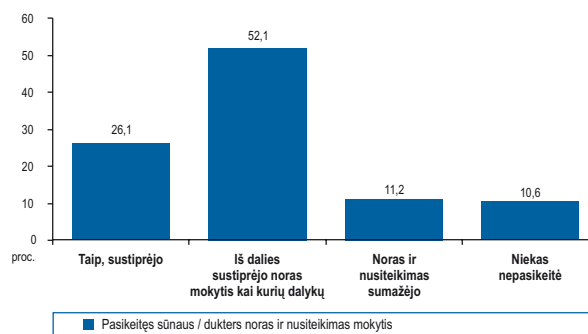
TRIJŲ LYGMENŲ PLĖTRA

- Pokyčius buvo stengiamasi vykdyti vienu metu trimis lygmenimis – mokyklos, savivaldybės ir šalies.

PROJEKTO REZULTATAI

1. PADIDĖJO MOTYVACIJA

2 pav. Tėvų nuomonė apie pasikeitusį sūnaus/dukters norą ir nusiteikimą mokytis.

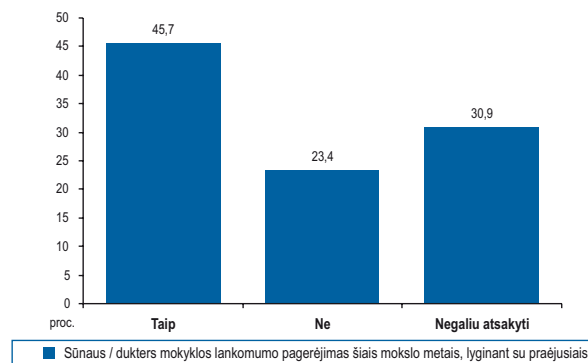

2. PASIKEITĖ POŽIŪRIS Į MOKYMASI

85 proc. apklaustų mokinių teigia, kad jų požiūris į mokymąsi, lyginant jį su ankstesniais mokymosi metais mokykloje, pasikeitė, t. y. padidėjo noras mokytis.

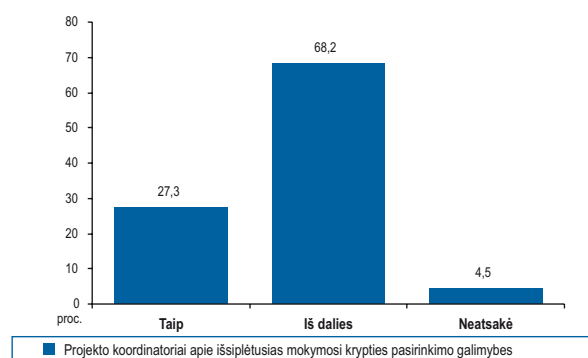
3. PAGERĖJO LANKOMUMAS

3 pav. Tėvų nuomonė apie vaikų lankomumą vykdant projektą.

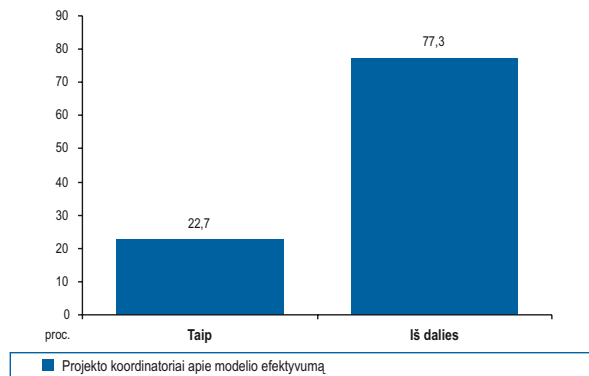
4. PADIDĖJO MOKINIŲ PASIRINKIMO GALIMYBĖS

4 pav. Ar mokyklos dalyvavimas projekte išplėtė mokymosi krypties pasirinkimo galimybes? (Projekto mokyklų koordinatorių apklausos rezultatai).

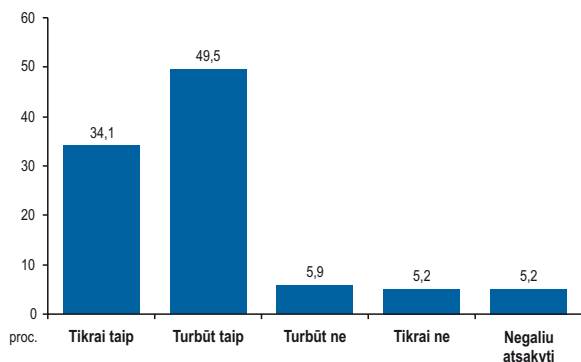
5. MODELIS PASIRODĖ ESĄS PALYGINTI EFEKTYVUS

5 pav. Ar efektyvus naujasis ugdymo organizavimo modelis? (Projekto mokyklų koordinatorių apklausos rezultatai)

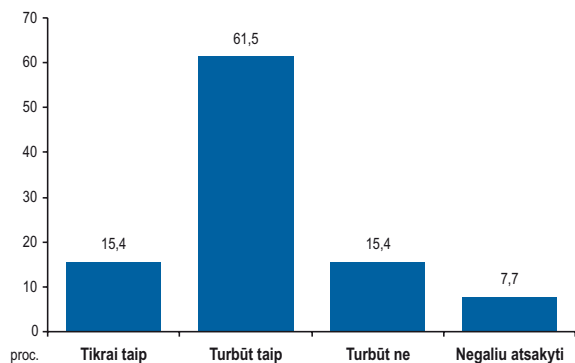

6. VIDURINIAME UGDYME BUVO SUKURTOS MENINIO UGDYMO PASIRINKIMO GALIMYBĖS

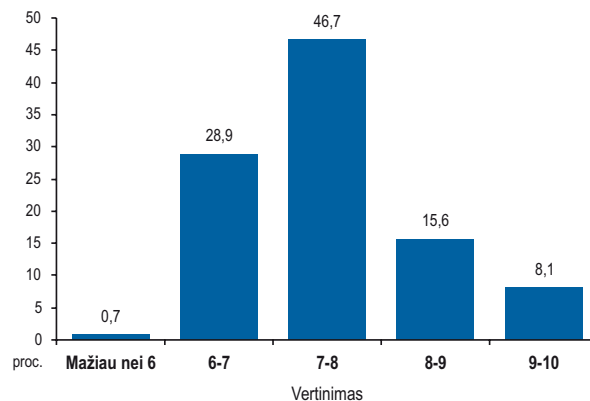
6 pav. Mokinių nuomonė, ar jiems pakako galimybių pasirinkti meninio ugdymo programą?

7 pav. Mokytojų nuomonė, ar mokinius tenkino galimybės pasirinkti meninio ugdymo programą?

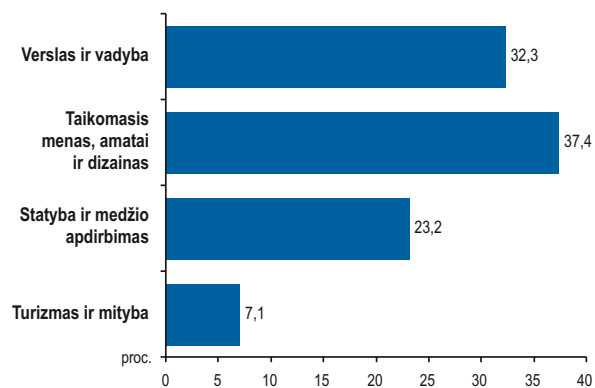

8 pav. Mokinių, pasirinkusių meninio ugdymo programą, pasiekimų vidurkis.

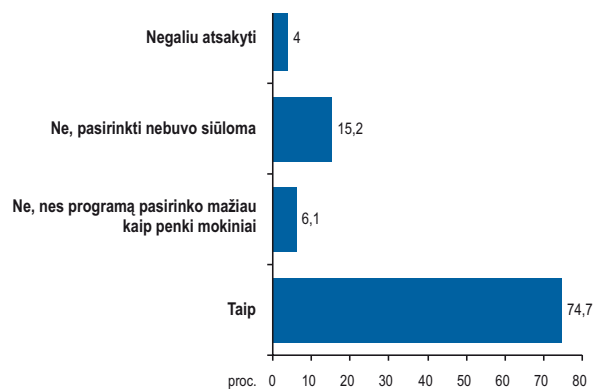

7. MOKINIAMS PATIKO VIDURINIAME UGDYME SIŪLAMOS TECHNOLOGINIO UGDYMO PROGRAMOS

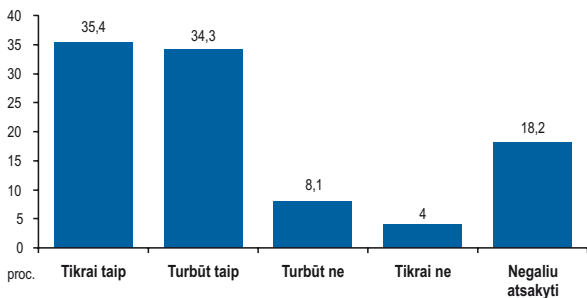
9 pav. Išbandomas technologinio ugdymo programas pasirinkę mokiniai.

10 pav. Ar pagal išbandomas technologinio ugdymo programas besimokantys mokiniai galėjo pasirinkti norimą programą?

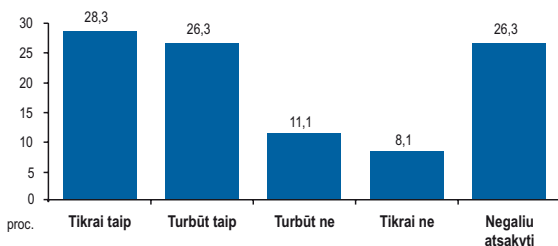

11 pav. Ar jie rekomenduotų kitiems mokiniams rinktis technologinio ugdymo programą, pagal kurią dabar mokosi?

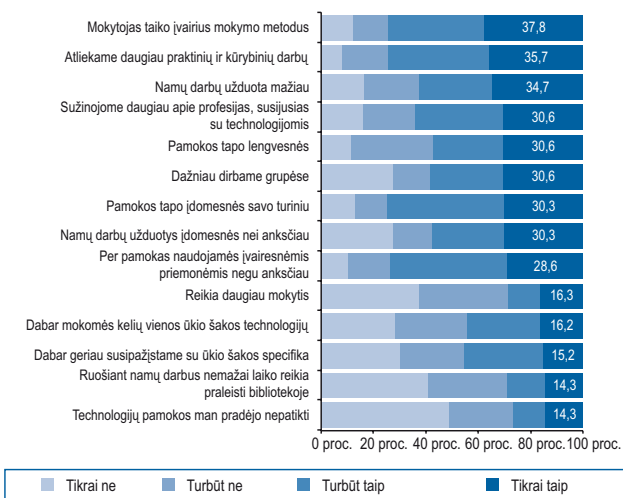

8. ĮVYKO POZITYVŪS TECHNOLOGIJŲ MOKYMO POKYČIAI

12 pav. Ar pasikeitė technologijų mokymasis? (Mokinių apklausos rezultatai)

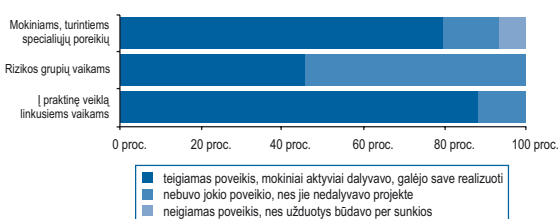

13 pav. Kaip pasikeitė technologijų mokymasis? (Mokinių apklausos rezultatai)

9. PROJEKTAS POZITYVIAI PAVEIKĖ SPECIALIŲJŲ POREIKIŲ IR PRAKTINIŲ POLINKIŲ TURINČIUS MOKINIUS

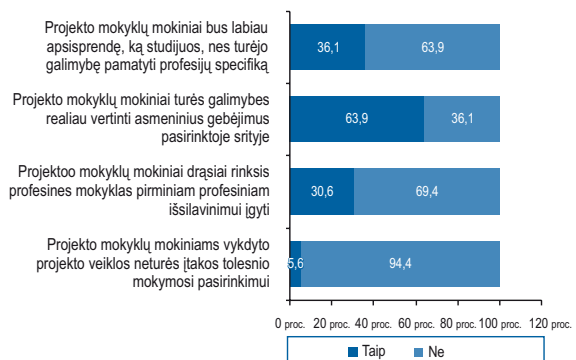
14 pav. Mokytojų nuomonė apie projekto poveikį mokiniams, kurie linkę į praktinę veiklą, turi specialių poreikių arba priskiriami rizikos grupėms.

10. PROJEKTE DALYVAVĘ MOKINIAI TURĖJO GALIMYBĘ GERIAU APSISPŪSTI

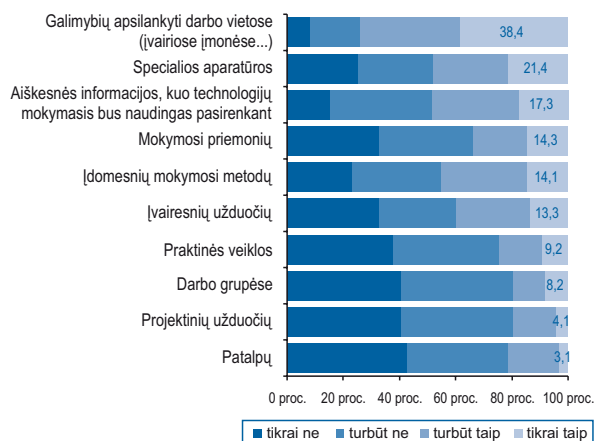
Daugiau nei pusė vadovų imties nurodo, kad projekto mokyklų mokiniai turės galimybes realiau vertinti asmeninius gebėjimus pasirinktoje srityje. Vadovai teigia, kad projekto mokyklų mokiniai drąsiau rinksis profesines mokyklas pirminiam profesiniam išsilavinimui įgyti bei šie mokiniai bus labiau apsišprendę, ką studijuos (15 pav.).

15 pav. Vadovų nuomonė apie projekto poveikį mokinių tolesnio mokymosi pasirinkimui.

Pastaba: Mokiniai apie gyvenimą galvoja rimtai, ir ji tai būtina atsižvelgti

16 pav. Ko, mokinių manymu, trūksta mokantis pagal technologinio ugdymo programas?

(Tyrimus atliko Klaipėdos socialinių mokslų kolegija)

EGLĖ UGINČIENĖ, Švietimo plėtotos centro vyresnioji specialistė, tyrimų grupės ekspertė, apie projekto veiksmingumo tyrimo apibendrintus rezultatus

Pagrindinis tyrimo tikslas – įvertinti projekte dalyvaujančių mokinių mokymosi pasiekimus ir palyginti su šalies mokyklų mokinių pasiekimais.

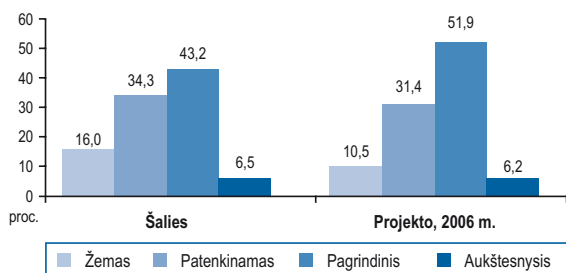
SVARBIAUSIOS TYRIMO IŠVADOS IR REZULTATAI

MOKYMOSI PASIEKIMAI

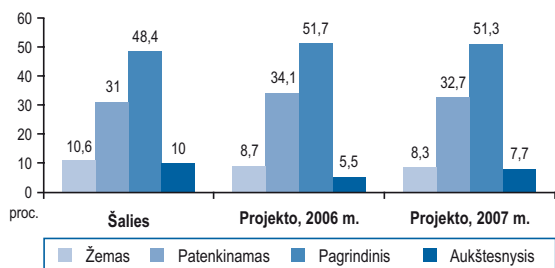
- Daugumos projekte dalyvaujančių mokinių mokymosi pasiekimai atitiko lietuvių gimtosios kalbos ir matematikos Bendrųjų programų ir išsilavinimo standartų reikalavimus.
- Projekto metu mokinių mokymosi pasiekimai buvo stabilūs ir atitiko šalies vidurkį.

MOKINIŲ PASISKIRSTYMAS PAGAL MOKYMOSI PASIEKIMŲ LYGMENIS:

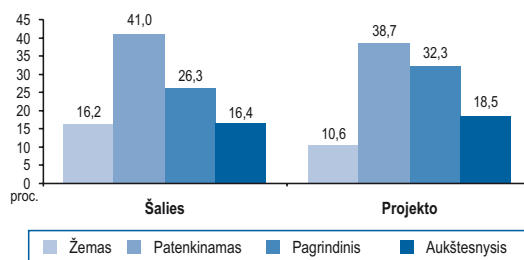
LIETUVIŲ KALBA, 8 KLASĖ, 2005 M.

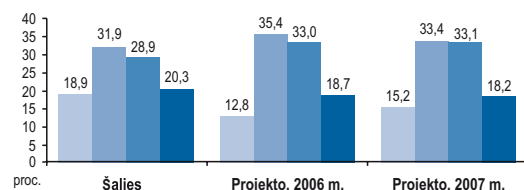
LIETUVIŲ KALBA, 10 KLASĖ, 2006 IR 2007 M.

MATEMATIKA, 8 KLASĖ, 2005 M.

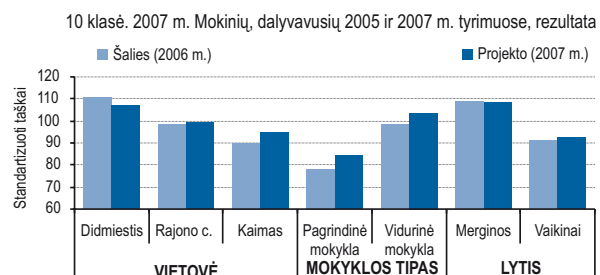
MATEMATIKA, 10 KLASĖ, 2006 IR 2007 M.

MOKYMOSI PASIEKIMŲ SKIRTUMAI

- Nustatyti mokymosi pasiekimų skirtumai pagal vietovę, kurioje yra mokykla, mokyklos tipą ir mokinio lytį. Projekto mokyklose šie skirtumai mažesni negu vidutiniškai šalyje.

APIBENDRINTO PASIEKIMŲ RODIKLIO SKIRTUMAI PAGAL VIETOVĘ, MOKYKLOS TIPĄ IR MOKINIO LYTĮ

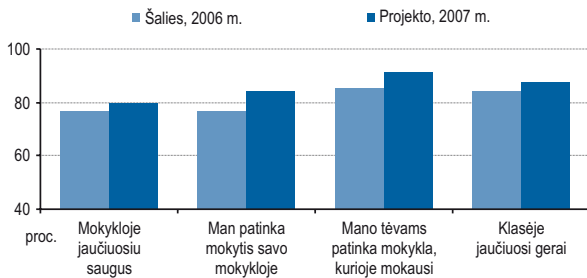
TYRIMO ETAPAI, TIRIAMIEJI, TIRIAMOS UGDYMO TURINIO SRITYS, TYRIMO INSTRUMENTAI

Metai/etapai	Tiriamieji	Tiriamos ugdymo turinio sritys	Tyrimo instrumentai
2005 m.	8 klasės mokiniai	Lietuvių kalba ir matematika	Nacionalinių mokinių pasiekimų tyrimų testai ir anketos: • mokinių pasiekimų testai • mokinio anketa • lietuvių kalbos ir matematikos mokytojų anketos
2006 m.	10 klasės mokiniai		
2007 m.	10 klasės mokiniai		

Tyrimo imtis

Metai	2005	2006	2007
Mokinių skaičius	1699	1846	1942

MOKINIŲ NUOMONĖ APIE MOKYKLĄ IR SAVO KLASĘ, 10 KLASĖ

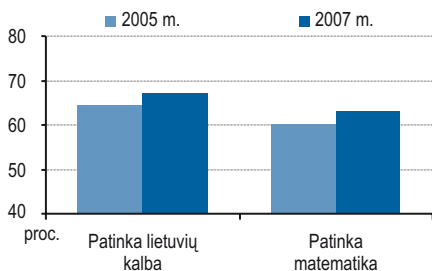

- Projekte dalyvaujančių mokyklų mokiniai bendrą mokyklos klimata vertina pozityviau nei šalies mokiniai.

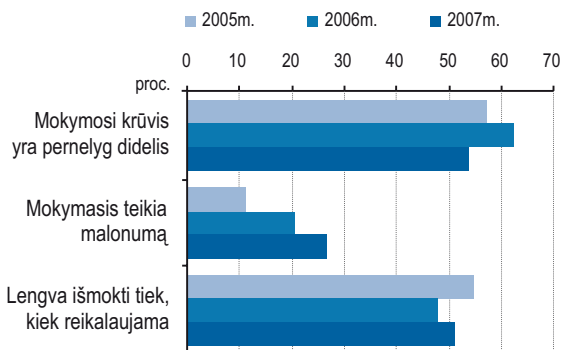
MOKINIŲ POŽIŪRIS Į MOKYMĄSI

- Projekto metu pastebimai teigiamai pasikeitė mokinių požiūris į mokomuosius dalykus ir mokymąsi.

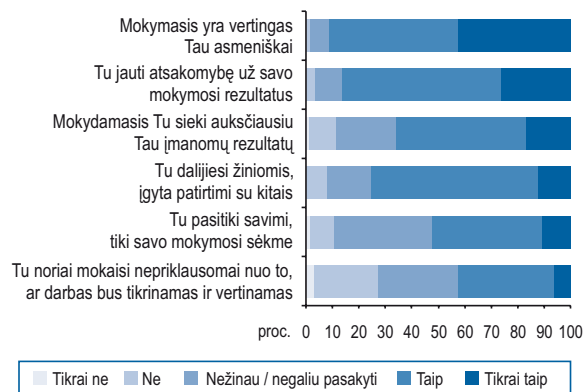
MOKINIŲ POŽIŪRIS Į LIETUVIŲ KALBĄ IR MATEMATIKĄ

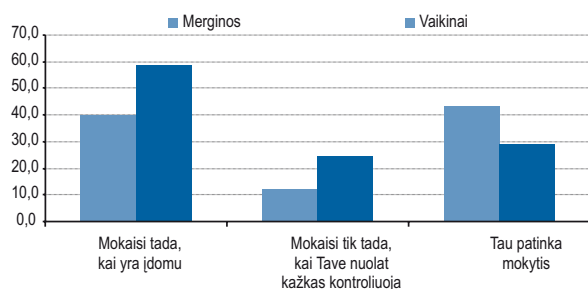
MOKINIAI APIE MOKYMOSI KRŪVĮ

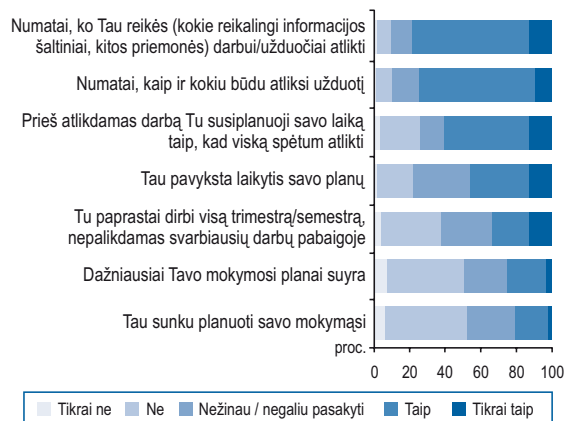
POŽIŪRIS Į MOKYMĄSI, 10 KLASĖ, 2007 M.

POŽIŪRIS Į MOKYMĄSI, 10 KLASĖ, 2007 M.

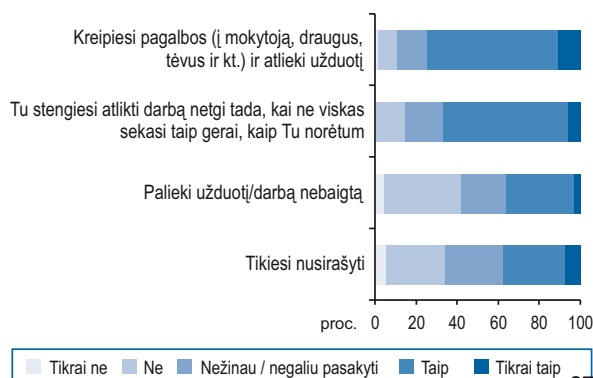

MOKYMOSI PLANAVIMAS

MOKYMOSI STRATEGIJOS

- Kaip dažniausiai elgiesi iškilus mokymosi sunkumams ar nesėkmėms?

RASKITE SAVIŲ BŪDŲ TAI PADARYTI PERTTI SIEKKINEN, HUMAP LTD

ĮVADAS

Šis darbas nepretenduoja būti istoriškai objektyvus. Visos čia pateiktos mintys ir idėjos yra mano paties. Siekiant didesnio aiškumo, trumpai prisistatysiu.

Juvaskiuolos universitete įgijau tradicinį mokytojo išsilavinimą. Tuo metu, kai dirbau mokytoju (1–6 klasės), Suomijos mokyklų bendruomenėje išpopuliarėjo naujas požiūris į mokymą. Konstruktyvus mokymo ir mokymo bendradarbiaujant idėjos labai smarkiai pakeitė ir mano paties požiūrį į mokymą. Tuo pačiu metu išpopuliarėjo ir kompiuteriai, o diskusijos apie tai, kaip pritaikyti kompiuterizuotą mokymą kasdieniame mokyklos gyvenime, darėsi vis aktualesnės. Aš asmeniškai ilgą laiką domėjausi kompiuteriais. Mano brolis (už mane vyresnis septyneriais metais) studijavo kompiuterių inžineriją, todėl kompiuteriai jau seniai yra vienas mano hobijų.

Mokytojaudamas gana daug naudoju kompiuterį. Kartu su vaikais bandome skambučių centro sistemas, pagrįstas moderais, kuriame videofilmus, rašome tekstais paremtas vertinimo sistemas mokiniams ir pan.

Mano klasėje mokėsi keletas vaikų, kurie kelerius metus gyveno užsienyje. Šiems vaikams kilo nemažai sunkumų, ypač kalbant suomių kalba. Tuomet man šovė mintis organizuoti distancinę mokymo tarnybą suomių vaikams, gyvenantiems užsienyje. Galvojau, kaip būtų galima padėti vaikams, kurie laikinai gyvena užsienyje, kad vėliau, grįžus į Suomiją, jiems būtų lengviau. Pradėjęs dirbti Juvaskiuolos universitete šią idėją ėmiau įgyvendinti. Dirbau informacijos technologijos tyrimo institute projektų vadovu maždaug

4,5 metų. Esu gerai susipažinęs su įvairiais elektroninio mokymo ir distancinio mokymo projektais.

Kai kurie mano kolegos universitete įkūrė *Humap Ltd*. Pagrindinės *Humap* (angl. *Human maps* – žmogaus žemėlapiai) varomosios jėgos buvo stiprios konstruktyvus mokymo, mokymo bendradarbiaujant ir pokyčių valdymo idėjos. Jau universitete bandėme įgyvendinti įvairius variantus tinkle (*Humap* taikomosios programos).

Humap organizacijoje pradėjau dirbti 2000 m. Per pastaruosius metus atlikau šiuos darbus:

- sukūriau duomenų bazę ir pradėjau programuoti interneto tinklalapius;
- teikiau konsultacijas apie mokymus, mokymus elektroniniu būdu ir darbą elektroniniu būdu (mokytojų mokymai, privačių kompanijų darbuotojų mokymai);
- įgyvendinau įvairius tinklo sprendimus klientų poreikiams patenkinti;
- sužinojau įvairių dalykų apie verslą ir komandinį darbą.

Toliau pateiksiu keletą idėjų, kurias pristačiau Vilniuje 2007-04-26. Prezentacija buvo suskirstyta į tris pagrindinius klausimus:

1. Klaidos Suomijoje.
2. Mokyklai keliami lūkesčiai, kaip mokykla turėtų į šiuos lūkesčius reaguoti.
3. Trys pagrindiniai IKT strategijos komponentai, strategijos įgyvendinimas.

1. KLaidos Suomijoje – VENKITE KLaidŲ, VISKŲ DARYKITE GERIAU

Trumpa Suomijos mokyklų sistemos istorija ir paaiškinimas, kaip pavyko įdiegti IKT Suomijos švietimo sistemoje, pateikiama remiantis asmenine patirtimi.

Jums jau daug teko girdėti apie Suomijos pasiekimus, kaip efektyviai Suomija suorganizavo savo IKT švietimą. Deja, labai dažnai pamirštame problemas ir iššūkius, su kuriais yra tekę susidurti. Kur kas lengviau yra pateikti sklandų pasakojimą, todėl pabandyčiau paaiškinti kai kurias problemas ir klaidas, kurių esame padarę Suomijoje.

VENKITE KLAIDŲ IR DARYKITE VISKĄ GERIAU

1980

1980 metais pradėjau dirbti gimnazijoje (10 klaseje). Mūsų gimnazija buvo mažame Pihitipudaso kaime. Tai buvo viena pirmųjų Suomijos gimnazių, kuri nusipirko kompiuterių klasę. Ko joje buvo mokoma? Programavimo, kompiuterių struktūros (kietasis diskas, atmintis ir kt.). Kodėl nesimokėme apdoroti tekstų, kodėl nesimokėme dirbti su grafine programine įranga, muzikos programine įranga... Toks „programavimo“ įprotis Suomijos mokyklose vyravo ilgą laiką.

1990

Kai pradėjau dirbti mokytoju, pradinėse ir vidurinėse mokyklose pasirodė pirmieji kompiuteriai. Buvo daug diskutuojama apie mokomuosius žaidimus (mokomąją programinę įrangą): anglų kalbos programas mokytis žodžių, geografijos programas mokytis apie Europos miestus ir t. t. Mokytojų mokymas buvo labiau koncentruojamas į teksto apdorojimą, o ne į pedagoginius klausimus. Taip pat vyko diskusija apie tai, ar pradinėse mokyklose išvis reikia kompiuterių. Vietos tinklas jau buvo įrengtas, tačiau į tai nebuvo žiūrima kaip į pranašumą.

Tuo pačiu metu Suomijos valiuta buvo pradėta laisvai naudoti tarptautinei prekybai. Šis perėjimas pasireiškė dideliu ekonominiu nuosmukiu. Po jo Suomijos mokyklos nėra atsigavusios dar ir šiandien.

1995

Pasirodė internetas. Distancinis mokymas buvo tarsi karšta bulvė. Vienoje retai apgyvendintoje Suomijos vietovėje už Europos Sąjungos projektų lėšas mokyklos administracija nusipirko apie 30 įrangos komplektų videokonferencijoms. Tačiau nebuvo pasirūpinta atitinkamais personalo mokymais, nebuvo kalbėta apie tai, kokią įtaką mokytojų darbo pokyčiai turės jų atlyginimams.

Pradėti rengti valstybinės virtualios mokyklos (gimnazija, universitetas) projektai. Buvo pradėtas didžiulis visų mokytojų mokymo procesas. Tačiau mokymų metu didžiausias dėmesys buvo skiriamas išmokyti kurti interneto tinklalapius, o ne lavinti pedagoginius įgūdžius. Suomijoje buvo išleista pernelyg daug lėšų įsigyti kompiuteriams, nors buvo jaučiamas didžiulis pedagoginių žinių trūkumas. Didžiuliai interneto pajėgumai buvo įvardijami kaip puikus išteklius, o ne komunikacijos kanalas.

2000

Nacionalinė švietimo taryba virtualios mokyklos (gimnazija, universitetas) projektui vadovavo keletą metų. Virtualios mokyklos projekto finansavimas buvo padalintas į dvi dalis – lėšos kompiuteriams ir lėšos įvairių rūšių projektams. 50 proc. lėšų paprastai buvo skiriama Nacionalinės švietimo tarybos, o 50 proc. skirdavo miestai.

Projektai buvo organizuojami pagal miestus. Vie-

1 LENTELĖ. SUOMIJOS PATIRTIS

	1980	1990	1995	2000	2005
Įrankis rašymui, piešimui, muzikai.		Pedagogų mokymas. Kompiuteriai, ir pradinėms mokykloms. Vietinio tinklo sprendimai.	Internetas kaip išteklius ir komunikacijos įrankis. Daugiau išteklių skiriama pedagogų mokymui, o ne kompiuteriams.	Viešos paslaugos, centralizuotos distancinio mokymo paslaugos. Centralizuota parama.	Daugiau centralizuotų užsakymų organizuotam IKT mokymui.
Programavimas. Mokymas apie tai, kokia yra kompiuterio struktūra.		Mokomieji žaidimai bei programinė įranga. Mokymas, kaip naudotis teksto redaktoriumi bei kita programine įranga. Mokytojai prižiūri kompiuterius	Daug mokytojų išmokyta naudotis internetu (kurti interneto tinklalapius). Distancinis mokymas perkant įrangą bei programinę įrangą.	Įgyvendinama daug IKT mokymo projektų, tačiau niekas nesirūpina, kas vyks vėliau, pabaigus projektą, – ilgalaikio planavimo stoka.	Gana didelis skirtumas tarp išteklių, įgūdžių bei organizacijos įvairiose mokyklose ir įvairiose vietovėse.

name projekte turėjo dalyvauti daugiau negu vienas miestas. Šitaip miestai buvo priversti bendradarbiauti. Vyravo tendencija dirbti aktyviai. Mokytojai yra patys geriausi savo darbo ekspertai, todėl toks bendradarbiavimas pasiteisino.

Kiekvienais metais dėmesys buvo kreipiamas vis į naujas sritis. Lėšos buvo skiriamos kasmet, tačiau sričių keitimas įnešė nemažai maišaties į daugelį projektų. Vieneri metai yra pernelyg trumpas laikotarpis pasiekti esminių permainų. Taip pat niekas nesirūpino, kas atsitiks po to, kai pasibaigs projektui skirtos lėšos. Buvo pernelyg daug mažų projektų, trūko jų centralizuoto valdymo. Tik keletas projektų vis dar gyvuoja, vis dar veikia įprastai. Buvo būtina imtis veiksmų, siekiant kaip nors palaikyti projektų gyvavimą, kai jų laikas pasibaigs. Galbūt reikėjo skirti tam tikrų stabilumo lėšų ir paremti geriausius projektus. Taip projektai galbūt būtų radę savo kelią į natūralią mokymo sistemą. Tačiau kas galėtų teikti tokias paslaugas, kas mokėtų atlyginimus, kas mokėtų už atliekamą darbą? Kai kurie projektai turėtų gyvuoti ir toliau, juos turėtų remti valstybė.

Tuo pačiu metu mokyklos gavo daug kompiuterių, tačiau tik keletas miestų organizavo centralizuotą kompiuterių palaikymo paslaugą. Daugybė mokytojų savo laiką iššvaistė pasirinkę neperspektyvią kryptį, todėl paplito gana neigiamą nuomonę.

2005...

Nuo aktyvios IKT plėtros pradžios Suomijos mokyklose jau praėjo 10 metų. Yra nemažai miestų, kurie nuveikė labai daug ir IKT yra natūrali jų švietimo sistemos dalis. Tuo pačiu metu mokymas ir IKT plėtojosi toliau, pasirodė daug naujų mokymo metodų, kurie pasiteisino. Deja, IKT įdiegimo lygis įvairiuose miestuose ir netgi skirtingose to paties miesto mokyklose yra labai skirtingas. Mokyklų rūpestis turėtų būti pagrindinio švietimo paslaugų teikimas, o IKT yra viena iš natūralių gyvenimo dalių, todėl neturėtų būti palikta podukros vietoje.

Interneto prieiga mokyklose nuolat gerėja. Mokyklose yra daug kompiuterių. Nėra didelių kliūčių IKT panaudoti įvairiais naujais būdais. Turėtų vykti diskusijos apie tai, kaip organizuoti nacionalines paslaugas ir nepalikti šio rūpesčio kiekvienam miestui atskirai. Šalis, kurioje gyventojų tankumas labai mažas, turi didelį distancinio švietimo poreikį. Turėtų būti centralizuotas bibliotekos paslaugų tinklas...

KLIENTO POREIKIAI. KAIP MOKYKLOS NAUDOJA IKT

Šiek tiek daugiau apie tai, ką pastebėjau vykdydamas konsultacinį projektą Lietuvoje. Nepamirškite, kad nesu itin objektyvus. Tai daugiau mano pastebėjimai

ir nuomonė, pagrįsta ta informacija, kurią čia gavau.

Neverta net diskutuoti apie tai, ar mokyklos turėtų pasirūpinti IKT švietimu. IKT jau dabar kiekvieną dieną naudojamos namuose ir darbe.

KAIP MOKINIAI NAUDOJA IKT MOKYKLOSE IR LAISVALAIKIU

IKT panaudojimas kasdieniame gyvenime nuolat auga. Tai ne vien tik naudojimas kompiuteriais. Plačiai naudojami įvairiausių rūšių elektroniniai prietaisai. Mokyklų paskirtis yra išugdyti akademinį požiūrį į visus prietaisus. Įgūdžiai naudotis ir dirbti elektronikos prietaisais bus labai svarbūs veiksniai būsime mūsų mokinių gyvenime.

Pradžioje visi labai domėjosi IKT. Visiems rūpėjo patikrinti naują ir įdomų dalyką. Taip IKT labai paplito mokyklose. Dabar laikas pateisinti jų naudojimą. Žinome technologijų teikiamus pranašumus ir žinome, kad jos yra ir bus labai plačiai naudojamos visose gyvenimo srityse už mokyklos ribų. Kaip turėtume valdyti šį procesą, kas bus pagrindiniai asmenys, turintys pasirūpinti, kad mokinius pasiektų IKT? Galutinis atsakymas į klausimą apie pagrindinius asmenis yra lengvas. Jei tik mokytojai nori pasirūpinti šia švietimo sritimi, nieko neįvyks. Žinome, kad mokymo programą galima įvykdyti ant popieriaus, tačiau ne tikrovėje. Iš tiesų turėtume pasirūpinti mokytojais, kad jie galėtų jaustis saugiai, naudodamiesi IKT, ir to galėtų mokytį kitus.

IKT naudojimas buvo daugiausia orientuotas į mokinius. Daugiausia diskusijų vyko apie įvairių rūšių programinę įrangą ir mokomuosius žaidimus. Buvo domimasi geresniais mokymo rezultatais ir motyvacija. Tačiau programinė įranga „ateina“ ir „išeina“, todėl daugiau dėmesio reikėtų skirti tam, kaip bendresne prasme naudotis IKT. Žvelgiant iš mokinių pozicijos, IKT pasižymi skaitymo ir produkto kūrimo savybėmis. Mokyklos turėtų pasirūpinti, kad IKT būtų traktuojamas akademiškiau. Jei viską paliksime rinkos jėgų valioje, tai gausime pageidaujama rezultatą:

- tinklo etika;
- saugus IKT naudojimo būdas;
- elektroninės komercijos supratimas.
- ir kt.

Yra dar daug klausimų, kurie, mokinių nuomone, yra labai svarbūs.

KAM NAUDOJAME IKT MOKYKLOJE?

- Mokyti skaitymo ir produkto kūrimo įgūdžių naudojantis IKT (asmeniniai poreikiai).
- Mokyti pagrindinių įgūdžių visuomenės poreikiams tenkinti.

- Ataskaitoms kurti, mokymo pasiekimams per- teikti (mokomieji projektai ir pan.).
- Pasiekti geresnių mokymosi rezultatų (moko- moji programinė įranga, mokomoji aplinka ir pan.).
- Efektyvesniam mokymui (distancinis mokymas, savarankiškas mokymasis ir pan.).
- Siekiant turėti daugiau mokymo priemonių – re- tai apgyvendintose srityse, neįgaliesiems ir pan. (distancinis mokymas, savarankiškas mokymasis ir pan.).
- Siekiant efektyvesnio administravimo.
- Padėti mokytojams jų darbe (mokomoji medžia- ga, bendradarbiavimas, projektavimas, adminis- travimas ir pan.).

MOKYKLOS IKT NAUDOJA PERNELYG RIBOTAI

Poreikis išgyventi visuomenėje yra vienas dalykas. Kas kita yra tai, kaip mokiniai galėtų ugdyti savo asmenybę naudodami IKT. IKT suteikia daugybę įrankių saviraiškai ir bendravimui. Mokykloje vienas saviraiškos poreikių yra išreikšti savo mokymąsi. Pa- vyzdžiui, galima pateikti daugybę skaitmeninių prie- monių, mokymosi procesų ir galimų projekto įran- kių. IKT efektyvus metakognityviniam mąstymui.

Yra daug galimybių, kaip pasitelkus IKT galima efektyviau organizuoti mokymą, efektyviau teikti organizacines paslaugas, kurios nėra prieinamos arba prieinamos nepakankamai.

Galima organizuoti bendrą mažų grupių distanci- nį švietimą. Yra daugybė retai apgyvendintų vieto- vių, kur sunku organizuoti specialias grupes, siekiant tam tikrų mokymosi tikslų. Neįgalieji ir mokiniai, turintys ilgalaikių sveikatos sutrikimų, galėtų gauti daug naudos iš IKT panaudojimo mokymui.

Dažnai IKT švietimo naudojama kaip antrasis pasirinkimas – su dubliuojančia organizacija, dvigu- bais kursais. To neturėtų būti, nes yra daugybė būdų organizuoti mokymą daug efektyviau. Suprantama, tai reiškia, kad jums teks pakeisti mokymo organiza-

vimo būdą. Kai kas gali netekti darbo, o kai kas turi gerokai pasikeisti arba pakeisti savo požiūrį į darbą. Kuo remiasi mūsų dabartinė mokyklų sistema? Iš kur ji kilo? Kaip sėkmingai mokykla tenkina poreikį parengti mokinius būsimam gyvenimui?

Jei galvosime, kad mokytojai yra pagrindiniai as- menys, kurie turi įgyvendinti IKT praktikoje, tai kokius įrankius jie gali naudoti savo kasdiniame darbe? Be realaus kontakto IKT srityje jie niekada negalės efektyviausiai panaudoti šios priemonės savo pamokose.

TRYŠ KOLONOS – TRYŠ KĖDĖS KOJOS – NORINT PASIEKTI SĖKMĘ NAUDOJANT IKT

Būdas, kuriuo IKT daugybę kartų naudojamos praktikoje, pagrįstas technologija. Technologija yra tik įrankis, padedantis mums geriau atlikti užduotis. Reikia išdrįsti savęs paklausti: kuo IKT gali man pa- dėti, ko man reikia, kad pasisektų?

Technologiniais klausimais ginčytis neverta. Tu- rėtų būti jau egzistuojanti struktūra ar palaikančios sistemos bei turėtų vykti kultūrinės diskusijos apie pokyčius, nes daugeliu atvejų IKT įgyvendinimas tuo pačiu metu yra ir pokyčių procesas.

Norint tinkamai naudotis IKT, būtina turėti pa- kankamai naudojimo įgūdžių ir teigiamą požiūrį į tokio pobūdžio veiklą.

Trys sėkmės kolonos:

- technologija;
- organizacinė kultūra;
- žmonės, aš.

Mes esame tarsi kėdės kojos. Jeigu nesirūpinsim kiekviena šių kojų, kėdė nugrius.

TRYŠ KOLONOS (2 LENTELĖ)

Technologijos kolonoje norėčiau išskirti paramą ir palaikymą. Buvo iššvaistyta pernelyg daug pinigų ir laiko. Mokytojai, turintys labai silpnus IKT įgūdžius, švaistė savo laiką spręsdami kompiuterių naudojimo problemas. Būtų kur kas efektyviau organizuoti visa

2 LENTELĖ. TRYŠ KOLONOS

Organizacinė kultūra	Technologija	Žmonės
Mokymo programa Mokymo tvarka Subjektai Pedagogika Visuomenės poreikiai Pamokų grafikas, integracija, moky- mo ištekčiai	Technologija Įranga Programinė įranga Ryšiai Parama	Mokytojų mokymas Pedagogika Personalo techniniai įgūdžiai Personalo komunikaciniai įgūdžiai Personalo poreikiai Personalo techniniai ir komunikaciniai įgūdžiai bei požiūris Personalo/asmeninis požiūris

tai centralizuotu būdu. Esu girdėjęs palyginti daug diskusijų apie tai, kaip integruoti ir kaip derinti IKT tikrovėje ir praktikoje. Suprantama, kad tai pagrindinis klausimas, tačiau yra ir daug kitų problemų: kaip organizuoti mokymą, kaip sudaryti mokymo grafikus, kad integracija būtų realiai įmanoma. Ar iš tikrųjų mokyklose turėtų būti kompiuterių klasės? Ar kompiuteriai turėtų būti išdėstyti visoje mokykloje? Kaip naujai organizuoti mokymo išteklius?

ŽMONĖS

Mokytojai yra pagrindiniai veikėjai. Kai klausausi mokytojų, jaučiu, kad jų įgūdžiai yra nepakankamai geri. Buvo daug tokių, kurie nemokėjo nukopijuoti teksto ir perkelti jį kitur. Buvo gana sunku naudoti lietuviškas raides. Įgūdžiai mokymo kursuose neugdomi. Jie tobulėja praktikoje. Mokytojams reikia daugiau laiko skirti darbui kompiuteriais, tačiau kaip tai organizuoti? Turėtų būti atitinkamos programos ir paslaugos, kurias mokytojai galėtų naudoti savo kasdieniame darbe, galėtų iš tikrųjų jausti, kad IKT jiems padeda. Reikia atsakyti į mokytojų klausimą: „Ką aš iš to gausiu?“

Kai mokytojai pasakojo, kaip organizuoja mokymo procesą, jaučiau, kad jų pedagoginiai įgūdžiai yra pakankamai geri. Tačiau buvo pernelyg mažas supratimas, kaip panaudoti IKT kaip komunikacinę priemonę (socialinis tinklas, profesionalūs tinklai), taip pat buvo labai siaurai suprantama, kaip galima IKT panaudoti kaip mokymo proceso įrankį (metapažinimas).

Apibendrinant:

- Pagrindiniai veikėjai yra mokytojai.
- Mokytojų techniniai įgūdžiai yra labai svarbūs – jie nėra pakankamai geri.
- Esame egoistai – kas labiausiai motyvuotų mokytojus naudoti IKT?
- Pedagoginiai įgūdžiai geri.
- Trūksta supratimo, kaip panaudoti IKT kaip komunikacinį įrankį, kaip įrankį mokymo procesui arba įrankį profesiniams tinklams ir pan. (socialiniai tinklai).

TECHNOLOGIJA

Atrodo, kad pagrindinė struktūra yra gera. Ypač nustebino gera mokyklų bibliotekų sistema, kuri suteikia iš tikrųjų dideles galimybes organizuotai ir kontroliuotai naudoti IKT. Ar ji galėtų būti dar atviresnė? Mokiniai galėtų naudoti kompiuterius laisvalaikiu prieš pamokas ir po jų. Tai galėtų būti pagalba bent jau tiems mokiniams, kurie neturi kompiuterio namuose. Taip pat girdėjau, kad gana daug mokyklų turi gerai organizuotą techninę kompiuterių bazę.

Suprantama, kompiuterių trūksta, o galbūt reikė-

tų ir geresnio interneto tiekimo.

Pagrindinis dalykas, į kurį, mano nuomone, koncentravotės pernelyg daug, yra programinė įranga. Nereikėtų mokyti, kaip naudotis programine įranga. Programinė įranga ir technika atsiranda ir dingsta. Tačiau patys įgūdžiai naudotis programomis ir kompiuteriais išlieka ilgai. Petri Lounaskorpi pateikė gerą kompiuterių įgūdžių sąrašą (5 stadijos). Jei perprasite šias stadijas, tai galėsite savo įgūdžiais pasinaudoti dirbdami bet kuria programine įranga. Taip pat yra daug geros nemokamos programinės įrangos. Aš naudočiau būtent ją, o pinigus leisčiau visai kitiems poreikiams.

Jūsų mokyklų sistema yra gana centralizuota. Tai turėtumėte išnaudoti kaip pranašumą ir patikrinti, kurias paslaugas galima būtų teikti organizuotai, šalies mastu. Taip sutaupytumėte daug lėšų.

Apibendrinant:

- Bazinė struktūra yra gera.
- Speciali mokyklų bibliotekų sistema ir techninis palaikymas.
- Kompiuterių trūkumas.
- Nepakankamas interneto tiekimas.
- Galbūt pernelyg daug dėmesio skiriama programinei įrangai.
- Pagrindinių penkių įgūdžių sąrašas yra pakankamas – programos ir įranga atsiranda ir dingsta.
- Daug nemokamų programų.
- Ar reikėtų labiau centralizuotų paslaugų ir kokios paslaugos būtų svarbiausios?

ORGANIZACINĖ KULTŪRA

Atrodo, kad požiūris į IKT yra teigiamas. Tai geras pagrindas, nuo kurio galima pradėti. Esate daug nuveikę. Sudarėte programas ir dalijotės geriausiomis praktikomis.

Mokinių ir mokytojų požiūrių integracija yra esminis dalykas. Kaip organizuoti darbus, kad mokiniai kuo daugiau laiko galėtų praleisti prie kompiuterio? Bent jau aš nesu motyvuotas tol, kol atlieku užduotis, neturinčias pernelyg didelės praktinės prasmės. Kodėl reikia mokytiis redaguoti tekstus tam naudojant kvailius, specialiai sudarytus tekstus, jeigu galima parašyti, tarkime, rašini istorijos tema, ir tuo pačiu metu išmokti redaguoti tekstą? Jūs patys labai lengvai rasite daug kitų integravimo pavyzdžių.

Norint, kad daugiau laiko būtų skiriama darbui kompiuteriais, teks kitaip sudaryti ir mokymo grafikus. Tokia pati problema iškilo ir Suomijoje 7–9 klasėse. Susidūrėme su sunkumais motyvuodami mokytojus ir sudarydami mokymo pamokų grafikus taip, kad vyktų sėkminga integracija. Vienas būdas, kada IKT galima plačiau panaudoti kasdieniam

mokymuisi, yra sustatyti kompiuterius po visą mokyklą. Kiek kompiuterių klasių iš tiesų jums reikia? Labai dažnai daug veiksmingiau kompiuterius turėti bibliotekose, laukiamuosiuose ir paprastose klasėse. Jūs turite būti pasiruošę iš esmės keisti savo mokymo metodus. Nenaudokite IKT tik kaip dar vienos galimybės. Naudokite ją kaip vienintelę galimybę visais tais atvejais, kai ką nors galima nuveikti geriau, negu buvo daroma anksčiau. Labai dažnai pačioje pradžioje IKT yra pernelyg dažnai naudojamos kaip bandymas ir testas. Suprantama, tai labai įdomu. Tačiau tuo pačiu metu gerai neapgalvoti testai gali duoti blogų rezultatų ir suformuoti neigiamą požiūrį į IKT.

Nėra tokio dėstomo dalyko, kuriame nebūtų galima pritaikyti IKT. Reikia iškelti sau vieną labai vertingą klausimą: kaip IKT gali prisidėti prie dėstomo dalyko?

Jei teisingai supratau, distanciniam mokymui bei mišriam mokymui IKT naudojate ne itin dažnai. Yra daugybė kitų būdų, kaip mokyklos galėtų bendradarbiauti ir organizuoti mokymus visai nauju būdu.

Apibendrinant:

- Požiūris, atrodo, teigiamas.
- Daug gerų rašto darbų.
- Integracija yra labai svarbus dalykas (kontakto laikas, motyvacija).
- Pamokų grafiko sudarymas ir kompiuterių išdėstymas mokykloje.
- Nauja mokymo tvarka (racionalizacija, naujos paslaugos, geresnis būdas nuveikti senus darbus ir pan.):
 - Tai ne tik dar viena galimybė – tai vienintelė galimybė darbą atlikti nauju būdu.
 - Kiekvienam dalykui.
 - Distancinis mokymas.

ŽVILGSNIS Į ATEITĮ

Man buvo garbė pasinaudoti galimybe ir dalyvauti šiame projekte. Turite gerą darbo grupę ir motyvuotą darbuotojų tinklą. Turėdami gerą projektą ir strategiją bei investuodami į žmones, pasieksite sėkmę. Nereikėtų kopijuoti to, kas buvo atlikta Suomijoje ir kitose šalyse. Jūs tiesiog įvertinkite patirtį ir pritaikykite viską sau. Jūs esate patys geriausi ekspertai.

„GERIAUSIAS BŪDAS ATSPĖTI
ATEITĮ YRA SUSIKURTI JĄ
PAČIAM!“

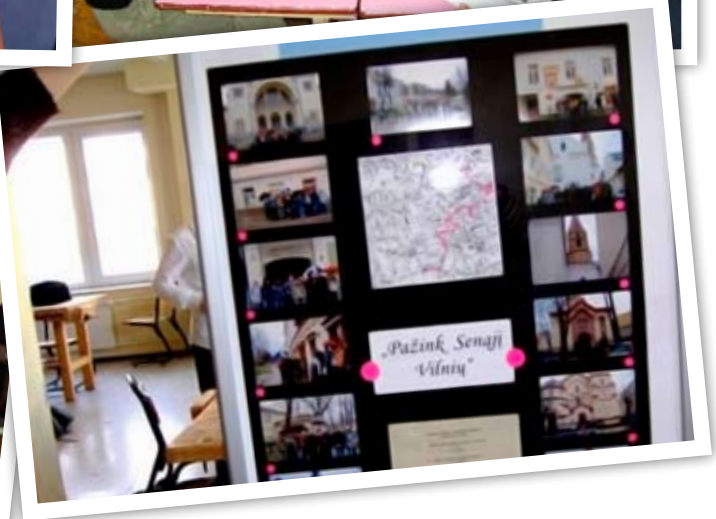
Arthur L. Costa

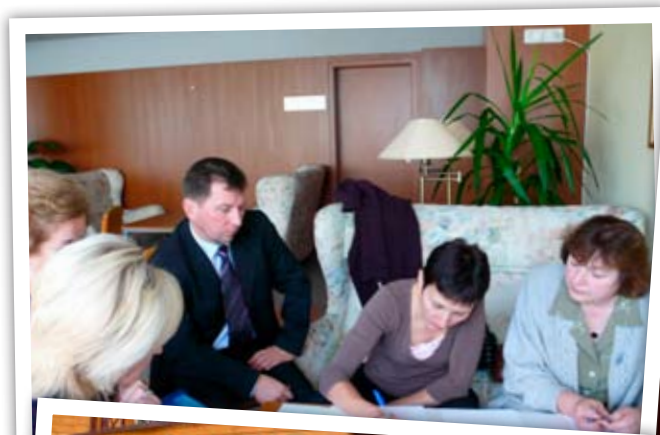
2007 / Petri Lounaskorpi, petri.lounaskorpi@titu.jyu.fi
INFORMATION TECHNOLOGY RESEARCH INSTITUTE

PROJEKTO AKIMIRKOS: DALYVIAI IR JŲ DARBAI

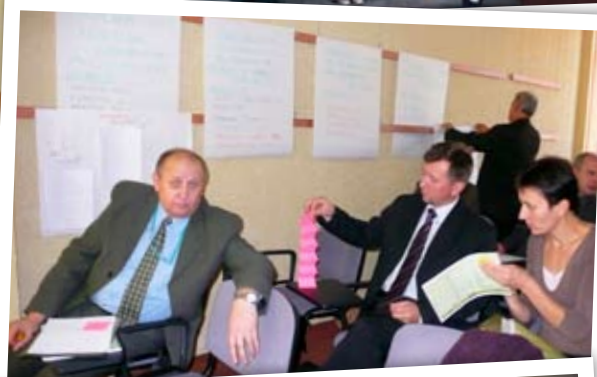

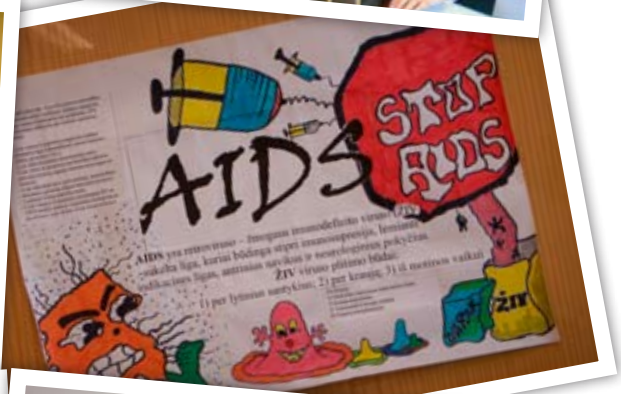

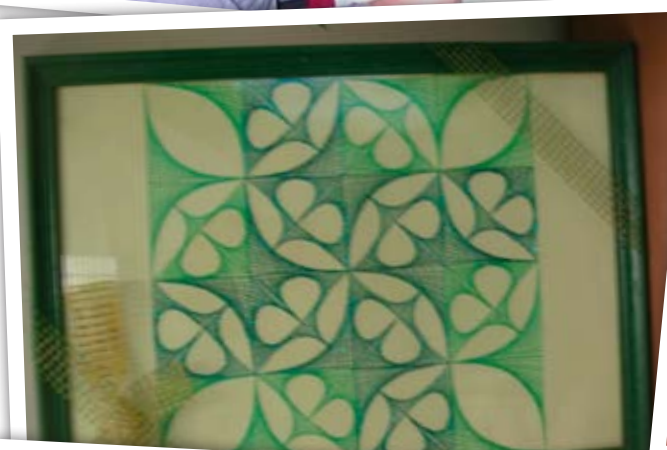

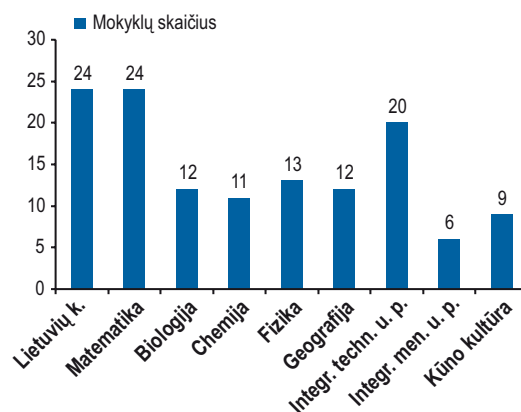
MODELIO IR PROGRAMŲ IŠBANDYMO PATIRTIS

Savivaldybių, mokyklų koordinatoriams ir komandoms buvo pasiūlytos gerosios praktikos užrašymo gairės:

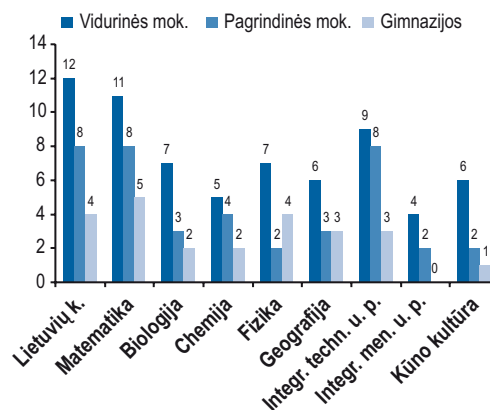
1. Kokios naujas ugdymo organizavimo idėjas išbandė? Su kokiomis problemomis susidūrė? Kaip jas išsprendė?
2. Kokias programas (modulius, projektus, užduotis) išbandė ir kaip sekėsi įgyvendinti kitokį mokymą ir mokymąsi?
3. Ką **ypač** pasisėkė įgyvendinti? Kokie sėkmės įrodymai?
4. Kokios problemos (1–2) lieka neišspręstos? 2–3 pasiūlymai, ką reikėtų padaryti valstybės, savivaldybės, mokyklos lygmenimis, kad jas būtų galima išspręsti.
5. Ką aprašyti ir pateikti aprašant?
 - Vaikų darbus, projektus, nuotraukas
 - Atsiliepimus: mokinių, mokytojų, tėvų
 - Kokią materialinę naudą gavo mokyklos
 - Atliktus tyrimus, rezultatus
 - Refleksijų rezultatus
 - Viena mokykla apie kitą tam tikrais aspektais
 - Kaip pakilo mokytojų kvalifikacija, kompetencijos
 - Ko išmoko koordinatoriai, kur mokėsi
 - Pamokas, ištraukas iš planų
 - Mokytojų vertinimus, kuo pasikeitė programa, kuo pasikeitė ugdymo procesas
 - Projekto mokykloje trumpą istoriją
 - Savivaldybių vaidmenį (pačios savivaldybės gali parašyti, kaip rėmė)
 - Mokyklų bendradarbiavimo pavyzdžius
 - Mokinių mainus.

Prie bendrų projekto rezultatų įgyvendinant tikslus prisideda projekto mokyklų pateikta geroji patirtis, sukaupia išbandant modelį ir programas.

MOKYKLŲ, 2005–2006 M. M. IŠBANDŽIUSIŲ ATSKIRAS PROGRAMAS, SKAIČIUS

MOKYKLŲ, IŠBANDŽIUSIŲ ATSKIRAS PROGRAMAS, PASISKIRSTYMAS PAGAL TIPĄ

KELMĖS JONO GRAIČIŪNO GIMNAZIJA

I	9–10 (1–2 GIMNAZIJOS) KLASĖS
Š	Technologijų programos:
B	Integruoto technologijų kurso programa
A	Meninio ugdymo programos:
N	Integruota meninio ugdymo programa
D	Kitų dalykų programos:
Y	Lietuvių kalba
T	Matematika
O	Biologija
S	Chemija
P	Fizika
R	Geografija
O	Kūno kultūros moduliai
P	11–12 (3–4 GIMNAZIJOS) KLASĖS
R	Technologijų programos:
O	Mityba ir turizmas
G	Statyba ir medžio apdirbimas
R	Taikomasis menas, amatai ir dizainas
A	Tekstilė ir apranga
M	Verslas ir vadyba
O	Meninio ugdymo programos:
S	Filmų kūrimas
	Fotografija
	Grafinis dizainas
	Kompiuterinės muzikos technologijos
	Kūno kultūros moduliai

Šis projektas suteikia platesnes galimybes į praktinę veiklą linkusiems mokiniams.

FIZIKA

Pirmaisiais projekto metais dirbome taip: 1g klasėse turėjome 1+1 fizikos pamokas, t. y. viena pamoka buvo skirta branduoliui, o kita buvo skaidoma į akademinę ir praktinę. Akademinę ir praktinę pamokas vedė skirtingi mokytojai. Privalumas buvo tas, kad padidėjo mokinių pasirinkimo galimybės, o trūkumas, kad mokytojui išvykus į seminarą atsiranda pamokų skirtumų, kai mokiniai kartu mokosi branduolio pamokoje.

Antraisiais projekto metais 1+1 pamokas vedė tas pats mokytojas, tik užduotys buvo labiau diferencijuojamos praktinę ir akademinę fiziką pasirinkusiems mokiniams. Šis variantas sunkus, nes mokinių poreikiai įvairūs, o klasės didelės.

Kitais mokslo metais išbandysime dar vieną variantą, t. y. visiškai atskirsim „akademikus“ ir „praktikus“. Pamokos bus skirstomos taip pat 1+1 (branduolys + akademinė valanda ir branduolys + praktinė valanda), bet pagal skirtingas programas dirbs skirtingi mokytojai.

Išbandę trečiąjį variantą, pasirinksimė mums tinkamiausią.

Temai ar skyriui apibendrinti skirtų pamokų metu vieni mokiniai kūrė plakatus, kiti ieškojo medžiagos internete referatams, tretį iškart darė pateiktis (pamokų metu visi mokiniai turi galimybę naudotis IKT).

Yra mokinių, kurie kuria ir mokomąsias programas (lėšio, testavimo programa, mechanikos uždavinių sprendimo programa).

Taip fizikos pamoka integruojama su informacinėmis technologijomis (pateiktys, programos), dailė (plakatai), istorija (referatai). Taip pat mokiniai įpranta ieškoti informacijos ne tik vadovėlyje, bet ir internete, mokosi ją rūšiuoti ir tinkamai panaudoti.

CHEMIJA

Su pirmokais išbandėme pasiūlytą projektą tema „Vanduo. Tirpalai“. Praktinių gebėjimų mokiniai ant išlankstytų formų augino kristalus, o akademi-

nių gebėjimų mokiniai mokėsi apskaičiuoti tirpalų koncentracijas, sprendė uždavinius, naudodamiesi medžiagų tirpumo kreivėmis.

Antrose klasėse atlikome projektą „Molekulių modelių gaminimas“. Praktinių gebėjimų mokiniai iš kartono gamino molekulių (metano) modelius. Darbas su modeliais daugeliui mokinių padėjo suvokti erdvinę organinių junginių struktūrą, išmokti supaprastintai pavaizduoti juos.

Sprendžiant diferencijuotas užduotis ir atliekant trumpalaikius projektus, dalies mokinių mokymosi motyvacija padidėjo, jie pradėjo domėtis chemija.

BIOLOGIJA

Technologinių gebėjimų mokiniai apibendrinami įvairias temas noriai ruošia stendinę medžiagą, daro skaidres ar piešia. Baigiant nagrinėti temą „Medžiagų ir energijos apykaita“ mokiniai kūrė įvairius darbus apie sveiką mitybą, rūkymo įtaką organizmui, sveiką gyvenimą ir pan.

MATEMATIKA

Projekto „Dailė matematikoje“ metu mokiniai per dailės pamokas piešė piešinius, o per matematikos pamokas pagal piešinius kūrė uždavinius. Projekte „Lietuvių liaudies ornamentika ir simbolika matematikoje“ aiškinomės, kad pasaulis pripildytas įvairiausių simbolių. Daugumos simbolių ir ženklų vaizdai sudaryti iš įvairių geometrinių figūrų.

Vykdydami šiuos projektinius darbus artimiau susipažinome su lietuvių tautodaile, kurioje dažnai atsispindi geometrinių formų simboliai, ženklai, aiškinomės jų reikšmę lietuvių kultūrai. Šie projektai ypač patiko praktinių gebėjimų mokiniams.

LIETUVIŲ KALBA

Per lietuvių kalbos pamokas dažnai tenka taikyti netradicinius mokymo metodus, norint supažindinti ir sudominti mokinius įvairiais dalykais. Vienas jų – etninė kultūra. Geriausiai mokytis pavyksta, kai teorija derinama su praktika, o tam tinka net žvakių liejimas. Ieškodami įdomesnio mokymosi būdų vykdėme projektą „Gyvoji etninė kultūra ir jos integracija“.

TECHNOLOGIJOS

Technologijų mokytojas Valerijus Paulionis kartu su kūno kultūros mokytoja Vitalija Saikavičiene organizavo Amatų ir sveikatingumo vasaros poilsio stovyklą prie Dubysos upės. Kartu su gimnazistais stovykloje dalyvavo Raseinių rajono Nemakščių

M. Mažvydo vidurinės mokyklos mokiniai. Stovykloje mokiniai susipažino su vaistažolėmis, rinko jas ir gėrė iš surinktų vaistažolių išvirtą arbatą, mokėsi lauko sąlygomis gaminti įvairias salotas, mišraines, sveikuolių košes. Ir berniukai, ir mergaitės mokėsi drožybos amato. Jie išdrožė 12 vietovių pavadinimų, kurie pakabinti įvairiose Dubysos upės baseino vietose. Taip pat pastatyta pavėsinė.

MOKINIŲ KŪRYBINĖ VEIKLA

Gimnazijos TV studijos kūrybinė grupė sukūrė filmą „Viena diena Kelmės J. Graičiūno gimnazijoje“. Šio filmo scenarijų kūrė, filmavo, montavo patys mokiniai. Viršelio dizainas taip pat sukurtas gimnazijoje – leidybos centre. Jaunieji TV korespondentai bei leidybos centras veikia per papildomojo ugdymo valandas.

PAMOKA-IŠVYKA, SKIRTA ŽVAKIŲ LIEJIMUI (INTEGRUOTA SU TECHNOLOGIJŲ PAMOKA)

Mokiniai technologijų pamokoje buvo suskirstyti į kelias grupes. „Akademikai“ rinko medžiagą apie įvairius žvakių liejimo būdus, patį procesą ir supažindino su tuo draugus. Taip pat jie, pasirinkę vieną liejimo būdą, sudarė sąrašą, ko reikia šiam darbui (vaško, lininių siūlų, atitinkamo dydžio indų ir pan.). „Praktikai“ pagal duotą sąrašą surinko visas reikalingas medžiagas, organizavo transportą ir surinko draugus išvykai į sodybą, nes ten buvo liejamos žvakės.

Kaip sekėsi įgyvendinti? Mintis patiems išsilieti žvakių sudomino mokinius, bet didelio entuziazmo nebuvo. Pradžioje visas pasiruošimas vyko vangokai, reikėdavo vis paraginti mokinius atlikti jiems skirtas užduotis. Išvykai ruošėsi labiau, tikėdamiesi nuotykių ir pramogų. Žvakės liejo visi: ir „praktikai“, ir „akademikai“. Kai kiekvienas pradėjo lieti savo žvakę, situacija pasikeitė. Mokiniams pasidarė įdomu, entuziazmas didėjo, nes visų žvakės kažkuo skyrėsi (ilgiu, storiu). Mokiniams kilo įvairių idėjų, kaip pagražinti žvakę (prigalvojo ornamentų, pylė į įvairios formos indelius, raižė inicialus, simbolius ir pan.). Iš kilo klausimų, kokių yra simbolių, ką jie reiškia (tolesnis darbas „akademikams“ – surinkti informaciją apie simbolius ir simboliką).

Taigi nors sunkokai sekėsi organizuoti darbo pradžią, pasiruošimo darbus, bet ypač sekėsi kūrybinis procesas, kai mokiniai pamatė realius savo darbo rezultatus, galimybes kiekvienam atsiskleisti individualiai.

Sėkmės įrodymai – mokinių pasiūlymas tęsti žvakių liejimo pamokas, dalyvauti įvairiose parodose, mugėse, patiems kurti žvakių pavyzdžių.

KELMĖS „KRAŽANTĖS“ PAGRINDINĖ MOKYKLA

I Š B A N D Y T O S P R A M O S

9–10 (1–2 GIMNAZIJOS) KLASĖS

Technologijų programos:

Integruoto technologijų kurso programa

Meninio ugdymo programos:

Integruota meninio ugdymo programa

Kitų dalykų programos:

Lietuvių kalba

Matematika

Biologija

Chemija

Fizika

Geografija

Kūno kultūros moduliai

11–12 (3–4 GIMNAZIJOS) KLASĖS

Technologijų programos:

Mityba ir turizmas

Statyba ir medžio apdirbimas

Taikomasis menas, amatai ir dizainas

Tekstilė ir apranga

Verslas ir vadyba

Meninio ugdymo programos:

Filmų kūrimas

Fotografija

Grafinis dizainas

Kompiuterinės muzikos technologijos

Kūno kultūros moduliai

Šios aktualios ugdymo problemos buvo sprendžiamos vykdant projektą:

- mokinių mokymosi motyvacijos sužadinimas ir palaikymas;
- mokomųjų programų (pri)taikymas, kad jos atitiktų mokinių poreikius, interesus ir galias, kad mokiniai, keldami sau tolesnius mokymosi tikslus, galėtų patirti sėkmę ir ja remtis;
- įvairių dalykų pamokose mokymasis susiejamas, atsižvelgiant į mokinių pasirengimą darbo pasaulyje ir sėkmingą konkurenciją darbo rinkoje;
- mokytojų keitimasis ir tobulėjimas, siekiant tapti lanksčiais mokymo vadybininkais ir mokinių mokymosi patarėjais, asistentais;
- ugdymo plano ir tvarkaraščio sudarymas ir prietaikymas mokinių poreikiams.

2005–2006 m. m. 9c klasės mokiniams buvo siūlyti šie pasirenkamieji dalykai bei moduliai:

- Kalbos ugdymas (integruojant daile, muziką, IT)
- Profesinis rengimas
- Chemija buityje
- Praktiniai uždaviniai

2006–2007 m.m. 9-oms ir 10c klasės mokiniams buvo siūlyta ir išbandyta šie pasirenkamieji dalykai bei moduliai:

- Techninė keramika (9 kl.)
- Chemija ir spalvos (10 kl.)
- Lietuvių tautos mitologija (10 kl.)

KALBOS UGDYMAS

Per modulį „Kalbos ugdymas“ mokiniai teigia galintys pasireikšti, išsakyti savo mintis, todėl:

- pamokos įdomesnės;
- smagu iliustruoti sakmes, patarles, liaudies dainas;
- išmokstama greičiau suieškoti informacijos internete ar bibliotekoje (*Įdomu buvo ieškoti informacijos apie raganas, laumes.*);
- yra laiko dirbti su kompiuterine tautosakos programa, atlikti užduotis;
- galima lipdyti raganas, velnius;
- jaučiuosi laisviau;
- nereikia daug rašyti;
- dalyvavau renginyje, išdrįsau pasirodyti viešai – patiko.

PROFESINIS RENGIMAS

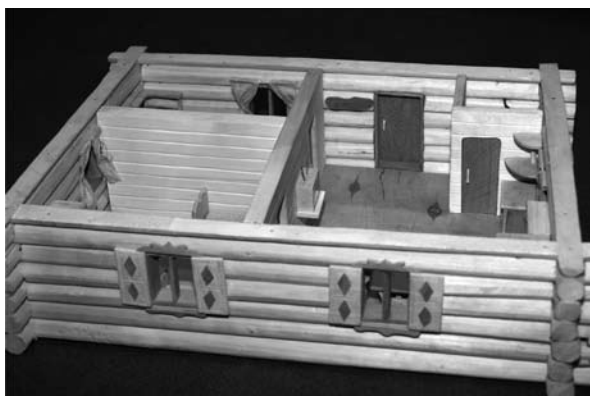
Su technologijų mokytojais mokydami pagal integruotą technologijų programą „Profesinis rengimas“ mokiniai 20 proc. programos laiko skyrė mokomosioms ekskursijoms, 20 proc. programos laiko buvo skirta teoriniam susipažinimui, mokinių profesiniam informavimui, konsultavimui bei pasirinktos profesijos pristatymui, o 60 proc. – praktiniam darbui.

PRAKTINIAI UŽDAVINIAI

Mokiniai įgyvendino mini projektą „Kaimo turizmo sodyba ir geometriniai dydžiai“. Kuriant kaimo turizmo sodybos gyvenamojo namo maketą, technologijų pasirinktasis dalykas integruotas su matematikos moduliu.

Mokiniai mokėsi:

- geometrinių sąvokų, atpažinti figūras, rasti jas brėžiniuose;
- matuoti ilgius, plotus, tūrius;
- braižyti gyvenamojo namo brėžinius;
- konstruoti kaimo turizmo sodybos maketą (kollektivinis darbas).

CHEMIJA BUTYJE

Automobilis ir kranas,
Ratas dviračio ar stalas,
Kad šis daiktas būtų geras,
Reikalingas tam metalas.
Taip ir muziką vadinam
Ir plaktuką pagaminam.

Tvirtą kūną raumeningą
Pavadinam metalu.
Jų surasim įvairiausių
Nuo kiečiausių lig tauriausių.
Ar įmanoma be jų,
Be metalo lydinių?

Kokiais metalais papildėte savo organizmą suvalge
Jums skirtą vaisių?

Mokiniai lankėsi VšĮ „Kelmės PRC“ Tytuvėnų skyriuje ir plačiau susipažino su kaimo turizmo darbuotojo specialybe.

KERAMIKA

Mokiniai susipažįsta su senomis ir naujomis tradicijomis, atlikimo būdais, medžiagomis, dekoravimo technika, panaudojimo galimybėmis, pritaikymu ir priežiūra. Mokiniai mokosi drąsiai eksperimentuoti ir improvizuoti.

SUNKU ĮGYVENDINTI:

- Organizuoti ir vykdyti mainų sutartis su verslo centrais, įmonėmis, organizacijomis.
- Vykdyti mini projektus įmonėse ir organizacijose – tiesioginis darbo pažinimas.
- Individualizuoti mokymąsi – savęs pažinimas.

MARIJAMPOLĖS RAJONO LIUDVINAVO KAZIO BORUTOS VIDURINĖ MOKYKLA

I Š B A N D Y T O S P R O G R A M O S	9–10 (1–2 GIMNAZIJOS) KLASĖS
	Technologijų programos:
	Integruoto technologijų kurso programa
	Meninio ugdymo programos:
	Integruota meninio ugdymo programa
	Kitų dalykų programos:
	Lietuvių kalba
	Matematika
	Biologija
	Chemija
	Fizika
	Geografija
	Kūno kultūros moduliai
11–12 (3–4 GIMNAZIJOS) KLASĖS	
Technologijų programos:	
Mityba ir turizmas	
Statyba ir medžio apdirbimas	
Taikomasis menas, amatai ir dizainas	
Tekstilė ir apranga	
Verslas ir vadyba	
Meninio ugdymo programos:	
Filmų kūrimas	
Fotografija	
Grafinis dizainas	
Kompiuterinės muzikos technologijos	
Kūno kultūros moduliai	

TECHNOLOGIJOS

Praėjusiais metais buvo skirta viena papildoma pamoka dviejų devintų klasių silpnesnės motyvacijos mokiniams. Per šią pamoką bandėme sužinoti apie Lietuvos ūkio šakas, vyraujančias ūkio šakas regione, darbo biržos poreikius, įsidarbinimo galimybes, artimiausias mokymo įstaigas. Nors į ekskursijas nenuvykome (viena pamoka), bet buvo atvykę Marijampolės profesinio rengimo centro atstovai, pasinaudojome jų informacija.

Šiais mokslo metais buvo skirta papildoma pamoka visiems devintų klasių mokiniams (dvi savaitinės technologijų pamokos). Dalyvaujant projekte kabinetas praturtėjo kompiuterine technika – įrengtas PTC: 7 kompiuteriai, kopijavimo ir spausdinimo aparatas, skaitytuvas, interaktyvi lenta, fotoaparatas. Mokykloje jau yra ir filmavimo kamera. Gautos naujos medienos tekinimo, gręžimo staklės, universalios tekinimo staklės, juostinis siaurapjūklis, šlifavimo staklės, diskinis ruošinių pjaustymo pjūklas, skardos karpymo žirkklės, 2 dulkių siurbimo įrenginiai.

Šiais mokslo metais mokiniai aplankė Marijampolės profesinio rengimo centrą ir Marijampolės kolegiją. Ten juos labai noriai priėmė, priėmimo sąlygomis, specialybėmis, parodė mokymosi, praktinių darbų kabinetus. Dar planuojama nuvykti ir į gamybinės įmonės.

Problemų kyla organizuojant ekskursijas. Jeigu profesinio rengimo centras, Marijampolės kolegija priima noriai, tai papulti į gamybinės įmonės yra problema. Jos nenori priimti jokių ekskursijų, patekti galima tik turint pažinčių. Sunku įvykdyti programos rekomendacijas: „...atlikti praktinius darbus gamybos aplinkoje“.

Šiais mokslo metais 11 klasėje išbandome technologijų programą „Statybos ir medžio apdirbimo ūkio šakos“ programą. Spendimą lėmė mokykloje turima technologijų bazė. Programą pasirinko 16 berniukų.

Mokslo metų pradžioje mokiniai susiskirstė grupelėmis ir iš pateikto sąrašo pasirinko temas (jos apima medienos apdirbimą nuo miško kirtimo iki atliekų panaudojimo). Pasinaudodami kom-

piuteriais, internetu, gamybos įmonių bukletais, reklaminiais produkcijos katalogais, prekių aprašymais, vadovėliais, rinko informaciją ir pateikė bei pristatė aprašymus. Taip bandėme įgyvendinti programos reikalavimus ir 50 proc. laiko skirti teoriniam mokymuisi. Toliau vyko praktinis darbas, kurį mokiniai noriai atlieka.

Praktinį darbą realizuoti sekasi geriau, bet gaminti įvairius ir įdomius dirbinius trukdo medžiagų stoka. Dirbama iš to ir su tuo, kas yra. 11 ir 12 klasėse, reikėtų rimtų ir įvairių medžiagų, gerai įrengtų darbo vietų, o trūksta elementarių įrankių, nėra nė vieno tinkamo darbatalio.

Deja, technologijos kol kas dar laikomos antra rūšiu dalyku, o iš tiesų šiam dalykui būtinas reguliarus, pastovus aprūpinimas, mokytojas neturėtų būti kaulytojo vietoje. Technologijų dalykas turėtų būti praktinio ugdymo dalis. Programose reikėtų mažinti teorinių pamokų skaičių, teorija turėtų būti pateikiama per praktinę veiklą. Pagalbą (metodinę, organizuojant ekskursijas į įmones) galėtų teikti ir savivaldybės švietimo skyrius.

Mokymai, seminarai mokytojams, aišku, naudingi, nes kitaip nežinotume, kaip įdomiau ir naujoviškiau dirbti. Ypač naudinga susitikti su kolegomis iš visos Lietuvos ir pasikeisti, pasidalinti darbo patirtimi.

GEOGRAFIJA

Į projektą įsijungėme tik šiais mokslo metais. Pasirinkome prieinamiausią mokymą – diferencijuotą mokymą, paremtą praktine veikla.

Ypač diferencijuotas mokymas pasiteisino 9b klasėje, kurioje mokiniai yra mažiau motyvuoti. Mokiniai noriai atlikdavo jiems skirtas praktines užduotis ir už jas gaudavo įvertinimus. Pagerėjo mokinių įvertinimai. Visi mokiniai atestuoti ir turi teigiamus įvertinimus.

Mažiau diferencijuoti geografiją reikėjo 9a klasėje, kurioje mokosi daugiau motyvuotų mokinių. Jų įvertinimai taip pat pagerėjo.

CHEMIJA

2006–2007 mokslo metais mokiniams buvo pasiūlytas diferencijuotas chemijos mokymas. Silpniesiems mokiniams programa buvo sudaryta taip, kad atitiktų minimalaus lygio standartų reikalavimus. Mokiniams pateikiamos užduotys remiasi praktiniu pritaikymu, siejamos su gyvenimu. Dirbdami mokiniai naudojami lentelėmis, kortelėmis, atliko paprastus eksperimentus. Kita grupė rinkosi sudėtingesnę variantą. Pusmečių gale mokiniai rašė įskaitas, kurias sėkmingai išlaikė.

Diferencijuotas užduotis mokiniams pateikiamos įvairiais būdais: ant skirtingos spalvos lapų, skirtingu šriftu, skirtingomis spalvomis, suteikiama galimybė rinktis vieną iš kelių užduočių, naudojant paveikslėlius, korteles ir kita.

Iškilę sunkumai:

1. Pasunkėjo pasiruošimas pamokoms.
2. Sunku rasti naujų, įdomių bandymų ir praktikos darbų aprašymų.
3. Sunku surasti/sudaryti naujas užduotis.

MATEMATIKA

2005–2006 m.m. devintos klasės mokiniams buvo pasiūlytos dvi matematikos modulio programos. Pirmoji programa skirta praktinių gebėjimų mokiniams „Ekonomika. Uždavinių sprendimas“. Antroji – skirta akademinėms gebėjimų mokiniams „Funkcija. Apskritimas ir skritulys.“ Pirmojo modulio programą rinkosi silpniau besimokantys mokiniai.

Programa sudaryta taip, kad atitiktų minimalaus lygio standartų reikalavimus. Mokiniams pateikiamos užduotys, kurios remiasi praktiniu pritaikymu. Šeimos biudžeto sudarymas, būsto remontas, buities ekonomika, transporto išlaidos. Dauguma uždavinių sprendžiami remiantis procentų pritaikymu arba atliekant elementarius skaičiavimo veiksmus.

Akademinės krypties mokiniai rinkosi antrąjį modulį, kuris skirtas žinioms įtvirtinti. Jame daugiau dėmesio skiriama sudėtingesnių uždavinių sprendimui. Mokiniai buvo supažindinti su įvairiais sprendimo metodais.

9 klasėje nagrinėjami įvairūs judėjimo uždaviniai, kuriuose reikia skaičiuoti nuvažiuotą kelią ir kelionės sąnaudas. Ypač mokinius domina skirtingų markių automobilių degalų suvartojimo rodikliai. Tokiais klausimais gana aktyviai į diskusiją įsitraukia ir silpnai motyvuoti mokiniai.

FIZIKA

Fizikos dalyko profiliavimas buvo vykdomas 9 klasėse pirmą pusmetį. Iš 9a ir 9b klasės mokinių buvo suformuotos dvi grupės. Vienai grupei buvo paruošta programa „Elektrinės grandinės darbas su *Crocodile clips*“, kitai – „Uždavinių sprendimų algoritmai“. „Praktikai“ pasirinko pirmąją programą, t.y. darbą su *Crocodile lips*, o „akademikai“ – antrąją.

Trūkumai: trūksta kompiuterinių programų lietuvių kalba, sunku suderinti pamokų tvarkaraštį.

Privalumai: mokiniai turėjo galimybę rinktis programas, daugiau buvo praktinio darbo.

MARIJAMPOLĖS SŪDUVOS VIDURINĖ MOKYKLA

I 9–10 (1–2 GIMNAZIJOS) KLASĖS

Š **Technologijų programos:**

B Integruoto technologijų kurso programa

A **Meninio ugdymo programos:**

N Integruota meninio ugdymo programa

D **Kitų dalykų programos:**

Y Lietuvių kalba

T Matematika

O Biologija

S Chemija

P Fizika

R Geografija

S **Kūno kultūros moduliai**

P 11–12 (3–4 GIMNAZIJOS) KLASĖS

R **Technologijų programos:**

O Mityba ir turizmas

G Statyba ir medžio apdirbimas

R Taikomasis menas, amatai ir dizainas

A Tekstilė ir apranga

M Verslas ir vadyba

A **Meninio ugdymo programos:**

M Filmų kūrimas

O Fotografija

S Grafinis dizainas

O Kompiuterinės muzikos technologijos

S **Kūno kultūros moduliai**

DAILĖ IR TECHNOLOGIJOS

Projektinis darbas: „Šiuolaikinė tekstilė interjere. Taikomosios dailės dirbiniai šiuolaikinėje aplinkoje“

Projektinio darbo tikslas – suaktyvinti mokinių motyvaciją ir vaizduotę, kūrybai bei idėjų įgyvendinimui pasirenkant tradicines ir netradicines tekstilines medžiagas ir priemones.

LIETUVIŲ KALBA

Ilgalaikis projektas „Metraštis“

- Kiekvieną savaitę vieną lietuvių kalbos pamoką vienas klasės mokinys (pagal sąrašą) stebi pamoką kaip metraštininkas ir fiksuoja įvykius. Tą dieną jis yra atleidžiamas nuo mokymosi su visa klase.
- Metraštyje rašoma: Data. Tema. Pamokos tikslai. 3 mokytojos mintys. 3 pasirinktų mokinių

veikla. Pasiūlymai bendraklasiams ir mokytojais, kaip galima tobulinti mokymą(si). Autorius.

- Metraštis pristatomas, aptariamas ir vertinamas pažymiu (už kiekybę ir kokybę) kitą pamoką.
- Mokslo metų pabaigoje yra visų mokinių stebėtų pamokų lapai.
- Mokiniai šį darbą atlieka noriai ir nekantriai laukia darbų pristatymų.
- Gerėja rašymo stilius, lavėja pastabumas, mokomasi daryti išvadas ir apibendrinimus, mokomasi savo darbą pristatyti auditorijai.
- Darbas turi išliekamąją vertę.
- Mokiniai gauna gerus pažymius, nes darbą tobulina namuose.

Trumpalaikis projektas „Įdomaus žmogaus įdomi profesija“ 10 klasėje

Trumpalaikiame 5–6 pamokų projekte „Įdomaus žmogaus įdomi profesija“ dalyvavo dešimtos klasės ir „akademikai“, ir „praktikai“. Mokiniai anksčiau ar vėliau turės pereiti iš vienos bendruomenės į kitą, joje integruotis, o kad adaptacijos laikas būtų kuo trumpesnis, jie privalo daugiau žinoti apie naująją bendruomenę, gebėti bendrauti ir bendradarbiauti su aplinkiniais. Todėl šio projekto tikslai buvo tokie:

- susipažinti su įdomiais žmonėmis ir jų profesijomis;
- ugdyti gebėjimą bendrauti ir bendradarbiauti;
- gebėti parašyti klausimus laikantis nuoseklumo principo (tiksliai atsakyti į temą);
- prakalbinti respondentus;
- lavinti publicistinį stilių;
- integruoti vizualųjį meną (fotografiją, piešinį) ir grožinį tekstą;
- gilinti kompiuterinio raštingumo įgūdžius;
- gebėti vertinti ir įsivertinti.

Numatėme, jog šiai veiklai reikės 5 („praktikams“ – gal net šešių) pamokų. Darbas vyko tokiais etapais:

I pamoka – projekto tema ir tikslai;

II pamoka – diskusija apie įdomų žmogų ir jo profesiją bei klausimų formulavimas;

III–IV pamoka – interviu rašymas ir teksto redagavimas;

V pamoka – interviu spausdinimas, nuotraukos įterpimas;

VI pamoka – darbų pristatymas, vertinimas ir įsivertinimas.

Visi darbai buvo eksponuojami. Skyrėsi „akademikų“ ir „praktikų“ pasirinkti žmonės ir jų darbai. „Akademikai“ kalbėjosi su gydytojais, odontologais, juvelyrais, o „praktikai“ – su masažuotojomis, kirpė-

jomis, vaikų darželių auklėtojomis, sportininkais.

Toks mokinių pasirinkimas leidžia teigti, kad jie objektyviai vertina savo žinias ir gebėjimus.

DALYVIAI APIE PROJEKTĄ

Marijampolės Sūduvos vidurinės mokyklos direktorius **A. Zdanys** teigia, jog projektas duoda naudos pirmiausiai mokiniams, didindamas jų pasirinkimo galimybes dirbti įdomiau, įvairiau ir kūrybiškiau, teorines žinias taikyti praktiškai, vadinasi, labiau priartėti prie gyvenimiškosios patirties kaupimo, ne tik prie teorijos. Mokytojai taip pat patenkinti galėdami tobulėti, nes dalyvaujama daugybėje seminarų, rengiamų būtent šio projekto koordinatoriams. Mokykla dalyvaudama projekte dalijasi gera patirtimi su kitomis mokyklomis, taip pat gali išbandyti daug naujų kompiuterinių programų, be abejo, gerėja materialinė bazė.

Devintokė Brigita. *Kadangi esu „akademikė“, turėčiau paminėti dar vieną privalumą. „Akademikai“ gali pritaikyti savo žinias ne tik praktiškai (atlikdami įvairias mokytojo paruoštas užduotis), bet kuria užduotis ir pateiktis patys, įgyvendina įvairius kūrybinius projektus ir nuveikia daug daugiau darbų. Mane labiausiai džiugina tai, kad per modulio pamokas mokomės kūrybingai, linksmai ir noriai. Beje, tokius pačius atsiliepimus girdėjau ir iš „praktikų“.*

Dešimtokas Edvinas. *Mokausi kartu su „praktikais“. Per modulio pamokas galiu nebijoti klausti, nes niekas nesišaipė. Be to, mokytoja palengvina beveik visas užduotis ir leidžia rinktis darbus pagal tai, ką aš geriausiai sugebu daryti. Man labai patiko, kai galėjau per technologijų pamokas kurti įvairius keramikos dirbinius, o per lietuvių pamokas turėjau aprašyti (panašiai kaip instrukciją) patį darbo procesą. Anksčiau maniau, kad esu visai negabus ir todėl baigęs dešimt klasių privalėsiu eiti į kitą mokyklą, bet dabar apsigalvoju, nes pradėjo sektis. Šis projektas man padeda apsispręsti, kokią profesiją pasirinkti.*

Dešimtokė Simona. *Į keramikos užsiėmimus ėjo visa mūsų klasė. Per pamokėles darėme šventinius kalėdinius varpelius, suvenyrinę žuvį ir paukščio formos dantų krapštukų dėžutę. Visa klasė vienbalsiai nusprendė, kad jiems užsiėmimai patiko, neigiamos nuomonės apie užsiėmimus tikrai nebuvo. Praėjusią savaitę vyko į Lentvario mokyklą, kur lankėmės technologijų kabinete. Galėjome didžiuotis, jog mūsų mokykla turi galimybes atlikti tokius darbus, nes turėti krosnį mūsų darbams išdegti – ne kiekviena mokykla išgali. Mano nuomone, tai puikus laiko praleidimas ir mokymosi būdas bei puiki pagalba pasirenkant profesiją. Aš susižavėjau ir žadu sieti ateitį būtent su keramika.*

MAŽEIKIŲ RAJONO BUKNAIČIŲ HENRIKO NAGIO PAGRINDINĖ MOKYKLA

I	9–10 (1–2 GIMNAZIJOS) KLASĖS
Š	Technologijų programos:
B	Integruoto technologijų kurso programa
A	Meninio ugdymo programos:
N	Integruota meninio ugdymo programa
D	Kitų dalykų programos:
Y	Lietuvių kalba
T	Matematika
O	Biologija
S	Chemija
P	Fizika
R	Geografija
O	Kūno kultūros moduliai
G	11–12 (3–4 GIMNAZIJOS) KLASĖS
R	Technologijų programos:
O	Mityba ir turizmas
G	Statyba ir medžio apdirbimas
R	Taikomasis menas, amatai ir dizainas
A	Tekstilė ir apranga
M	Verslas ir vadyba
O	Meninio ugdymo programos:
S	Filmų kūrimas
	Fotografija
	Grafinis dizainas
	Kompiuterinės muzikos technologijos
	Kūno kultūros moduliai

MOKYTOJAI APIE PROJEKTO POVEIKĮ

Dalyvaujant projekte, mokyklos gyvenime įvyko daug ryškių permainų: mokyklos vadovų ir mokytojų komandos mokymai, mokykla aprūpinta naujomis moderniomis mokymo priemonėmis, pagerėjo ugdymo sąlygos, suteikta daugiau galimybių ugdytinių gebėjimams lavinti.

Projektas mokytojų vertinamas palankiai, pabrėžiama ir materialinė investicijų nauda ir naujų žinių bei kompetencijų įgijimas. Mokyklų modernizavimo procesas padėjo suvokti savo misiją, padėti išsiugdyti žmogiškuosius išteklius, nusistatyti naujus veiklos principus ir būdus.

Technologijų ir dailės mokytoja Tatjana Damulienė. „Technologijų programos paskatino naujoviškai mąstyti apie mokymąsi, bendravimas su mokiniais – svarbus mokymosi aspektas. Mokiniai kartu kuria bendras sąvokas, bendradarbiauja, kalba, svarsto, pateikia klausimus, atlieka užduotis, diskutuoja.“

Choreografinės mokytoja Jurgita Pocevičiūtė. „Gavau daug žinių, kaip įdomiau vesti pamokas, geriau įvertinti mokinių žinias. Suvokiau, kad mokytojas yra labiau konsultantas, padedantis rasti tinkamą informaciją, sprendimus vienu ar kitu klausimu.“

Direktorės pavaduotoja ugdymui Regina Dževečkienė. „Technologijų projektas man, kaip pavaduotojai ir kaip mokytojai, turėjo didelės reikšmės. Kaip mokytojai – tai lyg ir kartojimas, įtvirtinimas senų tiesų ir kartu naujų teorijų bei ugdymo metodų taikymas praktikoje ir grįžtamojo rezultato pamatymas praktiniame darbe su mokiniais.“

Kaip pavaduotojai – tai naujas praktinis, kūrybinis darbas su savo komanda – mokytojais. Pamačiau kaip mokyklos mokytojai draugiškai, sutartinai moka dirbti komandoje, surasdami sprendimus, išėitį iš įvairių situacijų, atskleiddami dar nežinomus savo talentus, sugebėjimus įgyvendinant gautas naujas žinias praktikoje.“

Chemijos mokytoja Aldona Brazdeikienė. „Seminaruose išsamiai aiškinamasi su kolegomis, dalyvaujančiais tame pačiame projekte, dalijamasi patirtimi, naujais pasiekimais dirbant su mokiniais, kuriant kokybės matavimo sistemą, kuri leistų objek-

tyviai įvertinti ugdymo kokybę mūsų mokyklose.

Technologijų projekto vykdymas kviečia mokytojus daugiau aiškintis, kalbėtis su mokiniais, paremti jų pastangas, paskatinti, pastebėti daromą pažangą, suteikti ugdytiniui būtiną pagalbą.“

Mokyklos direktorė Regina Arbatauskienė.

„Džiaugiuosi, kad mokyklos mokytojai aktyviai dalyvauja technologijų projekte, kelia savo, kaip mokytojo, kvalifikaciją. Dalyvaujant projekte naujomis techninėmis ugdymo priemonėmis papildė mokyklos materialinę bazę, mokykla renovuojama, įrengti nauji technologijų kabinetai, mokytojai, lankydami seminarus, įgauna naujų žinių dirbant su šių dienų jaunimu tiek pamokose, tiek popamokinėje veikloje, mokosi dirbti komandoje, tai padeda suglausti savo gretas, aiškiau suprasti kaip mokytojo darbo esmę. Mokiniai susipažįsta su naujomis technologijomis ir išmoksta jas įvaldyti. Mokykloje imta ieškoti naujų vertinimo formų, naujo priėjimo prie kiekvieno mokinio, stengiantis būti arčiau vaiko, padėti atrasti save, pasirenkant ateities kelią.“

MOKINIAI APIE TECHNOLOGIJŲ PROJEKTO POVEIKĮ

Mokinių apklausa parodė, kad 74 proc. mokinių daug geriau vertina dabar lankomą mokyklą, nei anksčiau lankyta. Šis faktas yra labai reikšmingas ir įtaigus moralinis argumentas. Mokykloje jau vyksta sukurti prielaidas geresnei švietimo kokybei siekti, eksperimentuoti pačių sukurtais vertinimo normomis.

Mokinius labai pradžiugino naujieji suoliai, nes pagaliau nebereikės sėdėti susikūprinusiems. Vaikai stengiasi saugoti ir tausoti suoliaus. Kai mokykla praturtėjo technologinėmis įrangomis, mokiniai su mokytojais gali atlikti įvairius projektinius darbus. Bendravimas tarpusavyje tapo turiningesnis, mokiniai noriai dirba ir stengiasi išmokyti ir įsisavinti žinias.

Įsigijus naujos kompiuterinės įrangos mokiniai informacijos ir per pamokas, ir po pamokų vis dažniau ieško internete. Mokytojo padedami, vis drąsiau naršo po interneto labirintus. Mokiniai patinka, kad mokykla turi tiek daug ir tokios geros įrangos.

Muzikinės technologijos padeda organizuoti popamokinę veiklą. Mokiniai patys gali išbandyti savo jėgas ir mintis meninėje raiškoje. Norintiems pasimokyti groti instrumentu, mielai padeda muzikos ir informatikos mokytojas Sigitas Gaizauskas. Mokiniai džiaugiasi savo sukurtais filmukais, elektronine muzika.

DALYVAVIMAS PROJEKTE PADĖJO :

1. Diferencijuoti ir individualizuoti ugdymą, t. y. pažinti mokinį–įgyvendinti mokytis padedantį vertinimą.

2. Planuoti ugdymą, remiantis mokinio pažinimu.
3. Ugdyti mokinio kompetencijas: įtraukti mokinį į aktyvų mokymąsi, integruoti ugdymo turinį, priartinti jį prie gyvenimo.
4. Sudaryti mokiniams pasirinkimo galimybes, priartinti ugdymo turinį prie gyvenimo poreikių bei diegti „vertinimą mokymuisi“ integruojant akademinis dalykus su technologijomis, keliant mokinių mokymosi motyvaciją.
5. Sustiprinti mokinių pasitikėjimą savimi.
6. Leido praktiškai nusakyti, kaip mokinys turėtų parodyti savo žinias ir supratimą, gebėjimus, atsižvelgiant į mokinių jau turimą patirtį ir išgales, siekti kuo aukštesnių asmeninių rezultatų.
7. Skatinti netikėčiausius mokinių sumanymus, sudaryti galimybes laisvai reikšti mintis, išsakyti savo požiūrį.
8. Sudaryti sąlygas vertinti mokinius ne tik pedagogams, bet ir jų tėvams, jų klasės bei mokyklos draugams, o ir pačiam mokiniui save įsivertinti.

PROBLEAMOS

1. Ne iš karto pradedamas vykdyti projektas, pradžioje tik žodinis projekto vykdymas.
2. Ne iš karto visi įsijungia į darbą.
3. Ne visi mokiniai noriai įsijungia į projektą, kai kurie mokiniai baiminasi, kad reikalingų specialybių kaita gali turėti įtakos dabartiniam mokinių norui ar apsisprendimui.
4. Sunku surasti firmą, kuri susidomėtų ir padėtų mokinį priartinti prie gyvenimo supažindindama jį projekto metu su gamybine veikla.
5. Mokiniai išklaušę projekto kursą ir dalyvavę jame negauna jokio tai patvirtinančio pažymėjimo, kuris turėtų įtakos tolesnei mokinio veiklai.

KAIP SPREŠTI

1. Į projekto vykdymą įtraukti mokytojus specialistus – entuziastus.
2. Sudaryti mokykloje projektui vykdyti gerai informuotą, išmokytą komandą.
3. Į mokyklą projekto vykdymo finansavimas, ugdymo priemonės, programos turėtų ateiti projekto pradžioje.
4. Projekte turėtų dalyvauti ir gamybininkai, kuriems rūpi jų atliekamų darbų kokybė bei darbo sąlygų gerinimas, ruošiant jaunąją kartą gyvenimui, stabdant protų bei sąžiningo jaunimo „nutekėjimą“ iš Lietuvos.

MAŽEIKIŲ KALNĖNŲ VIDURINĖ MOKYKLA

I	9–10 (1–2 GIMNAZIJOS) KLASĖS
Š	Technologijų programos:
B	Integruoto technologijų kurso programa
A	Meninio ugdymo programos:
N	Integruota meninio ugdymo programa
D	Kitų dalykų programos:
Y	Lietuvių kalba
T	Matematika
O	Biologija
S	Chemija
P	Fizika
R	Geografija
A	Kūno kultūros moduliai
M	11–12 (3–4 GIMNAZIJOS) KLASĖS
O	Technologijų programos:
G	Mityba ir turizmas
R	Statyba ir medžio apdirbimas
A	Taikomasis menas, amatai ir dizainas
M	Tekstilė ir apranga
O	Verslas ir vadyba
S	Meninio ugdymo programos:
	Filmų kūrimas
	Fotografija
	Grafinis dizainas
	Kompiuterinės muzikos technologijos
	Kūno kultūros moduliai

KOKIAS NAUJAS UGDYMO IDĖJAS IŠBANDĖME?

- Mokomojo ir kitų dalykų integracija
- Darbas pagal mokinių gebėjimus sudarė galimybes patirti pažinimo džiaugsmą
- Projektinė veikla leido teorines žinias pritaikyti praktikoje
- Individualizuodami ugdymo turinį rėmėmės mokinių patirtimi
- Pasiteisino mokymo bendradarbiaujant metodus
- Pasiteisino įvairios pamokų vedimo formos: pokalbiai-aptarimai prie apskritojo stalo, pamokos netradicinėje aplinkoje, pamokos jungiant kelių amžiaus grupių mokinius, mokytojas – tik konsultantas, susitikimai su žymiais rajono žmonėmis

SU KOKIOMIS PROBLEMOMIS SUSIDŪRĖME? KAIP JAS IŠSPRENDĖME?

- Nėra finansinio apmokėjimo darbui ne mokyklos patalpose (pvz., sporto klubuose)
- Metodinių priemonių trūkumas
- Nesusiformavę mokinių įgūdžiai pristatyti projektus auditorijai
- Mokymosi motyvaciją turinčių mokinių noras rinktis lengvesnes užduotis
- Mokinių intelekto lygio skirtumas
- Laiko trūkumas ir mokiniams, ir mokytojams

KĄ YPAČ PASISEKĖ ĮGYVENDINTI? KOKIE SĖKMĖS ĮRODYMAI?

- Mokiniai mokosi žinias ir gebėjimus taikyti praktikoje, savarankiškai planuoti ir organizuoti, dirbti komandoje, naudotis IKT, ieško juos dominančių sričių
- Išmokome planuoti ir organizuoti veiklą pagal projekto reikalavimus, ugdomasis procesas tapo įdomesnis ir patrauklesnis
- Užmegztos pažintys su neolimpinių sporto šakų klubais Mažeikių mieste
- Pakilo mokinių mokymosi motyvacija
- Pakilo mokinių pasitikėjimas savimi, noras išeiti į visuomenę – miesto bažnyčioje parodyta programa „Vienužį prisimenant“, skirta A. Vienažindžio 165-osioms metinėms paminėti
- Mokiniai įprato išsakyti ir pagrįsti savo nuomo-

- ne, tolerantiškai vertinti kito mokinio nuomonę
- Pasisekė paskatinti vaikus kaip asmenybes ir individualybes, norą išbandyti savo sugebėjimus – mokiniai tapo atviresni ir labiau pasitikintys savimi, pripažįsta savo klaidas ir iš jų mokosi
- Padidėjo galimybė mokiniams rinktis akademinės ar praktinės krypties modulius

KOKIOS PROBLEMOS LIEKA NEIŠSPRĘSTOS?

- Mokiniams stinga savarankiškumo
- Nekompiuterizuoti kabinetai
- Kitų techninių priemonių trūkumas
- Didelė programų apimtis
- Nesprendžiama iki galo mokinių grąžinimo į mokyklas problema
- Trūksta įvairesnių, kokybiškesnių mokymo priemonių
- Matematinės literatūros trūkumas
- Didelis mokinių skaičius klasėse
- Per dideli mokytojų darbo krūviai
- Kai kurie mokiniai siekia tik rezultato
- Mokiniai veikia materialumas

9-ą klasių mokinių apklausos apie projektą išvados:

- Dalyvavo mokiniai ir jų tėveliai
- Mokiniai jaučia, kad ugdymo formos keičiasi
- Mokiniams sudarytos sąlygos patiems pasirinkti siūlomas programas
- Kad būtų įdomiau ir lengviau mokytis buvo pasiūlyta akademinė, praktinė, meninė, projektinė, sportinė veikla
- Sudarytos sąlygos įvairių polinkių ir gebėjimų mokiniams efektyviai mokytis
- Mokiniai pageidauja didesnės modulių pasirinkimo galimybės
- Mokiniai patenkinti vykdoma praktine veikla
- Tėvai patenkinti vaikų mokymosi krypties pasirinkimo galimybių didinimu, mokymo diferencijavimu ir individualizavimu

MATEMATIKOS MODULIS „TEKSTINIŲ UŽDAVINIŲ SPRENDIMAS“

Įdomesni modulio etapai:

- Kaip užpildyti metinę mokesčių deklaraciją?
- Kuriame prekybos centre (*Maxima, Iki, Norfa*) perkant galima daugiau sutaupyti?
- Kuriame Mažeikių banke laikyti pinigus? (Patarť tėveliams)

BIOLOGIJOS MODULIS „EKOLOGINIS PĖDSAKAS“

2006–2007 m. m. 10c klasėje vykdyti projektai ir praktikos darbai:

- Praktikos darbas „Ekologinių ženklų kūrimas“

- Trumpalaikis projektas „Maisto priedų įvairovė maisto produktuose“
- Projektas „Ilgaamžiškumo priežastys“
- Praktikos darbas „Mano ekologinis herbas“

Modulio uždaviniai:

- Padėti mokiniams išmokti saugiai naudotis laboratoriniais indais ir prietaisais.
- Padėti mokiniams išmokti saugiai dirbti laboratorijoje bei buityje, naudojant chemines priemones.
- Mokyti mokinius tirti ryšius tarp įvairių biologinių dėsningumų bei praktiškai juos taikyti.
- Ugdyti smalsumą, kūrybiškumą, aktyvumą ir savarankiškumą, gamtosauginę etiką.

INTEGRUOTA MENŲ PROGRAMA (DAILĖ IR TEATRAS)

Projektas „Mokytojo portretas“

Projekto tikslas:

- Supažindinti mokinius su portreto kūrimo galimybėmis įvairovė.
- Vaizdu (naudodamas įvairias medžiagas), garsu, judesiu, fotografuodamas ir t. t. mokinys sukuria portretą, naudodamas įvairių vaizdavimo būdų principus.
- Pasirenka skirtingus vaizdavimo būdus, parengia savo sumanymo planelį ir kuria nedidelį kūrinių ar miniatiūrą, kurią pristato klasėje.

NEOLIMPINĖS SPORTO ŠAKOS

Projekto tikslas – ugdyti šiuolaikišką požiūrį į kūno kultūros dalyką, siekiant sąmoningo fizinio aktyvumo, kad būtų galima savarankiškai organizuotai ir darniai veikti.

Uždaviniai:

- Išsiugdyti kasdieninio fizinio aktyvumo poreikį.
- Supažindinti su neolimpinėmis sporto šakomis, kurios populiarios mūsų mieste.
- Ugdyti bendravimo įgūdžius, lankantis sporto klubuose.
- Mokyti dirbti komandoje.
- Pasiskirstyti funkcijas.
- Derinti tarpasmeninius santykius.
- Mokyti gauti informaciją apie neolimpines sporto šakas, panaudojant šiuolaikines informacijos priemones.
- Renkant ir kaupiant informaciją savarankiškai mokytis ir siekti žinių.
- Išsiugdyti savimone, gebėjimą priimti teisingus sprendimus, pasirenkant neolimpinę sporto šaką kaip fizinio aktyvumo formą.
- Sustiprinti ir įtvirtinti asmens sveikatą stiprinančius, palaikančius ir tausojančius įpročius.
- Aiškinti žalingų įpročių neigiamą poveikį savo ir kitų sveikatai.

PANEVĖŽIO „MINTIES“ VIDURINĖ MOKYKLA

I	9–10 (1–2 GIMNAZIJOS) KLASĖS
Š	Technologijų programos:
B	Integruoto technologijų kurso programa
A	Meninio ugdymo programos:
N	Integruota meninio ugdymo programa
D	Kitų dalykų programos:
Y	Lietuvių kalba
T	Matematika
O	Biologija
S	Chemija
P	Fizika
R	Geografija
O	Kūno kultūros moduliai
P	11–12 (3–4 GIMNAZIJOS) KLASĖS
R	Technologijų programos:
O	Mityba ir turizmas
G	Statyba ir medžio apdirbimas
R	Taikomasis menas, amatai ir dizainas
A	Tekstilė ir apranga
M	Verslas ir vadyba
O	Meninio ugdymo programos:
S	Filmų kūrimas
	Fotografija
	Grafinis dizainas
	Kompiuterinės muzikos technologijos
	Kūno kultūros moduliai

PANEVĖŽIO „MINTIES“ VIDURINĖ MOKYKLA

Mokyklos misija – tenkinti Panevėžio miesto visuomenės poreikius, padėti mokiniams suvokti šiuolaikinį pasaulį, įgyti kultūrinę ir socialinę kompetenciją, būti savarankišku, veikliu ir atsakingu žmogumi, norinčiu bei gebančiu nuolat mokytis ir kurti savo ir bendruomenės gyvenimą – atliepia pagrindines projekto idėjas.

Mokyklos 2006–2007 m. m. uždaviniai, tiesiogiai susiję su projekto vykdymu:

1. Tobulinti ugdymo proceso organizavimą, siekiant aukštesnių ugdymo(si) pasiekimų.
2. Aktyvinti mokinių, jų tėvų ir mokytojų bendradarbiavimą socialinėje, kultūrinėje, sportinėje srityse.
3. Skatinti mokinių pilietiškumo sampratą, tautinę savimonę. Skatinti atvirumą kitų tautų kultūroms.
4. Stiprinti mokinio atsakomybės jausmą ir pareigą įvertinant galimybes renkantis mokymosi formą ir kryptį.
5. Plėtoti profesinės karjeros orientacijos procesą.

PROJEKTO „MOKYMO SI KRYPTIES PASIRINKIMO GALIMYBIŲ DIDINIMAS 14–19 METŲ MOKINIAMS“ ĮGYVENDINIMAS

Projekto sėkmės kriterijus: įvairių gebėjimų mokiniai turėjo ir turi galimybes lengviau siekti vidurinio išsilavinimo. Mokiniai atsiranda didesnės galimybės realizuoti save, tikslingai ruoštis profesinei karjerai, ruoštis gyvenimui.

ĮSIBANDYTAS UGDYMO ORGANIZAVIMO MODELIS:

- sudaro palankesnes sąlygas ugdymo proceso diferencijavimui, gerėja ugdymo kokybė
- padeda žadinti ir palaikyti mokymosi motyvą
- padeda rengtis profesinei karjerai.

Per lietuvių kalbos, matematikos, gamtos mokslų, geografijos pamokas mokiniams buvo sudarytos galimybės mokytis šių dalykų per praktinę veiklą. Didėjo programų pasirinkimo galimybės per technologinio, meninio ugdymo, kūno kultūros dalykus.

Per šių mokomųjų dalykų modulių pamokas mokiniai pagal gebėjimus buvo suskirstyti į mobilias grupes. Todėl moduliai, projektiniai darbai padėjo mokiniams įveikti dalyko programos minimumo dalį, pagerinti žinių taikymo gebėjimus, su gyvenimu susietas problemas. Mokiniai turėjo galimybes geriau pažinti savo individualius gebėjimus, polinkius ir sėkmingiau pasirinkti profesiją ar tolimesnę mokymosi programą.

Darniai dirbo projekte dalyvaujantys mokomųjų dalykų mokytojai. Jie tarpusavyje integruodavo programas, todėl optimizuoti ir mokymosi krūviai.

PROJEKTAS

„LIETUVOS ETNOGRAFINIŲ REGIONŲ MUGĖ“

2006/2007 m. m. vykdėme tarpdalykinį integruotą projektą „Lietuvos etnografinių regionų mugė“. Mugėje dalyvavo visi projekte „Mokymosi krypties pasirinkimo galimybių didinimas 14–19 mokiniams“ dalyvaujantys mokiniai ir dalykų mokytojai. Projektas vyko keliais etapais. Pasibaigus tarpdalykiniam pro-

jektui įvyko baigiamasis renginys. Turime sukaupę mokinių darbus, medžiagą. Projektas apibendrintas, pristatytas mokyklos bendruomenei. Medžiaga skelbta stende „Mokymosi krypties pasirinkimo galimybių didinimas 14–19 mokiniams“. Tai gal ir buvo didžiausia šių mokslo metų sėkmė dalyvaujant projekte ir vykdančią praktinę veiklą. Sukaupta ir apibendrinta medžiaga ir būtų sėkmės įrodymas.

PROJEKTO PRIVALUMAI:

- mokinių mokymosi motyvacijos didėjimas;
- mokytojai dalyvaudami mokomuosiuose seminaruose turėjo galimybę keistis ir tobulėti.

PROBLEAMOS:

- Mokiniai ir jų tėvai nenoriai priima siūlomas programas. Jie linkę mokytis tradicinius dalykus. Mokykla turėtų daugiau dėmesio skirti mokinių, jų tėvų pedagoginiam švietimui aiškinant teikiamas galimybes.
- Mokytojų pasiruošimas dirbti pagal naujai siūlomas programas, kvalifikacija.
- Nepakankama mokomoji materialinė bazė. Būtinai bendradarbiavimas su giminingomis programomis turiniui įmonėmis. Mokiniai privalo įtvirtinti gautas žinias praktikoje.

PANEVĖŽIO „VERDENĖS“ PAGRINDINĖ MOKYKLA

I Š B A N D Y T O S 9–10 (1–2 GIMNAZIJOS) KLASĖS

Technologijų programos:

Integruoto technologijų kurso programa

Meninio ugdymo programos:

Integruota meninio ugdymo programa

Kitų dalykų programos:

Lietuvių kalba

Matematika

Biologija

Chemija

Fizika

Geografija

Kūno kultūros moduliai

I Š B A N D Y T O S 11–12 (3–4 GIMNAZIJOS) KLASĖS

Technologijų programos:

Mityba ir turizmas

Statyba ir medžio apdirbimas

Taikomasis menas, amatai ir dizainas

Tekstilė ir apranga

Verslas ir vadyba

Meninio ugdymo programos:

Filmų kūrimas

Fotografija

Grafinis dizainas

Kompiuterinės muzikos technologijos

Kūno kultūros moduliai

ĮSIBANDYTOS NAUJOS UGDYMO ORGANIZAVIMO IDĖJOS

9–10 klasėse buvo pasiūlytos skirtingos ugdymosi galimybės mokiniams, turintiems polinkių akademiniai veiklai, ir mokiniams, turintiems polinkių praktinei veiklai.

Ugdymo turinyje iš Bendrųjų programų buvo išskirtas matematikos, chemijos, lietuvių kalbos, biologijos mokomųjų dalykų branduolys, kurio mokėsi praktinių polinkių mokiniai, o akademiniai polinkių mokiniai mokėsi pagal dalykų Bendrąsias programas.

Praktinių polinkių mokiniams buvo sudarytos geresnės sąlygos matematikos, chemijos, lietuvių kalbos, biologijos dalykų integracijai su dailės dalykais, technologijomis.

Praktinių polinkių mokiniams teorinės žinios buvo labiau siejamos su žinių pritaikymu gyvenime.

Platesnis mokinių profesinis informavimas.

„Lietuvių etnokultūra“, lietuvių kalbos modulis 9, 10 kl.

Veiklą stengtasi organizuoti taip, kad mokinys patirtų sėkmę, taptų atsakingesnis už mokymosi rezultatus. Mokiniai noriai rinko medžiagą apie konkrečias šventes, ją sistemino, pasirinkę laisvą formą, pristatė grupėje.

Pamokos vyko ne tik klasėje, bet ir kraštotyros muziejuje (edukacinė pamoka „Vėlinių tradicijos Lietuvoje“), kur mokiniai praktiškai susipažino su senuoju žvakių liejimo būdu. Taip pat dalyvavome G. Petkevičaitės-Bitės bibliotekoje organizuotame susitikime su archeologe A. Petrušiene „Baltiškasis pasaulio medis“.

Svarbi integracija su daile, technologijomis: kalėdinių atvirukų gamyba, sveikinimų rašymas, Užgavėnių kaukių gamyba, margučių marginimo būdai, ridenimo varžybos ir kt.

Pasirinktas modulis šia tema yra aktualus, įdomus ir leidžiantis atsiskleisti visų mokinių gebėjimams. Sėkmės įrodymas – padidėjusi mokinių motyvacija, sumažėjęs neigiamų pažymių skaičius. Lygmens pasirinkimo galimybė leido mokiniams įveikti mokymo(si) sunkumus.

„Sveika gyvensena“, biologijos modulis 9 kl.

Darbas grupėmis, naudojantis kompiuterine informacija, analizuojant atskiras temas.

Mokiniai, naudodamiesi internetu, savarankiškai kūrė projektus apie asmens higieną, žmogaus žalingus įpročius, sveikai mitybai. Mokiniais patiko mokytis mažose grupėse, patiko praktinė savarankiška veikla, sustiprėjo motyvacija, pagerėjo lankomumas. Mažose grupelėse (5–6 mokiniai) vyksta nuoširdesnės ir atviresnės diskusijos, mokiniai tampa drąsesni ir pakantesni vienas kito atžvilgiu.

Konstruktinės medžiagos (keramika) 9, 10 kl.

Mokiniai susipažino su keramikos atsiradimu, medžiagomis, chemine sudėtimi, dirbinių įvairove ir patys suprojektavo ir nulipdė po kelis keraminius dirbinius. Kai kurie mokiniai dirbo su moliu pirmą kartą, todėl užduotis atliko pagal savo supratimą ir galimybes (dėžutė su dangteliu, amuletas, žvakidė). Darbams dekoruoti buvo naudojamos glazūros.

Pavyko mokinius sudominti lipdymo ir dekoravimo procesais. Visiems buvo įdomu pamatyti galutinį rezultatą (po gaminių išdegimo).

Tekstilė ir apranga

Pamokose vyravo praktinis mokinių darbas: analizuojami figūros standartai, aptariamoms mados tendencijoms ir madų žurnalai, kuriami ir siuvami rūbai, gaminami aksesuarai. Mergaitės pasisiuvo ir pristatė

rūbus: palaidines, švarkus, aksesuarus. Įgyvendintas su IKT integruotas projektas 5 klasei „Šeimos herbo kūrimas“

Stiklo dekoravimas

Mokiniai, dalyvaudami projekte, turėjo galimybę susipažinti su konceptualaus ir netradicinio stiklo meno supratimu, naujo požiūrio į stiklą propagavimu. Remtasi jau dvejus metus iš eilės Panevėžyje organizuojamais stiklo plenerais „Stiklo sodai“. Yra surinkta plenero fotomedžiaga. Praktinio darbo metu mokiniai dekoravo stiklo indus vitražiniais dažais, stiklo šukėmis, klijavo kompozicijas iš stiklo.

Pagrindinis šio darbo sėkmės rodiklis yra tas, kad vaikai labai norėjo darbus susigražinti ir turėti namuose.

Gaminių dizainas ir technologijos

Stengtasi skirti nesudėtingus, daug atlikimo laiko nereikalaujančius, nebrangius, suteikiančius kūrybiškumo, fantazijos darbus. Mokinės noriai dalyvavo užsiėmimuose.

Grafinis dizainas

Modulį „Grafinis dizainas“ lankė 7 mokiniai. Kūrybiniai darbai nesudėtingi, kad neužimtų daug laiko: skirtukai knygoms, dėžučių dekoravimas, šrifto pasirinkimas.

Dalyvavome projekte „Lietuvių kryžių saulutės“. Mokiniai susipažino su kryžių ornamentika, atliko darbus lino ražinio technika. Savo kūrinius įrėmino ir paruošė parodoms.

KOKIOS PROBLEMAS LIEKA NEIŠSPRĘSTOS?

Pasiūlymai, ką reikėtų padaryti nacionaliniu lygmeniu	Pasiūlymai, ką reikėtų padaryti savivaldybės lygmeniu	Pasiūlymai, ką reikėtų padaryti mokyklos lygmeniu
<ol style="list-style-type: none"> 1. Parengti ugdymo planus, atsižvelgiant į akademinį ir praktinių polinkių mokinius. 2. Parengti dalykų ugdymo programas akademinį polinkių ir praktinių polinkių mokiniams. 3. Sudaryti ir išleisti diferencijuotus vadovėlius. 4. Numatyti finansavimą šiai programai įgyvendinti, pvz.: ekskursijoms, nestandartiniam mokymui (kino filmui kurti, parodoms organizuoti), paskaitoms, medžiagoms. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vykdyti išsipareigojimus, duotus šiam projektui, – prisidėti lėšomis ir įkurti technologijų kabinetą, kaip numatyta projekte. 2. Sudaryti sutartis su įmonėmis dėl ekskursijų priėmimo. 3. Sudaryti sutartis su profesinėmis mokyklomis dėl pažintinių dienų, kurių metu mokiniai plačiau galėtų susipažinti su specialybėmis, netgi praktiškai galėtų padirbėti 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mažinti mokinių skaičių kai kuriose grupėse (pvz., 17 mokinių). 2. Labiau pritaikyti kabinetus praktiniam darbui. 3. Susirūpinti IKT platesniu pritaikymu mokykloje. 4. Apgalvoti kompiuterio specialisto pagalbą mokytojams. 5. Įrengti technologijų kabinetą (pagal projektą arba pagal galimybes).

PASVALIO RAJONO JONIŠKĖLIO GABRIELĖS PETKEVIČAITĖS-BITĖS VIDURINĖ MOKYKLA

I	9–10 (1–2 GIMNAZIJOS) KLASĖS
Š	Technologijų programos:
B	Integruoto technologijų kurso programa
A	Meninio ugdymo programos:
N	Integruota meninio ugdymo programa
D	Kitų dalykų programos:
Y	Lietuvių kalba
T	Matematika
O	Biologija
S	Chemija
P	Fizika
R	Geografija
O	Kūno kultūros moduliai
G	11–12 (3–4 GIMNAZIJOS) KLASĖS
R	Technologijų programos:
O	Mityba ir turizmas
G	Statyba ir medžio apdirbimas
R	Taikomasis menas, amatai ir dizainas
A	Tekstilė ir apranga
M	Verslas ir vadyba
O	Meninio ugdymo programos:
S	Filmų kūrimas
	Fotografija
	Grafinis dizainas
	Kompiuterinės muzikos technologijos
	Kūno kultūros moduliai

KA DARĖME?

- Modelio idėjoms gavome mokytojų ir tėvų pritarimą.
- Mokinius skirstėme į mobilias grupes pagal gebėjimus, poreikius ir polinkius.
- Išbandėme naujas technologijų programas.
- Kūrėme modulių programas :
 - keramikos;
 - grafikos;
 - grafinio dizaino;
 - praktinio plokštumos ir erdviųjų geometrinųjų figūrų pritaikymo;
 - chemijos aplinkoje.
- Kūrėme projektus:
 - „Siūlyčiau“ (lietuvių k. + IKT)
 - Projektinius darbus inicijavo mokytojai, mokiniai juos rinkosi savarankiškai.
- Diferencijavome užduotis:
 - lietuvių k., biologijos, geografijos pamokose.
- Įrėngėme technologijų kabinetus.
- Išmokome pritaikyti IKT ir kitas naujas technologijas ugdymo procese.

KAIP PAVYKO?

- Diferencijuojant ir individualizuojant mokymą, mokiniai pasirinko mokytis tai, ko reikės gyvenime. Didesnis dėmesys buvo skiriamas technologijoms, menams.
- Mokiniais pasirinkti moduliai padėjo mokytojams, klasių auklėtojams.
- Sukurta patrauklesnė mokymosi aplinka (technologijų kabinetai).
- Sudarytos galimybės rinktis mokymosi ir vertinimo būdus.
- Taikomi modernesni mokymo metodai, kompiuterizuota mokymosi aplinka.

GRĖSMĖS

- Mokytojams sunkiai sekasi suskirstyti mokinius pagal gebėjimus, mokiniai ne visada moka pasirinkti. Nėra profesinio konsultavimo sistemos.
- Ugdymo procese per mažai dalyvauja tėvai.
- Sudėtinga užmegzti ryšius su darbdaviais. Mokiniai neturi galimybių save išbandyti.

- Specialistų stoka.
- Per mažai tarifikuojamų valandų mobilioms grupėms.

KĄ SIŪLOME?

- Projekto idėjų tęstinumui užtikrinti 11–12 klaseje siūlome rinktis išplėstinį technologijų kursą ir mažinti mokinių skaičių mobilioje grupėje.
- Koreguoti ugdymo planų klasems lenteles.

- Didinti klasei tarifikuojamų valandų skaičių.
- Koreguoti ugdymo planą.
- Suderinti egzaminų programas
- Tobulinti mokinių pasiekimų vertinimo sistemą.
- Daugiau dėmesio ir lėšų skirti mokytojų mokymams dirbti pagal naujas programas.

PASVALIO PETRO VILEIŠIO GIMNAZIJA

I Š B A N D Y T O S P R A M O S

9–10 (1–2 GIMNAZIJOS) KLASĖS

Technologijų programos:

Integruoto technologijų kurso programa

Meninio ugdymo programos:

Integruota meninio ugdymo programa

Kitų dalykų programos:

Lietuvių kalba

Matematika

Biologija

Chemija

Fizika

Geografija

Kūno kultūros moduliai

11–12 (3–4 GIMNAZIJOS) KLASĖS

Technologijų programos:

Mityba ir turizmas

Statyba ir medžio apdirbimas

Taikomasis menas, amatai ir dizainas

Tekstilė ir apranga

Verslas ir vadyba

Meninio ugdymo programos:

Filmų kūrimas

Fotografija

Grafinis dizainas

Kompiuterinės muzikos technologijos

Kūno kultūros moduliai

PROJEKTO TIKSLAI

- Sudaryti sąlygas visiems mokiniams patirti mokymosi sėkmę.
- Diferencijuojant ir individualizuojant mokymąsi siekti kiekvieno vaiko efektyvesnės pažangos.
- Sudaryti geresnes sąlygas mokinių saviugdai ir savo gebėjimams pažinti.
- Skatinti tikslingiau pasirinkti tolimesnio mokymosi kryptį.

2006–2007 M. M.

- Dalykų (lietuvių kalbos, matematikos, gamtos mokslų ir geografijos) mokymosi per praktinę veiklą organizavimas 1–2 gimnazijos klasėse;
- Technologinio, meninio ugdymo, kūno kultūros programų pasirinkimas 1–2 ir 3–4 gimnazijos klasėse;
- Profesinis informavimas ir konsultavimas pasirinkant mokymosi kryptį.

TĖVŲ IŠSKIRTI PRIVALUMAI

- Išsamesnis pamokos aiškinimas.
- Mokiniai aiškesnis dalyko turinio dėstymas.
- Ypač efektyvus vaikų mokymasis modulių grupėse.
- Nenuobodu.
- Naujos pamokos medžiaga geriau įsiminama (intensyvintas dalykas).
- Šiltesni mokinio ir mokytojo santykiai.
- Intensyvesnis darbas pamokų metu (mažesnės namų darbų apimtys).
- Teorinių žinių praktinis pagrindimas (laboratoriniai darbai, uždavinių sprendimas ir kt.).

TĖVŲ ARGUMENTAI, KAD VAIKUI GERIAU MOKYTIS „KITAIP“

- Geresni įvertinimai.
- Geresnis dalyko supratimas.
- Greičiau pastebima pažanga.
- Mažesnės grupės. Daugiau galimybių vaiko saviraiškai.

MOKINIŲ NUOMONĖ

- Mokyti grupėmis lengviau (didesnė galimybė mokytojui skirti daugiau dėmesio vaikui).
- Lengviau įsisavinti dalyką (diferencijuotos užduotys).
- Įdomūs mokymo būdai.
- Dalykų intensyvumas (mažiau dalykų per pusmetį).
- Grupėse panašių gebėjimų mokiniai.

MOKYTOJŲ NUOMONĖ

- Dauguma mokytojų pripažįsta, kad modulinis mokymo būdas padeda mokiniui geriau mokytis, skatina mokymosi motyvaciją.
- Gerėja mokinio ir mokytojo darbiniai santykiai pamokoje.
- Mokytojui atsiranda galimybė objektyviau įvertinti mokinio žinias.
- Atsiveria galimybė geriau pažinti vaiko mąstymo būdus, parinkti mokymo ir mokymosi stilius.

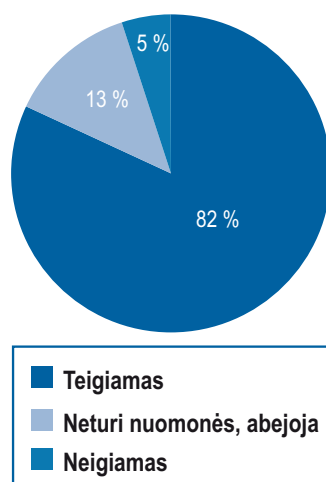
PROBLEMAS

- Trūksta mokytojų, nes mokant modulinio būdu didėja pamokų skaičius.
- Trūksta patalpų.
- Nepakankamai pritaikyta mokymosi aplinka (materialinės bazės trūkumas).
- Sudėtinga sudaryti tvarkaraštį.
- Trūksta kompetencijos vykdant mokinių igūdžių, gebėjimų tiriamąją veiklą.

TĖVŲ NUOMONĖS APIE „KITOKĮ“ DALYKŲ MOKYMĄ.

BIOLOGIJA

Intensyvus kursas (vienas pusmetis):

Branduolio pamokų skaičius per savaitę – 3, per metus – 51.

Modulio pamokų skaičius per savaitę – 1, per metus – 18.

Darbo pradžioje būtina klasę suskirstyti į modulius. Gimnaziją pasirenka pakankamai motyvuoti mokiniai. Norėjosi mokinius sugrupuoti atsižvelgiant į jų mokymosi stilių. Žemiau pateikti tyrimų, skirstant klasę į modulius, rezultatai.

Klasė buvo naujai suformuota. Mokiniai, baigę aštuntą klasę, atvyko mokytis į gimnaziją iš skirtingų rajono vietų. Pirmasis tikslas – greičiau susipažinti su mokiniais ir suskirstyti juos į modulius.

Tyrimo rezultatai buvo netikėti. Atsakymai parodė, kad didelė dalis mokinių biologijos mokėsi per pamokas tik skaitydami ar klausydami mokytojos aiškinimo ir pasakodami. Aktyvūs mokymosi metodai daugumos patirtyje – retenybė... Tapo aišku, kad teks pradėti mokytis mokytis. Išryškėjo mokinių skirtingi mokinių polinkiai, gebėjimai.

Mokytoja domėjosi mokymosi stiliais, mokymosi modeliais ir būdais. Tapo akivaizdu kad tai turėjo būti aprėpta anksčiau, negu prasidėjo eksperimentas ir realus darbas klasėje. Buvo pasirinktas skirstymas į modulius remiantis tarpdalykinę integraciją. Paaanalizavus paaiškėjo, kad yra ryšys tarp integracijos ir mokymo bei mokymosi stiliaus. Mokiniais pasirinkti modulius padėjo klausimynas ir individualūs pokalbiai. Pasiūlyti moduliai: „**Biologija ir menai, technologijos**“ ir „**Biologija ir tikslieji mokslai**“.

Moduliai yra mobilūs, t. y. mokinys, pajutęs, kad geriau jo mokymosi stilių atitinka kito modulio metodai, gali pereiti į pastarąjį. Modulių temos beveik analogiškos, bet skiriasi darbo metodai. Intensyviu kursu (po pusmetį) dirbu jau su trečia klase. Galimybė pakeisti modulį vienoje klasėje pasinaudoja vidutiniškai vienas ar du mokiniai.

Modulio temos kinta, nes:

- priklauso nuo branduolio temų: „pasislinkus“ pastarosioms, tenka praleisti arba keisti modulio temą, kad būtų mokomasi nuosekliai;
- skyriai apima nedaug pamokų, todėl modulio tema priklauso net nuo savaitės dienos, kada jis vyksta.

Mokiniais mokymasis „kitaip“ yra ne vien eksperimentas: pasikeitė mokykla – sąlygų pokytis; pasikeitė mokytojas – metodų pokytis. Buvo taikomi ir tradiciniai, ir aktyvieji mokymosi metodai. Labiau buvo orientuojamasi į pastaruosius. Aktyvūs mokymosi metodai ypač aktualūs per modulių pamokas.

PRIENŲ „AŽUOLO“ PAGRINDINĖ MOKYKLA

I	9–10 (1–2 GIMNAZIJOS) KLASĖS
Š	Technologijų programos:
B	Integruoto technologijų kurso programa
A	Meninio ugdymo programos:
N	Integruota meninio ugdymo programa
D	Kitų dalykų programos:
Y	Lietuvių kalba
T	Matematika
O	Biologija
S	Chemija
P	Fizika
R	Geografija
O	Kūno kultūros moduliai
G	11–12 (3–4 GIMNAZIJOS) KLASĖS
R	Technologijų programos:
O	Mityba ir turizmas
G	Statyba ir medžio apdirbimas
R	Taikomasis menas, amatai ir dizainas
A	Tekstilė ir apranga
M	Verslas ir vadyba
O	Meninio ugdymo programos:
S	Filmų kūrimas
	Fotografija
	Grafinis dizainas
	Kompiuterinės muzikos technologijos
	Kūno kultūros moduliai

Ruošiantis įgyvendinti projektą „Mokymosi krypties pasirinkimo galimybių didinimas 14–19 metų mokiniams“ mokykloje buvo atliktas didelis parengiamasis darbas. Keletas straipsnių publikuota rajoninėje spaudoje. Organizuoti susitikimai su mokinių tėveliais. Kartu diskutuojant buvo nagrinėtos projekto idėjos, aptartos mokyklos galimybės, išklausti tėvelių ir mokinių lūkesčiai, pageidavimai. Mokytojai aktyviai dalyvavo organizuojuose mokymuose, analizavo atsiųstus programų, projektų pavyzdžius.

2005–2006 m. m. projekte „Mokymosi krypties pasirinkimo galimybių didinimas 14–19 metų mokiniams“ dalyvavo visi dviejų devintų klasių mokiniai. Buvo parengti ugdymo planai, leidžiantys organizuoti ugdymą pagal projekto idėjas. Didžiausias dėmesys buvo skiriamas 6 pagrindinių dalykų: lietuvių kalbos, matematikos, biologijos, chemijos, fizikos, geografijos – ugdymo turinio individualizavimui ir diferencijavimui. Mokykla įsipareigojo išbandyti pakoreguotas šių dalykų programas. Atskyrus šių dalykų branduoliui ir diferencijuotam mokymui skirtas valandas suformuotos praktinių polinkių ir akademinė polinkių vaikų modulinės grupės.

Technologijų mokytojai pasiruošę išbandyti integruotą technologijų programą. Pasiūlė mokiniams 4 skirtingas programas: konstrukcinės medžiagos, tekstilė, mityba, gaminių dizainas ir technologijos. Kūno kultūros mokytojai pasiūlė modulius „Sportiniai žaidimai ir teisėjavimas“ bei „Krepšinis“.

Ugdymo individualizavimas eksperimentinėse klasėse organizuotas sudarant galimybę mokiniams mokytis moduliais. Pirmaisiais projekto metais buvo intensyvinamas fizikos ir geografijos dėstymas, paliekant chemijos ir biologijos intensyvinamo dėstymo galimybę dešimtoje klasėje. Antraisiais projekto įgyvendinimo metais devintų klasių ugdymo plane intensyvinamas atitinkamų dalykų dėstymas planuotas pusmečiais.

Dalykų mokytojai pertvarkė savo teminius planus, siūlomų modulių programas. Mokymo(si) pamokoje organizavimo ir vertinimo metodus

stengėsi priartinti prie konkrečių vaikų reikmių. Ypatingas dėmesys kreiptas darbui su į praktinę veiklą linkusiais mokiniais. Jiems lietuvių k. mokytoja parengė su daile ir technologijomis integruotų modulių programas, organizavo projektinius darbus: „Mane domina ši profesija“, „Reklamos kūrimas“, „Pasaulio medžio įvaizdis baltų pasaulėjautoje“, „Kas aš esu? Autoportretas“. Organizuoti geografijos projektiniai darbai: „Lietuvos rezervatai ir draustiniai“, „Svarbiausių upių apžvalga“.

Mokiniai mokytojų pasiūlytose anketose gerai atsiliepė apie eksperimentuojamą dalykų mokymą(si) moduliais.

PRAKTINIŲ POLINKIŲ MOKINIAI RAŠĖ:

- *labai gerai, nes silpnesnieji gali pasireikšti, lengvesnės užduotys;*
- *darėme visokius laboratorinius darbus, vaidinome, pamokos buvo daug įdomesnės;*
- *gerai, kad yra moduliai, kurie padeda gerai viską išmokyti, pakartoti;*
- *geriau supranti, visi mokiniai gali pasireikšti, mokytojai lengviau prieiti prie kiekvieno ir paaiškinti, kad suprastum.*

AKADEMINĖS VEIKLOS MOKINIŲ ATILIEPIMAI:

- *manau, kad ši mokymosi sistema yra gera, nes kai mokaisi vieną dalyką intensyviau, geriau įsisavini ir išmoksi;*
- *gerai projekte tai, kad yra mažiau namų darbų, mažesnis krūvis, geriau įsisavinamas dalykas, kai jo mokomasi intensyviai;*
- *akademiniame modulyje mokymas gilesnis, pritaikytas gabesniems, todėl nereikia švaistyti laiko lengvoms užduotims;*
- *gerai, kad atliekame daug kūrybinių užduočių;*
- *moduliuose mokytojas gali skirti laiko kiekvienam ir dar kartą paaiškinti;*
- *per modulius dirbame kitaip, todėl įdomiau mokytis.*

Mokytojai labai gerai vertina projekto suteiktas platesnes galimybes diferencijuoti mokymą moduliais, pastebi didesnę praktinių polinkių mokinių motyvaciją dalyvauti jų lygmenį atitinkančioje patrauklioje veikloje. Pastebi, kad patrauklesnės veiklos organizavimas reikalauja didesnių laiko sąnaudų, daug ilgesnio pasirengimo. Mokytojai pageidautų, kad mokyklos steigėjas daugiau domėtųsi projekte dalyvaujančių mokytojų pastangomis tobulinti ugdymo procesą ir rastų lėšų juos skatinti apmokant atliekamus papildomus darbus.

PROJEKTAS „MOLIS BUIITYJE IR KULTŪROJE“

Šis projektas organizuotas 9 klasių praktinių polinkių mokiniams per geografijos pamokas, integruotas su lietuvių kalba, technologijomis ir profesiniu informavimu. Šio projekto tikslai:

- išsiaiškinti molio sudėtį bei jo savybes ir Lietuvos žemėlapyje pažymėti molio telkinius bei esančias įmones, naudojančias gamybai molį kaip žaliavą;
- taikant įvairius molio formavimo ir dekoravimo būdus nulipdyti butyje naudojamus dirbinius;
- mokytis susirasti informaciją ir ją žodžiu bei raštu pateikti auditorijai. Mokytis kurti reklamą gaminamam produktui.

Dalyvaudami šiame projekte devintokai parengė žemėlapi, rodantį svarbiausius molio telkinius Lietuvoje, susipažino su molio panaudojimo galimybėmis, molio formavimo būdais: lipdyba, žiedimu, liejimu, presavimu, šablonavimu. Praktiškai išbandė darbo su moliu technologiją.

Šis projektinis darbas mokiniams buvo labai naudingas profesinio informavimo prasme. Mokiniai surinko medžiagą apie keramikos gaminių modelių gamintojo, keramikos meno dirbinių gamintojo, dekoratyvinės plastikos meistro, keramikos tapytojo, keramiko (puodžiaus) specialybes. Rinko duomenis apie pagrindines šių specialybių profesinės veiklos kryptis, sužinojo, kokių reikia asmeninių savybių, lemiančių tokios profesijos darbo sėkmę.

PRIENŲ „ŽIBURIO“ GIMNAZIJA

I	9–10 (1–2 GIMNAZIJOS) KLASĖS
Š	Technologijų programos:
B	Integruoto technologijų kurso programa
A	Meninio ugdymo programos:
N	Integruota meninio ugdymo programa
D	Kitų dalykų programos:
Y	Lietuvių kalba
T	Matematika
O	Biologija
S	Chemija
P	Fizika
R	Geografija
A	Kūno kultūros moduliai
M	11–12 (3–4 GIMNAZIJOS) KLASĖS
O	Technologijų programos:
G	Mityba ir turizmas
R	Statyba ir medžio apdirbimas
A	Taikomasis menas, amatai ir dizainas
M	Tekstilė ir apranga
O	Verslas ir vadyba
S	Meninio ugdymo programos:
	Filmų kūrimas
	Fotografija
	Grafinis dizainas
	Kompiuterinės muzikos technologijos
	Kūno kultūros moduliai

IŠ KLAUSIMYNO MOKYKLŲ KOORDINATORIAMS APIE MOKYMOSI KRYPČIŲ PASIRINKIMO MODELIO 9–10 (1–2 GIMNAZIJŲ) KLASĖSE

GAIRIŲ (PROJEKTO) IŠBANDYMĄ 2005–2006 M. M.

Kaip diferencijuojate mokymą – moduliais, projektais, užduotimis klasėje?

1-os gimnazijos klasės dirba trimestrais, ugdymo planas visiems metams vienodas, lietuvių k. ir matematikos diferencijavimas vyksta moduliais ir užduotimis klasėje, kitų dalykų tik užduotimis klasėje. Technologijų ir meninio ugdymo integruotų programų nėra, tačiau dalis mokinių rinkosi po 2-ą technologijų arba menų pamoką.

Kurių programų mokymą diferencijuojate moduliais? Įrašykite duomenis apie modulius, kuriuos mokykla pasiūlė savo nuožiūra.

LIETUVIŲ KALBA

- Rašymo mokymas praktinių polinkių mokiniams.
- Išraiška ir kūryba akademinį polinkių mokiniams.

MATEMATIKA

- Matematika visiems praktinių polinkių mokiniams.
- Netradiciniai uždaviniai akademinį polinkių mokiniams.

Trumpai paaiškinkite, kaip mokiniai pasirinko modulius. Kas jiems padėjo?

Siūloma ugdymo plane, konsultavo mokytojai. Ir lietuvių kalbos, ir matematikos modulius, pasibaigus trimestrai, galima keisti.

Kokio dalyko programos mokymas diferencijuojamas atliekant projektinius darbus? Kokių polinkių vaikams, išbandydami programas, ski-

riate projektinius darbus (praktinių, akademinų, ar visiems)? Kaip vadinasi projektiniai darbai? Kokių dalykų turinį jie integruoja? Kokį skaičių vaikų jie apima? Trumpai paaiškinkite, kaip mokiniai pasirinko projektinius darbus? Kas juos inicijavo?

Visiems mokiniams skirtas projektas „Pavasario mugė“. Jis bus vykdomas birželio mėnesį, mokiniai atliks technologijų, dailės, keramikos darbus.

Ar numatoma skirti technologijoms pamokų 10-oje klasėje? Jei taip, kiek? Ar jos bus privalomos visiems ar tik pasirenkamos (praktinių polinkių mokiniams)?

Bus siūloma 1-a pasirenkama pamoka praktinių polinkių mokiniams.

Bendras modelio gairėse išdėstytų naujų ugdymo organizavimo idėjų įvertinimas, remiantis iš mokinių, jų tėvų, mokytojų išgirstomis nuomonėmis.

Idėjai pritariama, tačiau gimnazijoje problema (nes mokiniai ateina tik į pirmą gimnazijos klasę ir

orientuoti jų anksčiau negalime) – mokiniai nenori rinktis technologijų pamokų, o ir tėvai tam nepitaria, nors ir yra praktinių polinkių mokinių. Tenka rugsėjo pradžioje formuoti grupes, kas trukdo mokyklos tvarkai: tvarkaraščių sudarymą, paskirstyti mokytojų krūvius ir kt.

Ką siūlytumėte koreguoti Mokymosi krypčių pasirinkimo 9–10 (1–2 gimnazijų) klasių modelio gairėse?

8-oje klasėje mokiniai turėtų susipažinti su technologijų programose numatytais visomis ūkio šakomis, kad 1-oje gimnazijos klasėje jau pasirinktų siūlomą. Modulinį mokymą reikėtų taikyti jau nuo 5-os klasės, bent jau matematikos ir lietuvių kalbos.

Kaip, Jūsų manymu, reikėtų išlaikyti labiau individualizuoto ugdymo idėjų tęstinumą 11–12 klasėse?

Į realinį ir humanitarinį profilį turėtų būti atranka, o praktinių polinkių mokiniai turėtų rinktis technologinį profilį. Technologinio profilio mokiniams ugdymo turinį reikėtų siaurinti.

RASEINIŲ PAGRINDINĖ MOKYKLA

I Š B A N D Y T O S I S P R O G R A M A

9–10 (1–2 GIMNAZIJOS) KLASĖS

Technologijų programos:

Integruoto technologijų kurso programa

Meninio ugdymo programos:

Integruota meninio ugdymo programa

Kitų dalykų programos:

Lietuvių kalba

Matematika

Biologija

Chemija

Fizika

Geografija

Kūno kultūros moduliai

11–12 (3–4 GIMNAZIJOS) KLASĖS

Technologijų programos:

Mityba ir turizmas

Statyba ir medžio apdirbimas

Taikomasis menas, amatai ir dizainas

Tekstilė ir apranga

Verslas ir vadyba

Meninio ugdymo programos:

Filmų kūrimas

Fotografija

Grafinis dizainas

Kompiuterinės muzikos technologijos

Kūno kultūros moduliai

Apie 95 proc. mokinių, baigę Raseinių pagrindinę mokyklą, paprastai renkasi profesines mokyklas, tik 2–3 proc. tęsia mokymąsi bendrojo lavinimo mokyklų 11-oje klasėje, todėl didelis dėmesys skiriamas mokinių profesiniam švietimui ir konsultavimui, siekiant mokiniui padėti teisingiau pasirinkti tolimesnes mokymosi kryptis ir skatinti mokymosi poreikius.

MOKINIŲ PATIRTOS SĖKMĖS:

1. Mokiniam suteikta galimybė aktyviai dalyvauti kuriant modulių programas.
2. Užduočių aktualumas ir diferencijavimas leidžia mokiniams dirbti priimtiniu tempu.
3. Patyrusiems sėkmę mokiniams didėja pasitikėjimas savo jėgomis.
4. Modulių veikla leidžia mokiniams atsakingai spręsti realiame gyvenime atsirandančias problemas ir kelia mokinių socialinę kompetenciją.
5. Galimybė realiai suvokti teorijos ir praktikos dermę.
6. Didesnės galimybės naudoti IKT ir kitus aktyvius mokymosi metodus.

MOKYTOJŲ PATIRTOS SĖKMĖS:

1. Modulių kūrimas – vienas efektyviausių būdų kelti mokinių mokymosi motyvaciją.
2. Nauja patirtis darbe, kompetencijų tobulinimas seminaruose ir kt.
3. Auga pasitikėjimas mokytoju. Suteikta galimybė laisvai kurti, taikyti, koreguoti naujas modulių programas, skleisti gerą patirtį.
4. Aktyviai dalyvaujama peržiūrint pagrindinio ugdymo programą ir standartus.
5. Galimybė siūlyti mokiniams įvairius mokymosi modelius, stilius.

MOKINIŲ PATIRIAMOS NESĖKMĖS:

- negatyvus nusiteikimas mokytis;
- mokymosi motyvacijos stoka;
- modulių programos patenkina ne visų mokinių poreikius;
- mokyklos mokymosi aplinka netenkina mokinių lūkesčių

MOKYTOJŲ NESĖKMĖS:

1. Nepakankama mokyklos materialinė bazė:
 - neįrengti tinkami technologijos kabinetai;
 - trūksta šiuolaikinės kompiuterinės technikos;
 - nepakanka mokymo priemonių;
 - trūksta lėšų bendradarbiavimui su gamybinėmis įstaigomis, profesinio rengimo mokyklomis.
2. Lėtai gerėja mokinių mokymosi motyvacija ir rezultatai.

MOKINIŲ ATSLIEPIMAI APIE MODULIUS:

„Dalyvauti projektuose įdomu, jie man padėjo apsispręsti, kokią profesiją noriu rinktis.“

Kristina B.

„Galime daug diskutuoti. Mokytoja nepertraukia, kai kalbame.“

Giedrius D.

„Išvykos į įmones įdomesnės už ekskursijas į Kauno ar Vilniaus muziejus.“

Dainius V.

„Labai gerai, kad matematikos modulis skirtas pakartoti žinioms ir geriau pasiruošti.“

Jurga N.

LABIAUSIAI PAVYKUSIOS VEIKLOS MOMENTAI:

Modulis	Dalykas	Tema	Darbo forma	Stiprioji pusė
„Teksto kūrimas“ (mokyt. D. Žakaitienė)	Lietuvių k.	Trumpo informacinio teksto (reklama, kvietimas, skelbimas) kūrimas. Iš dienoraščio...	Darbas mažose grupėse. Individuali veikla.	Sukurta reklama, skelbimai, kvietimai, lankstinukas, emblema mokyklos „Knygos mugei“. Aptardami mintis iš tariamo dienoraščio įsitikinome, kokie mes skirtingi ir nuobodūs.
„Paprastieji procentai ir jų pritaikymas“. (Priedas Nr.1) (mokyt. A. Ivanauskienė)	Matematika Integruota matematikos ir ekonomikos pamoka.	Kelionė į užsienio šalį Verslininko sąvokos	Projektas Kryžiažodis	Sužinojo realias kelionės išlaidas, naudodamiesi kelionių agentūrų reklama internete. Patirta mokymosi sėkmė, savarankiškumas.
„Praktikos link“ (mokyt. D. Gustaitienė)	Fizika	Namo šildymo būdai	Užduotys ir jų atlikimo metodika.	Sėkmė praktiškai vertinant artimą aplinką.
„Chemija buityje“ (mokyt. K. Apulskytė)	Chemija	Brangakmeniai	Medžiagos pristatymas naudojantis IKT.	Dalyko ir IKT įgūdžių tinkama dermė.
„Sveika aplinka ir sveika gyvensena – žmogaus sveikatos šaltiniai“. (mokyt. D. Bajorinaitė)	Biologija	Neįgalus žmogus.	Išvyka į Neįgaliųjų centrą.	Vaikų jautrumas, atida šalia esančiam išskirtiniam žmogui.
„Medžio apdirbimas ir statyba“ „Turizmas, viešasis maitinimas, maisto perdirbimas“	Technologijos	Medžio apdirbimas, turizmas, viešasis maitinimas Raseinių rajone.	Išvyka.	Mokinių susidomėjimas, daug rūpimos informacijos, bendravimas.
„Mano gimtieji Raseiniai“. (mokyt. R. Vaivada)	Geografija	Lankytinos vietos.	Projektas „Lankytinos Raseinių vietos. (Lankstinuko ruošimas).“	Sukurto lankstinuko svarba naujai atvykusiems mokiniams, svečiams.

RASEINIŲ „ŽEMAIČIO“ GIMNAZIJA

I	9–10 (1–2 GIMNAZIJOS) KLASĖS
Š	Technologijų programos:
B	Integruoto technologijų kurso programa
A	Meninio ugdymo programos:
N	Integruota meninio ugdymo programa
D	Kitų dalykų programos:
Y	Lietuvių kalba
T	Matematika
O	Biologija
S	Chemija
P	Fizika
R	Geografija
O	Kūno kultūros moduliai
G	11–12 (3–4 GIMNAZIJOS) KLASĖS
R	Technologijų programos:
O	Mityba ir turizmas
G	Statyba ir medžio apdirbimas
R	Taikomasis menas, amatai ir dizainas
A	Tekstilė ir apranga
M	Verslas ir vadyba
O	Meninio ugdymo programos:
S	Filmų kūrimas
	Fotografija
	Grafinis dizainas
	Kompiuterinės muzikos technologijos
	Kūno kultūros moduliai

Išbandomo ugdymo organizavimo modelio sėkmė, mano nuomone, atspindi šiose trijose galimybėse:

- galimybė diferencijuoti bei individualizuoti ugdymą pagal mokinių poreikius ir gebėjimus,
- galimybė mokytojams įgyti naujų kompetencijų,
- galimybė modernizuoti ugdymo bazę.

Iš spręstinių problemų nacionaliniu mastu kol kas aktualus ugdymo programų parengimo aspektas. Savivaldybės lygmeniu sudėtingiausia sritis yra kabinetų rekonstrukcijos pagal projekto idėją finansavimas. Mokykloje randasi ugdymo organizavimo sunkumų naujai atvykstantiems mokiniams (dėl mokymo intensyvinimo atsiranda neatitikimų, lyginant su projekte nedalyvaujančiomis mokyklomis).

LIETUVIŲ KALBA

Mokytojui projektas suteikė galimybes pritaikyti savo pamokas įvairių mokymosi stilių mokiniams, sudominti menkos motyvacijos mokinius, diferencijuoti mokymą, integruoti technologinio ir meninio ugdymo elementus.

Pamatinis projekto privalumas – moduliai, kurie leido mokiniui realizuoti savo gebėjimus ir poreikius, mokytojui – individualizuoti mokymą, išklausyti, prakalbinti kiekvieną mokinį, mokyti dirbti komandoje, tartis dėl ateities planų, skatinti savarankiškumą, stiprinti mokymosi motyvaciją.

Nauja tai, kad devintoje ir dešimtoje (gimnazijos pirmoje ir antroje) klasėse mokiniai pagal gebėjimus ir poreikius buvo suskirstyti į mažesnes grupes. Taip atsirado galimybė skirti daugiau dėmesio kiekvienam mokiniui, išklausti, prakalbinti kiekvieną pamoką. Mažesnėse grupėse mokiniai jaučiasi drąsiau, aktyviau bendrauja tarpusavyje, produktyviau realizuoja save. Tai labai teigiamas dalykas, nes lietuvių kalbos mokymas ilgą laiką buvo orientuotas į rašymą (skyryba, rašyba, testai, interpretacijos, rašiniai). Sumažėjus mokinių skaičiui klasėje, atsiveria galimybės verbalinei komunikacijai.

Manome, kad projekto sėkmę lemia dėmesys mokiniui, jo interesams, poreikiams, gebėjimams.

PROBLEMAS:

1. Norėtuši ekspertų parengtų modulių programų įvairovės. Ši problema išryškėjo seminarų metu bendraujant su kolegomis.
2. Visiškai nėra parengtų užduočių darbai su praktinių polinkių mokiniais.

Šis projektas teikia daugiau galimybių, ypač dirbant su didele klase, kurioje mokinių mokymosi motyvacija labai skirtinga.

Pirmose g1 ir g3 ir antroje r1 klasėse vieną pamoką per savaitę mokiniai dirba suskirstyti į dvi grupes pagal gebėjimus ir poreikius, todėl yra daugiau galimybių kiekvieno mokinio saviraiškai, aktyvesniam darbui pagal galimybes bei draugiškesniam bendravimui atliekant kolektyvines užduotis. Mokiniai aktyviau dirba ir drąsiau išsako savo nuomonę, kai grupėje jaučiasi esą apylygiai pagal savo sugebėjimus, interesus, mokymosi motyvaciją.

TECHNOLOGIJOS

Nauja integruota technologijų programa orientuota į mokinio supažindinimą su ūkio šakomis, realia ūkio šakų vystymo tendencija rajone, ES rinkos perspektyvomis ir galimybe atlikti projektinį darbą, pasirinktinai kurioje nors ūkio šakoje. Teigiama tai, kad ši programa leidžia giliau pažvelgti į profesijų pasaulį, jų poreikį rajone, Lietuvoje, ES. Tai svarbu profesinio orientavimo atžvilgiu, padeda mokiniams atrasti jiems priimtinas, mėgstamas veiklas, susikurti ateities viziją.

Neįprasta ir nauja buvo tai, kad mokiniai susipažinę su ūkio šakomis, patariant mokytojui, atsižvelgdami į savo poreikius bei gebėjimus renka vieną Bendrosiose programose ir išsilavinimo standartuose (2003) pateiktą technologijų programų.

Gana išsamiai susipažinta su IKT taikymu ugdymo procese. Išmėgintos ir sėkmingai naudojamos mokymo procese pagal projektą gautos kompiuterinės programos: *ACDSee 9 Photo Manager*, *PowerPoint*, *Kai s photo soap 2*. Paruošta programos *Photo Story 3 for Windows* naudojimosi instrukcija ir seminaro metu pristatyta kitų mokyklų mokytojams. Programos tiek mokytojo, tiek mokinių sėkmingai naudojamos ruošiant pateiktis, demonstravimus pamokų metu.

Labai teigiamas dalykas yra tai, kad mokiniai gali rinktis vieną integruotą technologijų programą ir gali studijuoti ją visus mokslo metus. Tai labai sustiprina motyvaciją, aktyvumą, teigiamą požiūrį į technologijas. Užduotys diferencijuojamos atsižvelgiant į mokinių gebėjimus, galimybes, individualumą.

Sėkmingai ir labai kryptingai pamokų darbą papildė tekstilės, mitybos, drabužio dizaino ir siuvimo moduliai. Jie suteikė galimybę mokiniams projek-

tuoti ir kurti didesnės apimties dirbinius, įsisavinti ir giliau patobulinti jau turimus ir naujai įgytus technologinius įgūdžius.

Projektas naudingas tuo, kad suteikia galimybę pabendrauti, dirbti kartu bendradarbiaujant, pasidalinti patirtimi, stebėti vienas kito darbą skirtingų Lietuvos mokyklų mokytojams.

PROBLEMAS:

1. Dėl finansavimo trūkumo ir nepalankaus darbo grafiko, tvarkaraščio neišmėginome pamokų metu rekomenduojamų mokinių ekskursijų į įmones, gamyklas, įvairias įstaigas.
2. Nesuderinti ryšiai tarp mokyklų ir įmonių, kad mokiniai galėtų apsilankyti jose ir praktiškai susipažintų su gamybos procesu, įvairių įstaigų veikla, darbo specifika. Įstaigų savininkai ne itin palankiai žiūri į mokinių ekskursijas. Ne mokytojas turėtų ieškoti kelių ir būdų, kaip prisiprašyti į vieną ar kitą įmonę. Gal tai turėtų suderinti savivaldybė, galbūt sudaryti grafiką, kada ir kur mokinių ekskursijos būtų laukiamos.

PROFESINIS INFORMAVIMAS

Gimnazijoje kuriama lanksti profesinio informavimo ir konsultavimo sistema, kuri padės mokiniams suprasti savo galimybes ir polinkius, tiksliau pasirinkti studijų programas.

Vykdoma profesinių ketinimų apklausa ir interesų vertinimas, klasių vadovai organizuoja individualius pokalbius su tėvais, tėvų susirinkimus. Profesinio kryptingumo ir tinkamumo sampratos tyrimus atlieka gimnazijos psichologė. Buvo organizuotas susitikimas su VDU atstovais, Raseinių darbo biržos darbuotojais, buvusiais mokyklos auklėtiniais – įvairių profesijų atstovais.

Karjeros planavimo aspektas integruojamas į mokyklos dalykus. Tai sudaro prielaidas mokiniui susidaryti teigiamą mokymosi, darbo nuostatą, padeda dalyko medžiagą priartinti prie kasdienio gyvenimo, taip pat ugdomi įvairūs karjeros vystymosi gebėjimai (savęs pažinimas, darbo ir profesijų pasaulio pažinimas, veiklos planavimas bei organizavimas ir kt.). Pavyzdžiui, per chemijos pamokas gimnazistai atliko kūrybinius darbus: „Chemijos mokslo reikšmė farmacijoje“ (1 gimnazijos klasė), „Laboranto specialybė – „Pieno riebumo nustatymas“, „Chemijos mokslo žinių taikymas veterinarijoje“ (3 gimnazijos klasė), „Chemijos mokslo žinios ir stomatologija“ (1 gimnazijos klasė), „Medienos apdirbimas ir jos atliekų panaudojimas kurui“ (3 gimnazijos klasė).

PROBLEMA: projektuojant karjerą apskritai dar trūksta sistemingumo ir nuoseklumo.

ŠILUTĖS PAMARIO PAGRINDINĖ MOKYKLA

I	9–10 (1–2 GIMNAZIJOS) KLASĖS
Š	Technologijų programos:
B	Integruoto technologijų kurso programa
A	Meninio ugdymo programos:
N	Integruota meninio ugdymo programa
D	Kitų dalykų programos:
Y	Lietuvių kalba
T	Matematika
O	Biologija
S	Chemija
P	Fizika
R	Geografija
O	Kūno kultūros moduliai
G	
R	11–12 (3–4 GIMNAZIJOS) KLASĖS
A	Technologijų programos:
M	Mityba ir turizmas
O	Statyba ir medžio apdirbimas
G	Taikomasis menas, amatai ir dizainas
R	Tekstilė ir apranga
A	Verslas ir vadyba
M	Meninio ugdymo programos:
O	Filmų kūrimas
S	Fotografija
	Grafinis dizainas
	Kompiuterinės muzikos technologijos
	Kūno kultūros moduliai

SĖKMĖ IR JOS ĮRODYMAI

2006–2007 mokslo metais skyrus 9 ir 10 klasėse technologijoms dvi pamokas pasisekė įgyvendinti integruotą technologinio ugdymo programą. Užteko laiko kursui išdėstyti, projektams, pažintinėms mokomosioms ekskursijoms bei kitai praktinei veiklai. Mokytoja kartu su mokiniais ir kitais mokytojais organizavo nemažai ekskursijų, vedė integruotas pamokas, atliko įvairius projektinius darbus.

NEIŠSPRĘSTOS PROBLEMOS, PASIŪLYMAI

Norint geriau įgyvendinti projektą reikėtų mokiniams pasiūlyti daugiau praktinės veiklos modulių. Šiuo metu tai riboja maksimalus mokytojo krūvis. Reikėtų mokytojus paskatinti, apmokėti už projekte papildomai atliekamus darbus (Savivaldybės lygmuo).

Mokytojams trūksta žinių, patirties dirbant su silpnos motyvacijos mokiniais. Reikėtų organizuoti seminarus apie silpnos motyvacijos mokinių ugdymą, diferencijavimą ir individualizavimą (Nacionalinis lygmuo).

UGDYMO KOKYBĖS GERINIMAS SIEKIANT MOKINIŲ MOKYMOSI MOTYVACIJOS, TAIKANT NAUJAS TECHNOLOGIJAS IR KOMUNIKACIJAS, PAGAL INTEGRUOTĄ TECHNOLOGIJŲ PROGRAMĄ 9–10 KLASEI

2005–2006 m. m. 9–10 klasėse technologijoms buvo skirta po vieną savaitinę pamoką. Pirmaisiais projekto „Mokymosi krypties pasirinkimo galimybių didinimas 14–19 metų mokiniams“ vykdymo metais trūko patirties ir vienos savaitinės pamokos neužteko. Pasirodė, kad viską aprėpti trūksta laiko. Neaišku buvo, kiek reikėtų mokiniams pateikti informacijos.

Ugdant technologinį raštingumą, remiantis Bendrosiomis programomis ir išsilavinimo standartais, mokiniai susipažino su naujomis konstrukcinėmis medžiagomis, lygino jas su tradicinėmis. Buvo supažindinami su naujomis jų apdorojimo technologijomis ir panaudojimo sritimis.

Gana didelį susidomėjimą sukėlė dizaino ir ergonomikos skyriaus temų nagrinėjimas. Elektronikos

skyrtaus temų grupėje ypač patrauklios pasirodė šiuolaikinių elektrifikuotų įrankių elektroninio valdymo elementų ir jų asortimento temų nagrinėjimas. Pamokų metu buvo taikomi instruktaavimo, natūralių objektų, darbo veiksmų, būdų ir technologinių operacijų demonstravimo metodai, atliekami laboratoriniai praktikos darbai. Taip pat sprendžiami konstravimo ir technologiniai uždaviniai, atliekamos dirbinių gaminimo pratybos, projektiniai darbai. Šiais metodais stengtasi pateikti naują mokomąją medžiagą, sudaryti prielaidas mokiniams su ja susipažinti, sukaupti faktų apibendrinimams, išvadoms. Taip pat skatinta įvertinti ir įsivertinti praktinių darbų atlikimo kokybę, lavinti specifinius gebėjimus.

BIOLOGIJA

Ilgalaikiai projektiniai darbai:

„Visa tiesa apie alkoholį“ 9a klasė

„Narkotikai. Trumpai, aiškiai, atvirai“ 9a klasė

„Tiesa apie alkoholį“ 9b klasė

„Alkoholio įtaka sveikatai“ 9b klasė

Trumpalaikiai projektiniai darbai:

„Mano šeimos mėgstamiausi ir sveiki patiekalai“

Diferencijuotos užduotys

„Blic turnyras“ (Chemija ir biologija)

Integruotos pamokos:

„Rega. Akies sandara. Kaip matome? Kodėl matome?“ Biologija ir fizika

„Klausas. Ausies sandara. Kaip girdime?“ (Biologija ir fizika).

„Tarša. Vandens taršos vaizdavimas skrituline diagrama“ (Biologija ir matematika (bus atlikta 05 mėn.))

Ekskursija į Leitgirių paukštyną, (9 kl. mokiniai ir mokyti.)

Rajoninis konkursas

Matematikos ir gamtos mokslų žinių konkursas „Praktinių žinių labirintas“ 8–10 klasių mokinių komanda.

CHEMIJA

Pagal projekte numatytą veiklą, jau nemažai padaryta.

Atlikti trumpalaikiai su technologijomis integruoti projektiniai darbai:

1. Vandens kietumo nustatymas.
2. Vandens kietumo įtaka skalbimui.
3. Vandens teršimas naftos produktais.
4. Sidabrinųjų daiktų valymas (medžiaga ruošama pristatyti).

Vedant integruotą chemijos ir technologijų pamoką, vykdytas profesinis konsultavimas ir informavimas.

Integruotos mokomosios ekskursijos:

1. Ekskursija į AB „Minijos nafta“.
2. Ekskursija į AB „Šilutės durpės“.
3. Ekskursija į AB „Leitgirių paukštynas“.

IŠVADOS:

1. Mokiniai patinka praktinio pobūdžio projektinė veikla.
2. Mokiniai patinka dirbti grupėse, nes gali labiau save išreikšti.
3. Mokiniai patinka dirbti aktyviais mokymosi metodais, nes įvairesnė veikla.
4. Mokiniai įdomesnės yra tos ūkio šakos, su kuriomis yra susidūrę arba turi gyvenimiškos patirties.
5. Mokinų motyvacija gerėja naudojant įvairius vertinimo būdus: pagyrimą, kaupiamąjį bei formalųjį vertinimą.
6. Mokiniai turi labai ribotus darbinius įgūdžius.
7. Mokinų labai ribota kūrybinė fantazija: nieko patys nemąstydami, nekurdami, neįdėdami savo fantazijos nori rezultato.
8. Per dvejus projekto vykdymo metus įgyta daug teorinių žinių bei praktinės patirties dirbant su mažai motyvuotais 9–10 klasių mokiniais.
9. Ugdymo procesas būtų daug efektyvesnis ir mokinių motyvacija geresnė, jeigu iš esmės pasikeistų mokyklos materialinė bazė. Dabar į pamokas mokiniai turi atsinešti labai daug savo priemonių. Ne visi tėvai reikiamai aprūpina savo vaikus, nes medžiagos daug kainuoja. Ne visuomet tuo yra suinteresuoti ir patys vaikai.

PROJEKTO PRIVALUMAI:

1. Palengvintos ugdymo programos, standartai. Galimybė mokiniams mokytis pagal lengvesnę programą ir lengviau gauti teigiamą pažymį.
2. Didesnis dėmesys krūvio mažinimui.
3. Daugiau dėmesio skirta ugdymo turinio ryšiams su gyvenimo aplinka (praktika).
4. Mokytojų tarpusavio bendravimas ir bendradarbiavimas (taip pat su mokiniais).
5. Daugiau projektinės ir praktinės veiklos.
6. Geroji patirtis.
7. Galimybė mokytojui pačiam tobulėti (įvairūs kursai, seminarai).
8. Mokymo priemonės mokyklai, atskiriems dalykams. Mokyklos gavo gamtos mokslų paketus, laukiame ir mes!
9. Paskutiniuose kursuose sužinojome, kad nuo 2007 metų 25 proc. didinamos lėšos mokinių pažintinei veiklai, bus galima organizuoti daugiau integruotų ekskursijų.

ŠILUTĖS RAJONO ŠVĖKŠNOS „SAULĖS“ VIDURINĖ MOKYKLA

I Š B A N D Y T O S P R O G R A M O S	9–10 (1–2 GIMNAZIJOS) KLASĖS
	Technologijų programos:
	Integruoto technologijų kurso programa
	Meninio ugdymo programos:
	Integruota meninio ugdymo programa
	Kitų dalykų programos:
	Lietuvių kalba
	Matematika
	Biologija
	Chemija
	Fizika
	Geografija
	Kūno kultūros moduliai
11–12 (3–4 GIMNAZIJOS) KLASĖS	
Technologijų programos:	
Mityba ir turizmas	
Statyba ir medžio apdirbimas	
Taikomasis menas, amatai ir dizainas	
Tekstilė ir apranga	
Verslas ir vadyba	
Meninio ugdymo programos:	
Filmų kūrimas	
Fotografija	
Grafinis dizainas	
Kompiuterinės muzikos technologijos	
Kūno kultūros moduliai	

MOKINIAI APIE PROJEKTĄ:

- atlikdami užduotis modulinėse pamokose sužinojome daug daugiau nei per kitas lietuvių k. pamokas;
- gavome daugiau informacijos, ją labiau suprato me;
- grupėje mažiau mokinių, todėl niekas netrukdė;
- labiausiai patiko, kad galėjome pasirinkti užduotis;
- išimtinė kūrybiniai darbai;
- pageidaučiau daugiau darbo naudojant informacines technologijas;
- projektas – geras sumanymas, nes vieni mokosi geriau, kiti blogiau;
- užduotys nėra sunkios, įveikiamos, pradeda geriau mokytis;
- patinka diferenciacija: tie, kurie mokosi geriau, gauna papildomų užduočių;
- gerai, kad darbo krūvis nėra per didelis, sudomina tekstai;
- projektas padeda įsigilinti į mokinių gyvenimą;
- diferenciacija yra gerai, nes mokiniams, kuriems sekasi blogiau, yra lengviau gauti geresnį pažymį;

MOKYTOJAI APIE PROJEKTĄ:

- praktinių polinkių mokiniai „nepradingsta“ tarp akademinų;
- teorija daugiau siejama su praktine veikla;
- mobiliose grupėse mokytojas turi galimybę dažniau pabendrauti su kiekvienu mokiniu;
- užduotys pagal mokinių gebėjimus skatina mokinių mokymosi motyvaciją;
- diferencijuotas ugdymas moduliais turėtų būti taikomas visame ugdymo procese.

INTEGRACINIS PROJEKTAS „LIETUVIŲ LIAUDIES PAPROČIAI IR TRADICIJOS”

2005–2006 m. m.

Didesnis galimybių pasirinkimas:

- pirmaisiais projekto vykdymo metais 9 klaseje ekonomika buvo integruota į technologijas ir liko daugiau pamokų praktiniams darbams.

- mokiniai galėjo rinktis menų (dailės, muzikos, šokio) modulius.

PROJEKTAS BUVO VYKDOMAS IŠTISUS METUS.

PROJEKTO METU:

- per muzikos modulio pamokas – dainavo liaudies dainas;
- per šokio modulį – mokėsi šokti liaudies šokius;
- per dailės modulį – karpė kryžius;
- prie jų prisijungė ir technologijos – pagal liaudies papročius siuvo ir siuvinėjo prijuostas, gamino žemaitiškus patiekalus, audė juostas.

SĖKMĖS:

- mokiniai buvo patenkinti, kad gali rinktis veiklą pagal savo pomėgius, interesus.
- džiaugėsi savo sukurtais darbais ir surengta paroda.
- didėjo mokinių motyvacija tolimesnei veiklai. gauta mokymosi įranga.

NESĖKMĖS:

- norėtuši, kad liaudies šokiu labiau susidomėtų ir vaikinai.
- trūksta mokymosi motyvacijos.
- išankstinis neigiamas požiūris į naujoves.

INTEGRACINIS (TECHNOLOGIJŲ IR LIETUVIŲ KALBOS)

PROJEKTAS. 2006–2007 M. M.

Aksesuarai 10c

Rankinių įvairovė 9c

AKSESUARAI:

- gamino papuošalus laisvai pasirinktomis technikomomis ir iš įvairių medžiagų (apyrankės, vėriniai ant kaklo, diržai);
- buvo atliekama neriant, iš vielutės pinant, iš kailio, odos, veriant karoliukus.

RANKINIŲ ĮVAIROVĖ:

- rankines gamino iš įvairių medžiagų ir įvairiomis technikomomis: nėrė, audė, siuvo, mezgė, panaudojo skiautinio techniką;

- analizavo rankinių formas, mados kryptis, siuvimo būdus;
- rašė referatus.

PASISEKĖ ĮGYVENDINTI:

- daug sužinojo apie atlikimo technikas, medžiagas, karoliukų vėrimo būdus, įvairius dizainerius, kurie kuria aksesuarus ir rankines;
- darbų pristatymas – paroda

LAUKIAMAS REZULTATAS:

- vertybių formavimas.
- tautinių tradicijų puoselėjimas.
- tautinės savimonės formavimas.
- mokinių kūrybinių galių atskleidimas.
- profesinis informavimas.

IŠ 9–10 KLASIŲ UGDYMO PLANŲ PAAIŠKINIMŲ:

1. 9-ose ir 10-ose klasėse ugdymo procesas vyko taikant diferencijuotą mokymą, individualizuojant užduotis, vedant integruotas pamokas. Mokiniai, pasitarę su tėvais ir mokytojais, savarankiškai pasirinko, iš kokių dalykų norėtų, kad būtų diferencijuojamas ar individualizuojamas ugdymas.
2. Dalis 9a, b ir 10a, b klasių mokinių buvo pasirinkę pagilintą anglų kalbos mokymąsi, kita dalis (tai daugiausia silpnos motyvacijos mokiniai) tuo metu pagal savo poreikius ir polinkius pasirinko integruoto meninio ugdymo programos modulius (dailės, muzikos ir choreografijos) arba kūno kultūros modulį – 1 savaitinė pamoka.
3. 9 c ir 10 c klasės mokiniai pagal savo poreikius ir polinkius pasirinko integruoto technologinio ugdymo programą, taip technologijoms buvo skirtos 2 savaitinės pamokos (šiose klasėse daugiausiai silpnos motyvacijos mokinių).

MODULIAI:

- dailės „Dizaino pradmenys“;
- muzikos „Vakarų Europos muzikos raida“;
- choreografijos „Šiuolaikinis šokis“;
- kūno kultūros „Sveika gyvenšana“.

TAURAGĖS JOVARŲ VIDURINĖ MOKYKLA

I	9–10 (1–2 GIMNAZIJOS) KLASĖS
Š	Technologijų programos:
B	Integruoto technologijų kurso programa
A	Meninio ugdymo programos:
N	Integruota meninio ugdymo programa
D	Kitų dalykų programos:
Y	Lietuvių kalba
T	Matematika
O	Biologija
S	Chemija
P	Fizika
R	Geografija
R	Kūno kultūros moduliai
O	11–12 (3–4 GIMNAZIJOS) KLASĖS
G	Technologijų programos:
R	Mityba ir turizmas
A	Statyba ir medžio apdirbimas
M	Taikomasis menas, amatai ir dizainas
O	Tekstilė ir apranga
S	Verslas ir vadyba
	Meninio ugdymo programos:
	Filmų kūrimas
	Fotografija
	Grafinis dizainas
	Kompiuterinės muzikos technologijos
	Kūno kultūros moduliai

2005–2006 m. m. mokykla pradėjo dalyvavimą projekte „Mokymosi krypties pasirinkimo galimybių didinimas 14–19 metų mokiniams“. Per dvejus projektinės veiklos metus buvo sudarytos sąlygos mokiniams, linkusiems į praktinę veiklą bei menus, pasirinkti tokią mokymosi kryptį, kuri atitiktų jų polinkius ir interesus. Jiems pasiūlyta patrauklių mokymosi galimybių, kad silpnos mokymosi motyvacijos mokiniai patirtų sėkmę ir neatsidurtų gatvėje.

Dalyvavimas projekte pradžioje slėgė, neaiškumai erzino, sunkiai dirbo mokyklos bendruomenės „smegenys“. Bet greitai mokyklą į projektą „įstatė“ gerai organizuota ŠPC veikla ir šiandien galime drąsiai pasakyti, kad per tą laikotarpį mokykloje įvyko daug pasikeitimų.

TEIGIAMAI POKYČIAI:

- integruotos technologinio ir meninio ugdymo programos mokinius priartino prie realaus gyvenimo, suteikė galimybę tenkinti mokyklos reikmes;
- tarpdalykinė integracija, projektinė veikla, mokymasis moduliuose ir mobiliuose grupėse tapo patrauklia ugdymo ir ugdymosi forma;
- pradėta bendradarbiauti su Tauragės Žalgirių vidurine mokykla ir Raseinių rajono projekte dalyvaujančiomis mokyklomis;
- seminaruose intensyviai buvo tobulinamos mokytojų profesinės kompetencijos;
- aktyviai buvo vykdoma projekto idėjų sklaida ir sėkmingai įveikta tėvų baimė, kad jų atžalos projekto mokykloje išmoks mažiau;
- suintensyvėjo profesinis informavimas ir konsultavimas, svarbus tapo tolesnio mokymosi kelio ir karjeros pasirinkimas;
- iš projektui skirtų lėšų buvo atnaujinti du technologijų kabinetai;
- praturtėjo mokyklos ugdymo priemonių bazė dėl ŠPC gero aprūpinimo jomis;
- devintose klasėse išbandytos šešių privalomųjų dalykų bei integruotos technologinio ir meninio ugdymo modulių eksperimentinės programos.

Visa, kas aprašyta, rodo, kad projektinė veikla

buvo įdomi, mokiniai ir mokytojai patyrė sėkmę. Daug dirbta individualiai ir grupėse. Mokinių nuomone, „mokymasis kitaip“ padėjęs jiems tobulėti, atrasti save, sudaręs galimybių diskutuoti, gilinti žinias, pamokos laikas greičiau bėgęs, tikslingiau naršę internete, patyrę atradimo džiaugsmą, padidėjęs dėmesys jų asmenybėms.

SĖKMĖS ĮRODYMAI:

- daug mokinių pagerino pasiekimus, labiau pažino savo asmenines savybes;
- puikūs mokinių atsiliepimai apie projektą;
- labai patiko vykusio Modulių mugė;
- džiaugiamasi galimybe lietuvių kalbos ir matematikos mokytis mobiliuose grupėse;
- mokyklos bendruomenė tapo komanda;
- išaugo technologijų statusas;
- ištirti mokinių motyvai, dėl kurių rinkosi technologinio arba meninio ugdymo modulius (įdomu; geriau sekasi tokie dalykai; padės apsispręsti renkantis būsimą profesiją; padės įsidarbinti vasaarą);
- galimybė moduliuose gilinti žinias, reikalingas profesinei ateičiai;
- atlikta tėvų ir mokinių anketavimo analizė parodė, kad dalyvavimas projekte buvo sėkmingas.

NEIŠSPRĘSTOS PROBLEMOS:

- nebuvo skirta laiko ir lėšų projektams kurti ir įgyvendinti;
- įmonių vadovai nenoriai įsileido mokinių ekskursijas;
- sunku buvo rasti kalbą su mokiniais, visiškai neturinčiais mokymosi motyvacijos;
- taikant intensyvų dalykų mokymą, neįmanoma išvengti neigiamų padarinių: užmiršimo ir problemų, išėjus mokytis į projekte nedalyvaujančią mokyklą;
- sumažėjo mokymosi krūvis, nes buvo išskirta tai, kas svarbiausia;
- refleksijų rašymas užima daug papildomo laiko ir neteikia naudos.

Pasiūlymai, ką reikėtų padaryti nacionaliniu, savivaldybės, mokyklos lygmenimis, kad šias problemas būtų galima išspręsti:

- toliau stiprinti mokyklų ugdymo priemonių bazę;
- mažinti mokinių skaičių klasėse, kad labiau galė-

tume individualizuoti ugdymą;

- tęsti šį projektą, įtraukiant ir žemesnių klasių mokinius;
- neberašyti refleksijų;
- atsisakyti intensyvaus dalykų mokymo.

MOKINIŲ IR JŲ TĖVŲ MINTYS APIE PROJEKTĄ

Buvo apklausti 53 dešimtų klasių mokiniai. 97 proc. mokinių teigiamai atsakė į klausimą, ar mokykloje kuriamos sąlygos, užtikrinančios galimybę 14–19 m. mokiniams pasirinkti mokymosi kryptį. Dėl mokymosi motyvacijos didėjimo teigiamai atsakė 40 proc., motyvacija visai nepadidėjo 20 proc. mokinių. Deja, tik 40 proc. mokinių sekasi geriau mokytis. 20 proc. nesiseka, 30 proc. sekasi ne visai, 10 proc. nežino, ar sekasi geriau.

Technologijų programa 75 proc. mokinių padeda pasirinkti ateities profesiją, 20 proc. – ne visai padeda, 5 proc. – visai nepadeda.

Kad projektas turėtų būti tęsiamas, siūlo 85 proc. respondentų, 15 proc. nežino.

Dėl mokyklos lankymo pagerėjimo teigiamai atsakė 40 proc. mokinių, motyvuodami tuo, kad mokytis tapo lengviau ir įdomiau. 60 proc. vaikų eina į mokyklą dėl to, kad reikia, verčia tėvai, ir jų lankomumui besikeičiančios programos nedaro įtakos. Tačiau mokiniai randa projekto plusų, nes yra modulių ir mobilių grupių pasirinkimo įvairovė, sumažėjo mokomųjų dalykų skaičius, todėl gali labiau susikoncentruoti ties kitais mokomaisiais dalykais. Vis dėlto jie bijo, kad užmirš dalykų, kurių mokėsi intensyviuoju kursu, žinias.

85 proc. mokinių tėvų teigiamai atsiliepė apie sąlygas, užtikrinančias galimybę pasirinkti mokymosi kryptį, 15 proc. atrodo, kad mokykloje šiuo klausimu ne viskas padaryta. 50 proc. tėvų mano, kad jų vaikams sekasi mokytis geriau nei prieš projektą, 20 proc. mano, kad vaikams nesiseka, 30 proc. nežino, ar vaikams sekasi geriau.

Tik 25 proc. tėvų teigia, kad mokymosi motyvacija padidėjo, jų vaikams pasidarė įdomiau, šiek tiek lengviau. 75 proc. tėvų įsitikinę, kad mokymosi motyvacija liko tokia pat arba sumažėjo. Kad technologijų pamokos padeda rinktis profesiją, mano 55 proc. mokinių tėvų, 45 proc. mąsto priešingai.

45 proc. tėvų teigiamai atsiliepia apie projekto tęstinumą. 50 proc. nežino, ar reikėtų tęsti, 5 proc. mano neigiamai.

TAURAGĖS ŽALGIRIŲ VIDURINĖ MOKYKLA

I	9–10 (1–2 GIMNAZIJOS) KLASĖS
Š	Technologijų programos:
B	Integruoto technologijų kurso programa
A	Meninio ugdymo programos:
N	Integruota meninio ugdymo programa
D	Kitų dalykų programos:
Y	Lietuvių kalba
T	Matematika
O	Biologija
S	Chemija
P	Fizika
R	Geografija
O	Kūno kultūros moduliai
G	11–12 (3–4 GIMNAZIJOS) KLASĖS
R	Technologijų programos:
O	Mityba ir turizmas
G	Statyba ir medžio apdirbimas
R	Taikomasis menas, amatai ir dizainas
A	Tekstilė ir apranga
M	Verslas ir vadyba
O	Meninio ugdymo programos:
S	Filmų kūrimas
	Fotografija
	Grafinis dizainas
	Kompiuterinės muzikos technologijos
	Kūno kultūros moduliai

TECHNOLOGIJOS

Integruojant technologijų mokymą su ūkio šakų ir profesijų studijavimu, svarbu sužinoti dalykinius mokinių polinkius. Atlikdami profesijos pasirinkimo testą, mokiniai sužino savo polinkį tam tikrai veiklos sričiai. Pagal testo metu nustatytus polinkius, mokiniai gali pasirinkti praktinio ugdymo programą.

Studijuodami ūkio šakas pasirinkome projektinio darbo formą.

Mokinių veikla:

- informacijos rinkimas ir sisteminimas grupėse po 2–3 mokinius;
- ekskursijos į parodas, mugės, įmones;
- projektinio darbo aprašymas ir pristatymas.

Labiausiai mokiniams patiko ekskursijos: aplankėme Tauragės „Santakos“ muziejų, susipažinome su tradiciniais mūsų krašto amatais, dirbiniais ir senoviniais darbo įrankiais.

Pabuvojome tradicinių verslų mugėje Tauragės pilyje. Įvairių specialybių amatininkai, liaudies menininkai demonstravo savo dirbinius, rodė mokiniams, kaip gamina dirbinius, kokius naudoja įrankius.

Taip pat apsilankėme elektronikos pramonės įmonėje UAB „Telga“. Susipažinome su gamyklos technologiniais procesais, gaminama produkcija, čia dirbančių žmonių profesijomis, gamybos perspektyvomis ir problemomis. Mokiniai ekskursijos metu filmavo videokamera, kūrė videofilmą, kuris bus demonstruojamas technologijų pamokų metu kitų klasių mokiniams. Kurdami filmą, mokiniai integravo ir dailės, informacinių technologijų dalyko žinias.

Atsižvelgdami į turimą techninę ir metodinę bazę, mūsų galimybes bei vaikų norus, praktinius darbus dirbame pagal medžio apdirbimo technologijų programą.

Ekskursijoms ir projektiniams darbams skiriame 16 pamokų.

Praktiniams darbams skiriame 18 pamokų.

Integruotų dailės ir technologijų pamokų metu gaminome Tauragės miesto maketą, skirtą Tauragės 500 metų jubiliejui.

Technologijų pamokų metu mokiniai gamino

namų maketus, juos klijavo, o per dailės pamokas spalvino.

Mokiniai fotografavo miesto pastatus, įdomesnes vietas. Sukurtos nuotraukos skirtos artėjančiam miesto jubiliejui.

Šio projekto tikslas – per mokinių praktinį ir kūrybinį darbą supažindinti juos su miesto istorija ir architektūra. Prieš gaminant maketą buvo renkama miesto istorinė medžiaga. Maketas šiuo metu eksponuojamas Tauragės turizmo informacijos centre ir naudojamas pristatant lankytinas Tauragės vietas. Užsimezgė bendradarbiavimas su Turizmo informacijos centru, kuris paruošė mokinius, galinčius tapti gidais ir pristatyti mūsų miesto lankytinas vietas, kultūrinį paveldą.

CHEMIJA

9 klasei pagal ugdymo planą skiriamos 2 savaitinės valandos, pagal modelį 1+1. Viena pamoka bendra visai klasei, o kita buvo suskirstyta į 2 modulius. praktinį ir akademinį (pagal mokinių polinkius).

Praktinių polinkių mokiniai modelyje dalyvavo trumpalaikiuose projektuose;

- „Kristalų auginimas ir jų panaudojimas, kuriant kalėdinius atvirukus“;
- „Metalai aplink mus“. Šis projektas buvo pristatytas pamokoje-konferencijoje.

MATEMATIKA

Pirmaisiais projekto metais 9-ą klasių mokiniams matematikos ugdymo procese taikėme diferencijuotą ir individualizuotą mokymą, atsižvelgdami į mokinių poreikius bei jų gebėjimus.

Antraisiais metais 10-ą klasių mokinių matematikos ugdymui suteikta galimybė taikyti modulinę mokymą. Mokiniai 1 valandą per savaitę galėjo dirbti mobiliomis grupėmis, sudarytomis pagal jų gebėjimus.

KAS YPAČ PASISEKĖ ?

1. Chemijos projektas suteikė galimybę motyvacijos neturintiems mokiniams per praktinę veiklą pasiekti geresnių pažangumo įvertinimų. Akademinį gebėjimų mokiniams projektas naudingas tuo, kad jie gali atlikti sudėtingesnes užduotis, padeda jiems atsiskleisti. Apskritai gerėja bendravimas grandyje „mokinys ir mokytojas, galima pastebėti gabius mokinius, padėti silpnesniems.
2. Per technologijų pamokas mokiniams labiausiai patiko ir naudos davė ekskursijos. Mokiniai akivaizdžiai galėjo pamatyti, paliesti naudojamą technologinę įrangą, susipažinti su gamybine aplinka, pasidomėti įvairiomis profesijomis,

susipažinti su įmonių problemomis ir ateities perspektyvomis.

3. Neblogai sekėsi projektiniai darbai apie ūkio šakas ir profesijas. Mokiniai mokėsi rinkti informaciją, dirbti grupelėmis. Sužinojo daug apie įvairias profesijas, kokiomis savybėmis turi pasižymėti žmogus, pasirinkęs vieną ar kitą specialybę, bei kurioje mokymo įstaigoje reikia mokytis norint įgyti vieną ar kitą profesiją.
4. Daug praktinių įgūdžių įgijo ir naudingos informacijos mokiniai gavo atlikdami integruotą projektą „Tauragės miesto maketas“. Šis maketas ir dabar Tauragės turizmo informacijos centre padeda miesto svečiams susipažinti su miesto lankytinų vietų išsidėstymu.
5. Per technologijų dailės modulį mokiniams labai patiko kurti gamtoje, fotografuoti.
6. Matematikos modulio užsėmimuose visiems mokiniams suteikta galimybė patirti mokymosi sėkmę.
7. Ir patys nedrąšiasiai, silpniausi mokiniai pradėjo klausti, mąstyti ir nebijoti eiti prie lentos spręsti uždavinio. Mokytojas galėjo daugiau individualiai bendrauti su mokiniais, laiku suteikti reikalingą pagalbą.

PROBLEMAS IR PASIŪLYMAI

1. Dalyvaudami šiame projekte gavome kompiuterinę įrangą ir kompiuterines programas. Deja, neturime patalpų kompiuteriams pastatyti. Klasėje, kurioje numatomi patalpinti kompiuteriai, remontas jau pradėtas. Taigi kompiuteriai yra, kompiuterines programas irgi turime, bet jais naudotis negalime. Šiuo metu naudojamos video- ir fotokameros, nešiojamas kompiuteris ir kompiuterinis vaizdo projektorius, kuriais demonstruojame mokiniams vaizdinę ir tekstinę medžiagą.
2. Pirmiausia reikėjo skirti lėšų patalpoms įrengti, o po to baldams ir kompiuterinei įrangai.
3. Dailės ir technologijų pamokose ne visi mokiniai turi reikalingų medžiagų ir priemonių.
4. **Klases ar mobilias grupes formuoti (arba suteikti galimybę rintis patiems mokiniams) pagal gebėjimų lygį. Tai reikėtų pradėti jau nuo 6 klasės.** Nemanysime, kad kiekvienas silpnas, negabus mokinys jaučiasi labai laimingas mokymdamasis kartu su gabiais. Jam atimama galimybė patirti džiaugsmą būti „pirmu“ pamokoje.
5. **Mažinti mokinių skaičių klasėse, suteikiant galimybę pamokoje mokiniui ir mokytojui daugiau bendrauti ir bendradarbiauti.**

UKMERGĖS ANTANO SMETONOS GIMNAZIJA

I	9–10 (1–2 GIMNAZIJOS) KLASĖS
Š	Technologijų programos:
B	Integruoto technologijų kurso programa
A	Meninio ugdymo programos:
N	Integruota meninio ugdymo programa
D	Kitų dalykų programos:
Y	Lietuvių kalba
T	Matematika
O	Biologija
S	Chemija
P	Fizika
R	Geografija
O	Kūno kultūros moduliai
G	11–12 (3–4 GIMNAZIJOS) KLASĖS
R	Technologijų programos:
O	Mityba ir turizmas
G	Statyba ir medžio apdirbimas
R	Taikomasis menas, amatai ir dizainas
A	Tekstilė ir apranga
M	Verslas ir vadyba
O	Meninio ugdymo programos:
S	Filmų kūrimas
	Fotografija
	Grafinis dizainas
	Kompiuterinės muzikos technologijos
	Kūno kultūros moduliai

Kasmet gimnazijoje mokosi apie 500 mokinių nuo 14 iki 19 metų. Gimnazijoje dirba 6 vyresnieji mokytojai, 36 mokytojai metodininkai ir 3 mokytojai ekspertai.

Projekto metu mokykloje išbandytos lietuvių kalbos, biologijos, fizikos, muzikos dailės, informacinių technologijų, geografijos, technologijų, fotografijos ir grafinio dizaino programos.

KAS YPAČ PASISEKĖ

LIETUVIŲ KALBA

Silpnai besimokantys, menkus dalyko pagrindus turintys mokiniai sugebėjo gauti įvertinimus 9, 10 už kūrybines ir netradicines užduotis.

Ypač pasisekė įtraukti mokinius į bendrą klasės ar grupės veiklą (pvz., nuotraukų, iliustruojančių tekstą, darymas ir demonstravimas).

Pasisekė „įdARBINTI“ mokinius grupėse, kai buvo atliekamos kūrybinės užduotys.

Neturintys darbo įgūdžių mokiniai turėjo galimybių gauti geresnių įvertinimų už kūrybines užduotis.

BIOLOGIJA

Įgyvendinant projektą buvo panaudota įvairūs mokymo metodai: stebėjimas, eksperimentas, pokalbiai, interviu su profesijų atstovais, išvykos, svečiai pamokose, vaidmenų žaidimai, apklausa, testai, pranešimų rengimas ir pristatymas auditorijai, tarpininkavimas ir konsultavimas ieškant informacijos. Anot mokinių, toks mokymasis tampa patrauklesnis, įdomesnis, išradingesnis, nors tema visiems vienoda. Pagerėjo pažymiai, mokiniai stengėsi gauti geresnį įvertinimą. Savarankiškai ir praktiškai dirbdami geriau įsiminė dėstomą medžiagą.

Pasisekė integruotos pamokos, mokiniai nuoširdžiai atliko skirtas užduotis, medžiagą buvo galima parodyti seminarų metu.

MUZIKA

Atlikti keli projektiniai darbai, kurie buvo įdomūs, patrauklūs ir labai patiko mokiniams (mokinių vertinimai ir atsiliepimai).

Praktiškai aktyviai panaudoti grupinio darbo ir

projektinio darbo metodai, įsitikinta jų sėkmingumu ir efektyvumu.

Daug geriau leido pažinti projekte dalyvaujančius mokinius, atskleisti jų gebėjimus, pomėgius ir poreikius. Galimybė įvertinti kiekvieną mokinį, jo indėlį, kiekvienam prisididėti pagal galimybes ir gauti daug gerų įvertinimų.

GEOGRAFIJA

Būtent praktiniai darbai mokiniams labiausiai patinka. Vos atėjus pavasariui, jie vėl buvo pasiruošę dirbti lauke. Atsiliepimai labai palankūs: „įdomu“, „negalvojome, kad taip paprasta“, „ką darysim kitą pamoką“. Labai retai atsirado lauke nedirbančių mokinių. Šiuos darbus, priklausomai nuo atskirų pamokų, vertinčiau nuo 8 iki 10 balų.

FIZIKA

Geriau susipažinau su mokiniams, bendravimas tapo betarpiškesnis.

Atsirado galimybė mokiniams pasirinkti tinkamiausius mokymosi būdus, patirti sėkmę. Mokiniai praktikai rinko medžiagą mokyklos bibliotekoje, skaitykloje, naudojami internetu. Paruošė mini projektus, atsiskaitė klasėje draugams teoretikams.

Mokiniai dirbo grupėmis. Vertinant buvo atkreiptas dėmesys į sugebėjimą dirbti kartu.

DAILĖ

Su 1 klasės mokiniams diskutavome apie šiuolaikinę meną, bandėme įvardinti postmodernistinės dailės bruožus. Mokiniams papasakojau apie aplinkos meną, instaliaciją, žymius menininkus, šiuolaikinės dailės kūrėjus. Aptarėme ilgalaikę projektinę užduotį, kurią jie turėjo atlikti dirbdami grupėse:

- surinkti medžiagą apie instaliaciją arba aplinkos meną,
- sukurti aplinkos meno darbą,
- jį nufotografuoti,
- nuotraukas perkurti su *Adobe Photoshop* programa
- iš visos medžiagos sukurti *Power Point* pateiktį.

Mokiniai dirbo noriai, atsinešė numatytas medžiagas, drauge kūrė darbus mokyklos kieme, juos fotografavo, užfiksavę kūrinius juos išardė. Neblogai pavyko valdyti mokymosi procesą ir pasiekti finišą – pateikčių pristatymą klasės draugams.

Malonu, kad mokiniai fotografuoja savarankiškai, atneša savo nuotraukas, konsultuojasi su mokytoja, klausia patarimų. Dailės brandos egzamino kūrybiniam darbui renkasi fotografijos meną.

Džiugu matyti susidomėjusius, kūryba besidžiaugiančius mokinius. Dirbdama individualiai su mokiniais, daugiau juos pažinau, susidraugavau, įgijau mokinių pasitikėjimą. Žavėjaisi mokinių noru dirbti grafinėmis programomis.

Džiugino rezultatai. Keletas mokinių ir dailininkų profesionalų darbų buvo eksponuojami Ukmergės kultūros centro dailės galerijoje, parodoje KMKM.

TECHNOLOGIJOS

Pasisekė išnaudoti darbo grupėse galimybes. Net ir nelabai domėdamiesi dalyku mokiniai privalėjo įsitraukti į darbą.

PROBLEMOS

1. Gimnazijoje mažai nemotyvuotų mokinių.
2. Dar mažai įgūdžių turime dirbti su naujausiomis technologijomis, kurti ir eksperimentuoti su kompiuterinėmis programomis (gautomis pagal projektą).
3. Sunku mokiniams apsispręsti, kaip pasidalinti į praktikų ir teoretikų grupes. Kai kas nuėjo lengvesniu keliu, nors gabumų užtektų būti teoretikų grupėje.
4. Pamokų metu sunku buvo dirbti, nes klasėje yra tik du kompiuteriai, vienas skaitmeninis fotoaparatas, todėl mokiniai turėjo laukti, kada galės išbandyti programas. Tai stabdė darbą.
5. Programos ir išsilavinimo standartai visiems vienodi, o mokiniai dirbdami skirtingose grupėse įgijo skirtingų gebėjimų.

UKMERGĖS DUKSTYNOS PAGRINDINĖ MOKYKLA

I Š B A N D Y T O S S P R A M O S

9–10 (1–2 GIMNAZIJOS) KLASĖS

Technologijų programos:

Integruoto technologijų kurso programa

Meninio ugdymo programos:

Integruota meninio ugdymo programa

Kitų dalykų programos:

Lietuvių kalba

Matematika

Biologija

Chemija

Fizika

Geografija

Kūno kultūros moduliai

11–12 (3–4 GIMNAZIJOS) KLASĖS

Technologijų programos:

Mityba ir turizmas

Statyba ir medžio apdirbimas

Taikomasis menas, amatai ir dizainas

Tekstilė ir apranga

Verslas ir vadyba

Meninio ugdymo programos:

Filmų kūrimas

Fotografija

Grafinis dizainas

Kompiuterinės muzikos technologijos

Kūno kultūros moduliai

Mokykla siekė sudaryti sąlygas VISIEMS MOKINIAMS PATIRTI SĖKMĘ, gerinti pasiekimus, labiau pažinti asmenines stiprybes ir jomis remiantis pasirinkti tolesnio mokymosi kryptį

PRIEMONĖS

- Ugdymas pagal mokymosi stilius
- Integruotos programos
- Vertinimas
- Dėmesys 9-10 kl. mokinių poreikiams, problemoms
- Nuolatinė stebėseną

PROBLEMOS, KURIAS REIKIA SPREŠTI

Kaip mažinti mokymosi nesėkmės pavojus?

- Užduočių skyrimas ir vertinimas paremtas mokinio galimybėmis, turima patirtimi
- Kaip stiprinti visų vaikų ryšius su tolesnio mokymosi kryptimis?
- Profesinis informavimas, švietimas
- Tyrimai, mokomosios išvykos

PRIEMONĖS TIKSLAMS PASIEKTI

- Kitaip struktūruoti valstybės nustatomą ugdymo turinį ir ugdymo planą:
 - iš mokyklos nuožiūra skirstomų val. sudaromos mobilios grupės per lietuvių klb., matematikos, chemijos, biologijos, fizikos, geografijos pamokas.
- Labiau individualizuoti mokymą ir remtis mokymosi stiliais kaip mokinio stiprybėmis:
 - mokiniai po tyrimo dalijami į akademinio ir praktinio mokymosi stiliaus grupes.
- Susikurti naujų, į praktinių polinkių vaikus orientuotų mokomųjų programų:
 - Ugdymo procese mokytojai skiria diferencijuotas užduotis, atitinkančias mokinių turimą patirtį ir galimybes.
 - Mokytojai siūlo integruotas programas-projektus, modulius.

REZULTATAI: KAS MUMS REIKŠMINGA

GRUPAVIMAS IR SAVIJAUTA

- darbas atskirose, mažesnėse grupėse sudaro sąly-

- gas bendrauti ir bendradarbiauti;
- stiprėja dalies mokinių socialumas;
- mokytojas turi galimybę kiekvienam mokiniui paaiškinti individualiai;
- darbas mažose grupėse mažina įtampą ir beviltiškumą dėl beprasmiškai sugaišto laiko;
- atsiranda galimybės gabesniesiems mokiniams gilintis į sudėtingesnes ir sunkesnes užduotis;
- dirbdami grupėse mokiniai jaučiasi saugesni, nesivaržo, kai reikia atsakinėti;
- mokiniai labiau pasitiki mokytoju, jo geranoriškumu;
- dažniau pasitiki savo jėgomis, nesistengia nusirašyti;
- mokiniai labiau pasitiki vienas kitu, nereplikuoja;
- klasėje mažiau triukšmo, lengviau susikaupti.

VERTINIMAS

- kaupiamasis vertinimas leidžia pastebėti mokino pastangas, pasirengimą, darbą ir rezultatus;
- sudaromos galimybės gauti teigiamą įvertinimą;
- mokiniai žino vertinimo sistemą ir mano, kad vertinami tokiais pažymiais, kokių yra verti;
- mokiniai skatinami įsivertinti ir vertinti draugus;
- mokinio dalyvavimas vertinime įskaitomas į jo galutinį įvertinimą.

PRAKTINĖ NAUDA

- integruotas mokymas(is) atveria galimybes turimus įgūdžius naudoti gyvenimo praktikoje;
- žinios ir įgūdžiai, įgyti modulio/projekto metu ir patikrinti realiose gyvenimiškose situacijose, suteikia pasitikėjimo savimi ir teigiamų emocijų.

MOTYVACIJA IR LANKOMUMAS

- atliekamo darbo tikslo ir naudos suvokimas didina motyvaciją dirbti savarankiškai ir gerai atlikti užduotį;
- pagerėjęs mokinių lankomumas užtikrina minimalų pasiekimų lygį.

ĮRODYMAI: VERTINA MOKINIAI

LENGVIAU

- labai greitai praėjo ši pamoka;
- lengviau gauti geresnį pažymį;
- kaip nesunku atsiminti, kai pats padarai;
- geriau ir lengviau dirbti pamokoje;

- pasidarė įdomiau ir lengviau;
- geriau suprantu, lengviau išmokstu.

ĮDOMIAU

- patiko praktiniai darbai;
- galėtume dažniau žaisti, lipdyti, piešti;
- geriau suprantu dėstomas temas;
- įdomu internete ieškoti informacijos;
- sužinojau, kaip sveikai maitintis.

DAUG DARBO

- nepakanka pamokų išmokti visas užduotis;
- labai daug dirbome, daug rašėme ir skaičiavome;
- nepatiko praktiniai darbai, nes reikia daug skaičiuoti;
- daug teko dirbti namuose, nes klasėje nespėjame;
- palengvėjo „praktikams“, pasunkėjo „akademikams“;

VERTINIMAS

- gerai, kad gauname kreditus;
- už kūrybinius darbus gauname gerus pažymius;
- galutiniam pažymiui įtakos turi mūsų pasirošimas, darbas pamokoje, lankomumas.

KAS MAN IŠ TO?

- šias žinias galėsiu panaudoti parduotuvėje;
- žinau, kur pažiūrėti produkto sudėtį;
- orientuosiuosi, kiek kainuoja produktai, iš etiketės nuspręsiu, ar produktas tinkamas vartoti;
- daugiau sužinojau apie nuodingus priedus, trikdančius psichiką, dabar jų nepirksiu;
- sužinojau, kad ilgiau gyvensiu, jeigu maitinsiuosi sveikai.

MŪSŲ PASIŪLYMAI

- skirti lėšų darbo medžiagoms, įrankiams, baldams, kanceliarinėms priemonėms;
- sumažinti namų darbų krūvį;
- siekiant tęstinumo stiprinti pagrindinio ir vidurinio ugdymo įstaigų bendradarbiavimą.

MOKINIŲ TOLESNIS MOKYMASIS

- Mokosi verslo mokyklose – 60 proc.
- Siekia vidurinio išsilavinimo – 28 proc.
- Dirba – 12 proc.

VARĖNOS „AŽUOLO“ VIDURINĖ MOKYKLA

I	9–10 (1–2 GIMNAZIJOS) KLASĖS
Š	Technologijų programos:
B	Integruoto technologijų kurso programa
A	Meninio ugdymo programos:
N	Integruota meninio ugdymo programa
D	Kitų dalykų programos:
Y	Lietuvių kalba
T	Matematika
O	Biologija
S	Chemija
P	Fizika
R	Geografija
O	Kūno kultūros moduliai
G	11–12 (3–4 GIMNAZIJOS) KLASĖS
R	Technologijų programos:
O	Mityba ir turizmas
G	Statyba ir medžio apdirbimas
R	Taikomasis menas, amatai ir dizainas
A	Tekstilė ir apranga
M	Verslas ir vadyba
O	Meninio ugdymo programos:
S	Filmų kūrimas
	Fotografija
	Grafinis dizainas
	Kompiuterinės muzikos technologijos
	Kūno kultūros moduliai

IŠBANDYTAS MODELIS TURI ATEITĮ

Projektas – naujas mokyklos veiklos etapas, kurio metu išbandomas modelis, leidžiantis atsiskleisti skirtingiems mokinių gebėjimams, pasitikėti savimi, pasitikrinti galimybes.

Turima mokyklos nuožiūra skirstomų valandų panaudojimo praktika leido be didelių sunkumų pradėti įgyvendinti naujoves. Mokiniai ir mokytojai jau iki tol teigiamai vertino skirstymą į mobilias grupes pagal pasirėngimo lygį, gebėjimus ir žinojo, kad tai duoda teigiamų rezultatų.

Eksperimentinio ugdymo plano modelis sudarė daug didesnes galimybes diferencijuoti ugdymo(si) procesą, leido labai greitai mokiniams, mokytojams ir vadovams pajusti jo privalumus.

Projektas tik dar kartą aiškiai įrodo, kad būdami nevienodų gebėjimų, mąstymo būdo, pasirėngimo lygio, skirtingų poreikių, skirtingai priimdami informaciją mokiniai turi būti mokomi skirtingais metodais.

Svarbu tai, kad dėmesio centre vaikas, jo gebėjimai ir prigimtiniai dalykai, mokymosi motyvacija ir pagalbos būtinybė jai sumažėjus, socialinė, pedagoginė ir psichologinė pagalba kiekvienam, profesinis informavimas, praktinių gebėjimų ugdymas ir t. t. Šie visi klausimai turi vieną kontekstą – šiandieninių ugdymo ir ugdymosi sąlygų, jų kokybės ir rezultatų gerinimas, mokyklos teikiamų paslaugų gerinimas, atsižvelgiant į tai, kokius tikslus ir uždavinius diktuoja šiandieninio gyvenimo realybė.

LIETUVIŲ KALBOS MOKYMAS 9 KLASĖJE, TAIKANT INFORMACINĖS TECHNOLOGIJAS

2006–2007 m. m. devintokams buvo pasiūlytas modulis „Lietuvių kalbos rašyba“ (taikant informacines technologijas). Modulio pamokose naudota kompiuterinė mokomoji programa LKKS.

Įdomu tai, kad išsakydami savo nuomonę apie projektą mokiniai kaip teigiamą dalyką pabrėžia modulio privalumus, t. y. buvimą mažesnėse grupėse, kur gali lengviau atsiskleisti, kad lengviau drąsiai išreikšti tai, ką galvoji, gali klausti, konsultuotis. Neigiama, jų tvirtinimu, yra tai, kad per mažai tokių pamokų, kad ne visi tinkamai gali įvertinti galimybes.

FIZIKOS MODULIS „ELEKTROS GRANDINĖS“

Modulyje naudota kompiuterinė programa „Crocodile Technology“. Programa padeda įgyti ir įtvirtinti elementarias fizikos žinias. Kompiuterinė programa iš dalies kompensuoja trūkstamas mokymo priemones, daro ugdymo procesą gyvesnį, patrauklesnį, vaizdesnį. Mokinių kompiuteriu atliekami praktiniai darbai ne tik padeda suprasti elektros grandinių veikimo principus, bet ir moko jas modeliuoti. Mokiniai sėkmingai dirba individualiai ir grupėse.

TECHNOLOGINIO UGDYMO ŽINGSNIS Į VIDURINIO UGDYMO PROGRAMĄ

9–10 klasėje technologijas mokiniai mokosi pagal integruotą technologinio ugdymo programą, todėl gali pasirinkti tekstilės, mitybos, konstrukcinių medžiagų, elektronikos arba dizaino ir technologijų programą. 11–12 klasėje tęsia mokymąsi ir išbando save pasirinkę technologijų sritį. 2006–2007 mokslo metais 11 klasėje dvylikos mokinių grupė pasirinko „Turizmo ir mitybos“ ūkio šakos technologinio ugdymo programą.

KOKIĄ PRAKTINĘ VEIKLĄ VYKDĖ MOKINIAI?

- Iš įvairių informacinių šaltinių surinko ir sudarė segtuvą „Dzūkijos turizmo išteklių“.
- Sukūrė reklaminius informacinius bukletus apie pramogų parką, centrą.
- Suplanavo ir sudarė pažintinio žygio „Kelionė po gimtąjį kraštą“ maršrutą ir veiklos programą.
- Sumodeliavo ir pristatė klasės draugams pažintinę poilsinę kelionę į Laplandiją.
- Sudarė mokinių turistinio žygio programą ir taisykles.
- Rezervavo viešbučius pagal tam tikrus kriterijus.
- Atliko projektinį darbą „Mano viešbutis“.

Galime pasidžiaugti: ugdymo organizavimas per projektinę veiklą sudarė galimybę mokiniams realizuoti save, savo idėjas, pritaikyti įgytas teorines žinias, susipažinti su profesijomis, darbo rinka rajone, respublikoje, verslumo pagrindais.

VARŽYBŲ ORGANIZAVIMAS, TEISĖJAVIMAS IR STATISTIKA

Modulio tikslas – ugdyti šiuolaikišką požiūrį į kūno kultūrą, siekiant sąmoningo fizinio aktyvumo, savarankiškai, organizuotai ir darniai dirbti komandoje.

Mokiniai lankydami šį modulį mokėsi žaidimo taisyklių, sudarinėjo varžybų nuostatus, organizavo ir vykdė varžybas mokykloje, o 3 mokiniai teisėjavo ir rajoninėse mokinių sporto žaidynėse. Organizavimą ir vykdydami varžybas mokiniai išmoko dirbti komandoje, pasiskirstyti funkcijas, ugdė bendravimo įgūdžius ir bendruosius gebėjimus.

Buvo organizuojamos krepšinio, tinklinio, kvadrato varžybos, „Turisto diena“.

APIBENDRINANT PROJEKTĄ

PROJEKTO NAUDA

- Pagerėjo dalies mokinių lankomumas
- Padidėjo dalies mokinių mokymosi motyvacija
- Fiksuojama dalies mokinių daroma pažanga, pagerėjė mokymosi rezultatai
- Mokiniai mokosi savarankiškai rinktis, priimti sprendimus
- Dirbdami mobilioje grupėje, kur ateina panašių gebėjimų ir panašaus pasirengimo mokiniai, jie yra aktyvesni, labiau pasitiki savo jėgomis, jaučiasi saugesni
- Mokiniai turi galimybę rinktis savo gebėjimus atitinkančią veiklą
- Sudaromos sąlygos ir galimybės mokyklai dirbti kūrybiškai
- Taikomi aktyvaus mokymo metodai, netradicinės darbo formos
- Gera galimybė priartinti teoriją prie praktikos
- Mokytojai turi galimybę tobulinti kvalifikaciją
- Aktyvesnis bendradarbiavimas su tėvais
- Pakankamai lankstus ugdymo planas sudaro geras sąlygas ugdymo diferencijavimui
- Stiprėja komandinis darbas ir bendradarbiavimas
- Mokykla turėjo galimybę pagerinti materialinę bazę: įsikūrė mokyklos vokalinis instrumentinis ansamblis „Provokacija“. Instrumentai įsigyti už projekto lėšas.

PROBLEMOS

- Tvardaraštyje atsiranda „langų“
- Padidėjo klasių vadovų darbo krūvis
- Padidėjo dalykų mokytojų darbų apimtys (programų, užduočių rengimas)
- Dalis mokinių dar negebą objektyviai savęs vertinti, todėl ne visada tinkamai pasirenka programas
- Dalis tėvų ne visada objektyviai vertina vaiką (arba neįsiklauso į mokytojo patarimus) ir negali padėti pasirinkti
- Kol kas nepopuliarūs menų ir technologijų moduliai (dėl esamos bazės, naudos ateičiai, pasirinkę modulius jau negali turėti minimalaus savaitinio pamokų krūvio ir pan.)
- Nebaigtos įrengti patalpos technologijų kabinetams
- Būtina tobulinti programų vertinimo ir įsivertinimo sritį
- Būtina dirbti mokinių vertinimo srityje
- Atsiranda praktinio pobūdžio modulių poreikis akademinės krypties mokiniams

VARĖNOS „RYTO“ VIDURINĖ MOKYKLA

I	9–10 (1–2 GIMNAZIJOS) KLASĖS
Š	Technologijų programos:
B	Integruoto technologijų kurso programa
A	Meninio ugdymo programos:
N	Integruota meninio ugdymo programa
D	Kitų dalykų programos:
Y	Lietuvių kalba
T	Matematika
O	Biologija
S	Chemija
P	Fizika
R	Geografija
O	Kūno kultūros moduliai
P	11–12 (3–4 GIMNAZIJOS) KLASĖS
R	Technologijų programos:
O	Mityba ir turizmas
G	Statyba ir medžio apdirbimas
R	Taikomasis menas, amatai ir dizainas
A	Tekstilė ir apranga
M	Verslas ir vadyba
O	Meninio ugdymo programos:
S	Filmų kūrimas
	Fotografija
	Grafinis dizainas
	Kompiuterinės muzikos technologijos
	Kūno kultūros moduliai

Dirbdami susidūrėme su šiomis **problemomis**:

- praktinį modulį renkasi paralelių klasių mokiniai, kuriems dėsto kiti mokytojai, todėl gali skirtis išeitos temos, reikalavimai, vertinimas. Tokių modulių pamokos tvarkaraštyje nukeliamos į paskutines, todėl iškyla lankomumo problema.
- kai kurių dalykų (pvz., lietuvių k.) 9-ą klasių mokiniai prarado 1 savaitinę valandą, todėl žinios suprastėjo.

Spręsdami šias problemas, metodiniuose būreliuose aptarėme bendrus reikalavimus, vertinimą, atkreipėme dėmesį į atitikimą standartams.

Mokiniai turėjo galimybę keisti modulių pasirinkimą, modulių pasirinkimo kryptį.

Pasirinkti technologijų moduliai: „Taikomasis menas ir amatai“, „Tekstilė“, „Drabužių dizainas“, „Viešasis maitinimas“.

Ką ypač pasisekė įgyvendinti? Kokie sėkmės įrodymai?

Mokiniai išmoko kelti sau tikslus, įsivertinti, žinias pritaikyti praktikoje, atlikdami kūrybinius ir projektinius darbus. Tokia veikla padėjo mokomųjų dalykų integracijai, pavyzdžiui: technologijos ir fizika, dailė ir matematika, matematika ir lietuvių, technologijos ir informacinės technologijos, muzika ir dailė, fizika ir informacinės technologijos.

Labai pagerėjo technologijų mokymo bazė, mokiniai turi didesnes galimybes naudotis informacinėmis bei komunikacinėmis technologijomis.

Lengviau pamokose individualizuoti mokymą, nes yra galimybė dirbti su mažesnėmis grupėmis, o jose yra panašios mokymosi motyvacijos vaikai.

Kokios problemos lieka neišspręstos?

Reikia parengti pratybas ar užduočių sąsiuvinius praktinės ir akademinės krypties mokiniams.

Kabinetus aprūpinti informacinių technologijų įranga.

Išbandėme integruotų modulių pasiūlą ir pasirinkimą. Mokiniam buvo suteikta galimybė rinktis mokymosi kryptį pagal gebėjimus ir poreikius. Sudarant ugdymo planus, buvo atsižvelgta į mokinių pasirinkimą.

FIZIKA, 9 KL. UGDYMO PLANO FRAGMENTAS

Eil. Nr.	Branduolys	Pasirenkamasis modulis (akademiniš)	Pasirenkamasis modulis (praktinis)
----------	------------	-------------------------------------	------------------------------------

I VIDINĖ KŪNO ENERGIJA IR JOS KITIMAS

1.	1.1 Šiluminis judėjimas. Vidinė energija.	8 klasės kurso kartojimas. Uždavinių sprendimas.	8 klasės kurso kartojimas. Termometro gradavimas.
2.	1.(2-4) Vidinės energijos kitimo būdai.	Vidinės energijos molekulinis pagrindimas.	Vidinės energijos kitimo atliekant darbą – eksperimentinis patikrinimas.
3.	1.6 Šilumos kiekis. 1.7 Šilumos kiekio apskaičiavimas.	Šilumos kiekio apskaičiavimas (kūnas šyla)	Įvairių medžiagų šiluminio laidumo nustatymas.
4.	Uždavinių sprendimas	Šilumos kiekio apskaičiavimas (kūnas šyla)	Konvekcijos reiškinių stebėjimas.
5.	1.8 Kuro degimo šiluma.	Laboratorinis darbas „Kietojo kūno savitosios šilumos nustatymas“	Spinduliavimo stebėjimas.
6.	Savarankiškas darbas.	Skyriaus kartojimas.	Laboratorinis darbas „Kietojo kūno savitosios šilumos nustatymas“

II MEDŽIAGOS AGREGATINIŲ BŪSENŲ KITIMAS

7.	2.1 Medžiagos agregatinės būsenos. Lydymasis. Kietėjimas.	Šilumos kiekio apskaičiavimas vykstant lydymuisi.	Ledo lydimosi savitosios šilumos nustatymas.
8.	2.2; 2.3 Lydymasis. Kietėjimas.	Šilumos kiekio apskaičiavimas vykstant kietėjimui.	Skysčio garavimo intensyvumo tyrimas.
9.	2.4; 2.5 Garavimas ir kondensacija. Virimas.	Šilumos kiekio apskaičiavimas vykstant garavimui, kondensacijai	Skysčių virimo stebėjimas.
10.	Savarankiškas darbas.	Uždavinių sprendimas.	Skyriaus kartojimas.

III ŠILUMINIAI VARIKLIAI

11.	3.1 Šiluminės mašinos. Vidaus degimo variklis.	Šiluminio balanso lygtis.	Projektas „Šiluminiai reiškiniai ir ekologinės problemos“
12.	3.2 Garo turbina.	Šiluminio balanso lygties taikymas.	Projekto rengimas.
13.	3.3 Energijos tvermės dėsnis šiluminiuose procesuose.	Šiluminio balanso lygties taikymas.	Projekto vykdymas.
14.	Laboratorinis darbas. „Šilumos kiekių palyginimas maišant šaltą ir karštą vandenį“.	Šiluminio balanso lygties taikymas.	Projekto vykdymas.
15.	Skyriaus apibendrinimas.	Uždavinių sprendimas.	Projekto pristatymas.

VILNIAUS MARTYNO MAŽVYDO VIDURINĖ MOKYKLA

I	9–10 (1–2 GIMNAZIJOS) KLASĖS
Š	Technologijų programos:
B	Integruoto technologijų kurso programa
A	Meninio ugdymo programos:
N	Integruota meninio ugdymo programa
D	Kitų dalykų programos:
Y	Lietuvių kalba
T	Matematika
O	Biologija
S	Chemija
P	Fizika
R	Geografija
O	Kūno kultūros moduliai
G	11–12 (3–4 GIMNAZIJOS) KLASĖS
R	Technologijų programos:
O	Mityba ir turizmas
G	Statyba ir medžio apdirbimas
R	Taikomasis menas, amatai ir dizainas
A	Tekstilė ir apranga
M	Verslas ir vadyba
O	Meninio ugdymo programos:
S	Filmų kūrimas
	Fotografija
	Grafinis dizainas
	Kompiuterinės muzikos technologijos
	Kūno kultūros moduliai

Projekto idėja – ne didinti dalykų valandų skaičių, bet mokytis „kitaip“, akcentuojant aktyvios veiklos metodus, praktinę veiklą. Diferencijuotos dalyko mokymosi formos (moduliai, projektai, užduotys) turi integruotus meninio ugdymo, kūno kultūros, technologijų ar kito dalyko elementus.

Projekto įgyvendinimo pirmieji žingsniai mūsų mokykloje buvo sudėtingi, nes padidėjęs dėmesys technologiniam ugdymui sukėlė dalies tėvų ir mokytojų, palankių akademinio mokymo tradicijai, nepasitikėjimą ir priešišumą. Tolesnius sprendimus lėmė besiprofiluojančių mokinių pasirinkimai mokytis pagal pasiūlytas technologinės pakraipos programas.

I projekto pusmetis buvo skirtas tinkamai parengti ugdymo programas.

II pusmetis buvo skirtas išbandyti parengtas ugdymo programas, aptarti rezultatus. Pavasarį, užbaigdami mokslo metus, mokiniai ir mokytojai pristatė savo darbo rezultatus mokyklos bendruomenei.

2006–2007 mokslo metus pradėjome kur kas drąsiau – pagal projekto planą dirbome visose 9-ose ir 10-ose klasėse. Proflinėms klasėms pasiūlėme rinktis grafinio dizaino, filmų kūrimo bei kompiuterinių muzikos technologijų programas.

Projekto idėjoms įgyvendinti mokykla gavo didelę paramą: mokyklai parūpinti nauji kompiuteriai, interaktyvi lenta, multimedija, mokomųjų kompiuterinių programų paketai, įrengtas informacinis centras, renovuoti technologijų kabinetai, įsigyta muzikos instrumentų, staklių, keramikos degimo krosnis. Mokyklai suteikta didžiulė materialinė parama.

Meninio ir technologinio ugdymo pamokose mokytojai nuo sausio mėnesio naudoja kompiuterines programas, aktyviai taiko informacines technologijas ugdymo procese. Pagal mokyklos parengtą ir projekto įgyvendinimui skirtą ugdymo planą, informacinių technologijų pamokos buvo taikomos integruotam dalykų mokymui.

Mokytojai ieškojo savito kelio, derindamiesi prie mokyklos specifikos, ieškodami kompromiso tarp tradiciškai nusiteikusių tėvų ir naujų ugdymo idėjų.

PROJEKTO TIKSLAMS ĮGYVENDINTI ORGANIZUOTA:

- Pažintinis ūkio šakų kurso išdėstymas aktyvaus mokymo(si) metodais 9–10 kl. ir gilesnis supažindinimas 11–12 kl.

- Mokinių susitikimai su profesinių mokyklų, pramonės ir paslaugas teikiančių įmonių, verslo atstovais;
- Mokinio žinių ir gebėjimų pagilinimas pasirinktoje ūkio šakoje organizuojant praktinius ir projektinius darbus mokykloje;
- Pritaikytos šiuolaikinių informacinių ir komunikacinių technologijų menų ir technologijų pamokose.

IŠVADOS APIE PROJEKTINĮ DARBĄ:

- Skirstant į grupes nebuvo pažeistas asmenybės raidos ir ugdymo principas.
- Įvairūs atvejai buvo analizuojami skirtingai: raštu, individualiai, grupėmis.
- Taikomi įvairūs pamokų metodai, dirbo ne vienas mokytojas.
- Buvimas grupėje mokinius skatino veikti, plėtė jų akiratį, suteikė galimybę mokytis vieniems iš kitų ir rinktis.
- Dalyvavimas projekte ugdė didesnę atsakomybės jausmą.

MOKYTOJŲ PATIRTIS:

- Dirbdami su grupėmis A (akademinių polinkių) ir P (praktinių polinkių), pastebėjome keletą dalykų:
 - Galima daugiau mokinių paklausti per pamoką. Atsirado galimybė visiems mokiniams kalbėti, ne tik klausytis. Tai ypač svarbu, kai mokoma monologinės įtikinimo kalbos, kai dalyvaujama diskusijose.
 - P grupės mokiniai turėjo galimybę atsiskleisti, o A grupės – sužibėti.
 - Mokytojui lengviau išaiškinti pamoką, nes grupėje esančių mokinių žinių lygis yra tolygesnis. Mokymasis grupėse buvo naudingas ne tik blogiau besimokantiems, bet ir mūsų mokyklos šviesuliukams.
 - Ruoštis pamokoms pasidarė įdomiau, nors ir sunkiau, nes ta pati pamoka tapo dviem pamokomis.

UŽDUOČIŲ DIFERENCIJAVIMO PAVYZDŽIAI.

(LIETUVIŲ KALBA, 9 KLASĖ)

A GRUPĖ

1. Monologinės kalbos planavimas ir argumentų parinkimas.
2. Mokomės klausytis ir vertinti, skirti faktą ir nuomonę.
3. Mokomės klausytis ir konspektuoti.
4. Pranešimų „Augmenijos pasaulis „Anykščių šilelyje“ skaitymas ir aptarimas.
5. Dalykinė diskusija iš anksto nežinoma tema.
6. Rengiamės literatūriniam rašiniui – rašyti recenziją.
7. Meninis gyvenimo aprašymas.

P GRUPĖ

1. A. Smetonos kalbos „Karo mokykla – laisvės mokykla“ analizė.

2. Mokomės atidžiai klausytis ir įsiminti, užrašyti pagrindinius kalbos teiginius.
3. Mokomės klausti ir padėkoti.
4. Mokomės suformuluoti televizijos laidos temą, pagrindinę mintį, užrašyti pagrindinius laidos dalyvių teiginius.
5. Dalykinė diskusija iš anksto žinoma ir pasirengta tema.
6. Rengiamės literatūriniam rašiniui – parašyti knygos anotaciją.
7. Dalykinis gyvenimo aprašymas.

MOKINIŲ ATSLIEPIMAI:

„Man visos skeliamos pamokos yra kitokios, nei paprastos, nes, esant mažesniam skaičiui mokinių, mokytojai gali geriau išaiškinti ir net padėti kiekvienam individualiai.“

„Patinka, kad gali drąsiai klausti, ko nežinai, ir viskas būna išaiškinta“

„Per lietuvių kalbos pamoką kūrėme reklamą. Patiko darbas grupėse.“

„Per matematiką supratau uždavinį ir jį išsprendžiau. Patiko mano sugebėjimas susikaupti ir galvoti.“

KO PASIMOKĖME?

- Išbandėme save ir programų įvairovę.
- Mokiniai atrado save, išbandė įvairias veiklos sritis.
- Suaktyvėjo mokyklinis gyvenimas.
- Mokiniai noriau liko tęsti mokslą mūsų mokykloje.
- Lėtai, bet formuojasi nauja pedagoginė patirtis, kinta mokytojų mąstymas.
- Mokinių projektai tapo įdomesni.
- Suaktyvėjo mokytojų tarpusavio bendradarbiavimas.
- Tapome atviresni, kantresni, išvengėme pagražintų situacijų.

KOKIŲ IŠKILO SUNKUMŲ?

- Tvarkaraščio galimybės išvykoms į darbo pasaulį ribotos.
- Trūksta pedagoginę nuovoką turinčių, pasirengusių mokyklai padėti ūkio šakų atstovų.
- Neišspręsti darbo apmokėjimo už integruotas pamokas klausimai, kai vienu metu dirba keli mokytojai.
- Mokinių mokymosi krypties pasirinkimai atsitiktiniai, tėvai beveik nesidomi jų pasirinkimais.
- Mokytojai neparengti dirbti pagal naują ugdymo modelį. Būtini ilgesni jų mokymai.
- Menka savivaldybės įtaka organizuojant ryšius su darbo pasauliu.
- Nesutvarkyta darbo pasaulio ir mokyklos bendradarbiavimo teisinė bazė.

VILNIAUS VIRŠULIŠKIŲ VIDURINĖ MOKYKLA

I	9–10 (1–2 GIMNAZIJOS) KLASĖS
Š	Technologijų programos:
B	Integruoto technologijų kurso programa
A	Meninio ugdymo programos:
N	Integruota meninio ugdymo programa
D	Kitų dalykų programos:
Y	Lietuvių kalba
T	Matematika
O	Biologija
S	Chemija
P	Fizika
R	Geografija
O	Kūno kultūros moduliai
G	11–12 (3–4 GIMNAZIJOS) KLASĖS
R	Technologijų programos:
O	Mityba ir turizmas
G	Statyba ir medžio apdirbimas
R	Taikomasis menas, amatai ir dizainas
A	Tekstilė ir apranga
M	Verslas ir vadyba
O	Meninio ugdymo programos:
S	Filmų kūrimas
	Fotografija
	Grafinis dizainas
	Kompiuterinės muzikos technologijos
	Kūno kultūros moduliai

Nuo 2005 m kovo mėn. mokykla dalyvauja ES projekte „Mokymosi krypties pasirinkimo galimybių didinimas 14–19 metų mokiniams“. Pirmieji žingsniai buvo baugūs ir sudėtingi. Nežinojome, kas mūsų laukia. Buvo sudarytas ugdymo planas 9-ą klasių mokiniams. Nuspręsta, kad projekte dalyvaujame su 9-ą klasių mokiniais. Parengtos lietuvių kalbos, matematikos, technologijų ir biologijos dalykų programos ir patvirtinti teminiai planai. Dešimtų klasių mokiniai šiais mokslo metais sėkmingai dirbo lietuvių kalbos ir matematikos moduliuose.

9a kl. ir 9c kl. mokiniai dirbo taip: vieną savaitę „akademikai“ eidavo į matematikos modulį, o „praktikai“ į lietuvių k., o kitą savaitę keisdavosi. 9b kl. kiekvieną savaitę buvo dirbama tik pogrupiuose. Mokiniais toks darbas labai patiko ir buvo naudingas. Užsiėmimų metu mokiniai gamino geometrinis kūnus, prieš tai atlikę parengiamuosius darbus, nubraižę išklotines. Po to atlikę matavimus skaičiavo gautų figūrų plotus ir perimetrus bei paviršiaus plotus ir pan.

Gerai pavyko lietuvių kalbos ir biologijos pamokų integracija. Mokiniai pasirinko temas, kurios atitiko 10 kl. biologijos pamokų turinį ir lietuvių kalbos programą. Kadangi lietuvių literatūroje gausu gamtos motyvų, mokiniai analizavo gamtos motyvus literatūroje, rašė kūrybinius darbus (miniatiūras, noveles, eilėraščius, impresijas, esė ir kt.), pranešimus, atspindėjo gamtos pasaulį dailės darbuose (piešiniuose, koliažuose), nuotraukose ir kt.

Žinome, jog Gamta – didžioji žmogaus mokytoja, todėl biologijos ir lietuvių kalbos pamokų integravimas suteikia galimybę giliau pažvelgti į stebuklingą gamtos pasaulį, lavina vaizduotę, kūrybiškumą, ugdo dvasingą, humanišką asmenybę. Netradiciniai mokymo metodai labiau sudomina mokinius, rezultatai pasiekiami per trumpesnę laiką, mokymosi kokybė geresnė, tarp mokytojo ir mokinio užsimezga bendradarbiavimo ryšiai.

LIETUVIŲ KALBOS IR TECHNOLOGIJŲ INTEGRUOTAS PROJEKTAS „KOKS GRAŽUS MAŽYTIS MŪSŲ KRAŠTAS“ 9 KLASĖJE

Mokiniai tyrinėja lietuvių tautosaką, tarmes ir teorinius dalykus derina su praktiniais per technologijų pamokas, skirtas projektiniam darbui.

TIKSLAI:

- sukurti palankią mokymosi aplinką, kuri užtikrintų mokinių pasirinkimų įgyvendinimą;
- sudaryti galimybes pasirinkti mokymosi kryptį technologijų dalyko pamokose, kurios tenkintų įvairių gabumų ir polinkių paauglių ir jaunuolių poreikius.

UŽDAVINIAI:

- išugdyti pozityvias nuostatas pastoviai technologijų kaitai;
- puoselėti vertybines nuostatas ir bendruosius technologinius gebėjimus;
- supažindinti su technologinėmis profesijomis, ūkio šakomis, padėti pasirinkti profesiją;
- plėsti žinias, jas taikyti praktikoje, spręsti praktines problemas, savarankiškai planuoti ir organizuoti darbą;
- mokyti kūrybiškai, estetiškai, ekonomiškai, saugiai, technologiškai kurti ir atlikti darbo procesus;
- mokyti sudaryti kuriamų projektų planus, pažinti medžiagų savybes, jas pritaikyti dirbiniuose, šalinti defektus;
- kaupti, sisteminti, atrinkti ir pateikti įvairią technologinę medžiagą;
- gebėti naudotis informacinėmis komunikacinėmis technologijomis;
- mokytis dirbti komandoje, prisiimti atsakomybę už savo sprendimus;
- ugdyti gebėjimą įvertinti atliktus darbus ir kūrybingai pateikti galutinį rezultatą.

I ETAPAS

- Organizuojama edukacinė išvyka į Marcinkonių etnografijos muziejų, juodosios keramikos meistrų dirbtuves, Merkinės piliakalnį – susipažįstama su Dainavos kraštu. Mokymas ieškoti, rinkti, sisteminti ir kaupti medžiagą iš įvairių šaltinių; portfolio kūrimas ir pristatymas auditorijai; raižinių, karpinių kūrimas; indų dekoravimas tekstilinėmis ir konstrukcinėmis medžiagomis.
- Organizuojama ekskursija į Karjeros planavimo centrą, „Moksleivių technikos rūmus“ Teksto rašymas atsižvelgiant į tikslą ir adresatą; CV kūrimas, motyvacinio laiško rašymas, pasirengimas pokalbiui su „darbdaviu“, bendravimo įgūdžių

lavinimas, darbo sutarties pavyzdžio nagrinėjimas ir aptarimas, mokymasis naudotis kompiuterine technika, darbo rinkos profesinio mokymo programų aptarimas, lankstinuko kūrimas, maketavimas.

II ETAPAS

- Per lietuvių literatūros pamokas mokiniai tyrinėja pasaulio medžio mitologinę prasmę, skaitomuose literatūros kūriniuose ieško užuominų apie pasaulio medį. Mokiniai plečia literatūros tekstų suvokimo ribas, tobulina raišką, ugdo meninį skonį, supranta teksto esmę, kūrybos principus. Nagrinėja literatūros įvaizdžius, mitines būtybes, suvokia liaudies kūrybos prigimtį, archainę pasaulėžiūrą. Pritaikydami per lietuvių kalbos pamokas gautas žinias, per technologijų pamokas gamina pasaulio medžio maketą.
- Mokiniai mokėsi rašyti tekstą atsižvelgdami į tikslą ir adresatą. Savo sukurtus tekstus mokiniai užrašė pačių per technologijų pamokas sukurtuose atvirukuose.
- Savo darbus mokiniai pristatė renginyje, skirtame meilės dienai metu. Stipresnieji mokiniai savo sukurtus tekstus, skirtus šv. Valentino dienai, pristatė šventinio montažo metu.

III ETAPAS

- Lietuvių tarmių tyrinėjimas.
- Tarmių žemėlapių sudarymas.
- Kūrybinių darbų, sukurtų per technologijų pamokas, pristatymas.

Mokiniai sužinojo, kokios yra lietuvių tarmės, kokie yra jų skiriamieji bruožai, mokėsi skaityti tarminius tekstus.

Praktinių polinkių mokiniai sudarė tarmių žemėlapius, kuriuose nurodė tarmių paplitimo sritis. Prisimindami edukacinę išvyką į Dzūkiją, mokiniai išsamiai aptarė dzūkų tarmės ypatumus.

Mokiniai pasirinko labiausiai patikusias tarmiškai užrašytas istorijas ir jų tekstus panaudojo per technologijų pamokas gamintuose dirbiniuose (karpiniuose).

GYVENIMIŠKAS PROJEKTO REZULTATAS

- Dalyvavimas menų popietėje, kurioje stipresnieji mokiniai pristato literatūrines kompozicijas.
- Tarmių žemėlapių, iliustracijų, medžiagos, surinktos apie lietuvių tarmes, pristatymas; kūrybinių darbų (atliktų per technologijos pamokas) paroda.
- Teksto rašymas, atsižvelgiant į tikslą ir adresatą.

ZARASŲ „AŽUOLO“ GIMNAZIJA

I	9–10 (1–2 GIMNAZIJOS) KLASĖS
Š	Technologijų programos:
B	Integruoto technologijų kurso programa
A	Meninio ugdymo programos:
N	Integruota meninio ugdymo programa
D	Kitų dalykų programos:
Y	Lietuvių kalba
T	Matematika
O	Biologija
S	Chemija
P	Fizika
R	Geografija
O	Kūno kultūros moduliai
P	11–12 (3–4 GIMNAZIJOS) KLASĖS
R	Technologijų programos:
O	Mityba ir turizmas
G	Statyba ir medžio apdirbimas
R	Taikomasis menas, amatai ir dizainas
A	Tekstilė ir apranga
M	Verslas ir vadyba
O	Meninio ugdymo programos:
S	Filmų kūrimas
	Fotografija
	Grafinis dizainas
	Kompiuterinės muzikos technologijos
	Kūno kultūros moduliai

Dalyvaudami projekte „Mokymosi krypties pasirinkimo galimybių didinimas 14–19 metų mokiniams“ išbandome įvairių dalykų modulius, padedame mokiniams įgyti ne tik teorinių žinių, bet ir ugdome praktinius įgūdžius. Atlikdami daugiau praktinių užduočių, individualizuodami ir diferencijuodami teorines žinias padedame mokiniams geriau suprasti ir išmokti dėstomą medžiagą.

PROJEKTINĖS IR PRAKTINĖS VEIKLOS GEOGRAFIJOS PAMOKOSE

2006–2007 m. m. geografijos pamokose įvestas modulis, t. y. dviejose pirmose (iš penkių) gimnazijos klasėse viena bendra pamoka visai klasei, o antra savaitinė pamoka dalinama po pusę klasės. Šios dvi klasės padalintos į „teoretikus“ ir „praktikus“, tačiau kai kurie mokiniai galėtų pritaipyti abiejose grupėse.

PIEŠIMAS – PAGALBA MOKANT IR MOKANTIS

Darbą su praktinių polinkių turinčiais mokiniais organizuoju pagal jų galimybes. Šiems mokiniams sunku paaiškinti ir įsiminti teoriją, tačiau jie gerai atlieka pratybų bei kitas praktines užduotis. Pastebėjau, kad dauguma modulių mokinių turi gerą vaizdinę atmintį. Todėl geografijos pamokose nuolat piešiama: schemomis vaizduojame procesus, piešinukais – įsimintinus objektus ir sąvokas.

Geografinius objektus mokomės braižydami į pagal trafaretą nusipaišytą kontūrinį žemėlapi. Sunkiausia mokiniams tema „Klimatas“ įveikiame tik pasitelkę piešimą ir scheminį vaizdavimą. Ciklonas ir anticiklonas turi ne tik vadovėlyje pasiūlytas, bet ir pačių mokinių sukurtas schemas. Visi klimato veiksniai, kritulių ir temperatūrų pasiskirstymas taip pat mokinių piešiami. Piešimas padeda ir mokantis, ir atsakinėjant bei rašant patikrinimus.

FOTOGRAFIJOS MODULIO EIGA

Šiais mokslo metais gimnazijoje yra bandomas

projekto „Mokymosi krypties pasirinkimo galimybių didinimo 14–19 metų mokiniams“ fotografijos modulis.

Lankantys projekto fotografijos modulį 1-o etapo pradžioje gavo galimybę savo sukurtus darbus tiesiogiai publikuoti internete, gimnazijos portale. „Kolegų“ publikuotos fotografijos paskatino ir kitus kurti. Supratau, kad tai ir yra elementarus stimulus vaikams dirbti toliau, nes jų darbai yra prieinami visam pasauliui. Vaikai galėjo analizuoti savo ir kitų darbus, dalintis įspūdžiais ir patirtimi.

KO MOKĖ PROJEKTAS

- Individualizuoti ugdymo procesą.
- Atviriau bendrauti su mokiniais.
- Pateiktas dalykų programas panaudoti ugdymo procese, ruošiant savo programas pasinaudoti jomis.
- Padėti mažiau motyvuotiems mokiniams įsivinti medžiagą.
- Ruošti daugiau praktinių užduočių.

ŠIŲ PROBLEMŲ SPRENDIMUI NUTARĖME:

1. Išsiųsti į rajono mokyklą, iš kurių ateina 8 klases baigę mokiniai, klasių vadovams parengtą klausimyną.

KLAUSIMYNAS AUKLĖTOJAMS

Gerb. Mokytojau,

džiaugiamės, kad Jūsų mokiniai ateina į mūsų mokyklą. Norėdami geriau juos pažinti ir siekdami sukurti palankią mokymosi aplinką, prašome atsakyti į šiuos klausimus. Ties kiekvienu teiginiu prašome pažymėti (x) atitinkamą langelį. Labai prašytume įvertinti kiekvieną teiginį.

Mokinio vardas, pavardė.....

Eil.nr.	Teiginys	Netiesa	Iš dalies tiesa	Tiesa
1.	Tėvai/ globėjai domisi vaiko mokymusi ir elgesiu			
2.	Vaikas nenustygs vietoje, pernelyg aktyvus			
3.	Paprastai paklūsta suaugusiųjų reikalavimams			
4.	Paprastai jį mėgsta kiti vaikai			
5.	Baiminasi naujų situacijų, nepasitiki savimi			
6.	Dažnai pasiūlo padėti mokytojams, klasės draugams			
7.	Dažnai pešasi su vaikais, juos skriaudžia			
8.	Užduotis atlieka iki galo ir susikaupęs			
9.	Sunkumai vaiką slegia, verčia nerimauti			
10.	Vaiko elgesys trukdo jums ar klasei			

Gal turite papildomų pastabų?

Labai ačiū už pagalbą!

2. Naujai atvykę mokiniai iki rugsėjo 5 d. užpildo klausimyną mokiniui.

Sutikdami ir išleisdami savo mokinius sakome – ateidamas čia atsinešk meilę ir gerumą, atleidimą ir viltį, išeidamas pajusk Dvasios stiprybę, širdyje – didelę šviesą.

- Daugiau bendradarbiauti su mokinių tėvais.

PROJEKTO NAUDA

- Gautos ugdymo procesui vaizdinės priemonės sudarė galimybes pamokose, projektuose, kūrybiniuose darbuose daugiau ir dažniau jas panaudoti.
- Atėję į gimnaziją mažiau motyvuoti mokiniai sugebėjo likviduoti žinių spragas.
- Mokiniai pasijunta daug saugesni.
- Mokiniai tapo ne tik praktinių užduočių atlikėjai, bet ir jų kūrėjai.
- Atsiskleidžia mokinių gebėjimas kurti, sugebėjimas save išreikšti.
- Moduliai turi įtakos pasirenkant profesiją.

PROBLEMOS IR JŲ SPRENDIMAS

- Atvykusių mokinių iš kitų mokyklų pažinimas užsitęsė iki Naujųjų metų.
- Nežinojome mokinių mokymosi motyvacijos.
- Ne visada atvykusių mokinių pažymiai rodo jų pasirengimo lygį.

ZARASŲ PAULIAUS ŠIRVIO PAGRINDINĖ MOKYKLA

I	9–10 (1–2 GIMNAZIJOS) KLASĖS
Š	Technologijų programos:
B	Integruoto technologijų kurso programa
A	Meninio ugdymo programos:
N	Integruota meninio ugdymo programa
D	Kitų dalykų programos:
Y	Lietuvių kalba
T	Matematika
O	Biologija
S	Chemija
P	Fizika
R	Geografija
A	Kūno kultūros moduliai
M	11–12 (3–4 GIMNAZIJOS) KLASĖS
O	Technologijų programos:
G	Mityba ir turizmas
R	Statyba ir medžio apdirbimas
A	Taikomasis menas, amatai ir dizainas
M	Tekstilė ir apranga
O	Verslas ir vadyba
S	Meninio ugdymo programos:
	Filmų kūrimas
	Fotografija
	Grafinis dizainas
	Kompiuterinės muzikos technologijos
	Kūno kultūros moduliai

LIETUVIŲ KALBA

Lietuvių kalbos mokoma moduliais. Modulyje „Žingsnis po žingsnio – prie žodžio“ ugdomi kalbiniai įgūdžiai. Mokiniai modulį rinkosi patys, jį noriai lanko ir džiaugiasi savo rezultatais: patys supranta, atranda, paaiškina. Tai labai ugdo jų pasitikėjimą. Modulyje taikomos kūrybinės veiklos: žaidimai, piešimas, braižymas, muzikos klausymas, konsultavimas. Viso modulio uždavinys – parengti pagalbinę medžiagą lietuvių kalbos mokymuisi. Kitas modulis – „Teksto išgalės“. Mokiniai mokosi suvokti tekstą, formuluoti temą, problemą. Išbandytos grupinio darbo, darbo poromis, projekcinio darbo idėjos. Duodama praktinių užduočių pagal pasirinkimą, jos siejamos su mokinio patirtimi, o ne su teorijos gausa. Ypač atsiskleidė kai kurių mokinių kūrybiškumas, geranoriškumas. Mokiniai aktyvesni pamokoje, laisvesni komunikuodami, įdomesni temų pristatymai. Dirbant pagal šią programą pagerėjo mokinių mokymosi rezultatai.

MATEMATIKA

Matematikos mokymas vykdomas taikant informacines technologijas. Dirbama pagal bendrąją matematikos programą, vieną savaitinę valandą skiriant darbui su kompiuterinėmis mokomosiomis matematikos programomis. Modulyje mokoma spręsti praktinio – technologinio pobūdžio uždavinius taikant bendrosios ir specialiosios paskirties programinę įrangą; mokiniai rengiami naudotis kompiuteriais per technologijų pamokas.

TECHNOLOGIJOS

Mokiniai dirbo pagal pasirinktas technologines kryptis. Jie susidomėję siuvo lėles, piešė vitražus, gamino papuošalus iš įvairių medžiagų. Buvo naudojamos mokomosios kompiuterinės programos. Įvairius technologinius procesus atlikti lengviau, nes iš projekto gauta siuvamų mašinų, elektrinių viryklių. Anksčiau išskylančias problemas dėl medžiagų stokos padėjo išspręsti Zarasų rajono savivaldybės finansinė parama. Organizuojant išvykos į profesines mokyklas, gamybos įmones. Integruota valanda suteikia sąlygas kokybiškesniam gaminiui pagamin-

ti. Racionaliai pamokose pritaikytos šiuolaikinės informacinės komunikacinės technologijos (aštuoni kompiuteriai gauti iš projekto). Mokiniais praktinė veikla tapo labai patraukli, vilioja galimybė naudotis naujomis moderniomis staklėmis.

KŪNO KULTŪRA

Dirbama pagal bendrąsias programas (dvi savaitinės val.) ir mokiniams leidžiama pasirinkti sporto šakas. Mokiniai noriai dalyvauja pamokose, savarankiškai, komandomis žaidžia krepšinį, patys sau teisėjauja. Vyksta tarpklasienės varžybos, noriai dalyvauja rajono mastu rengiamose varžybose. Merginos, tiesa, jų nedaug, taip pat daug noriau dalyvauja kūno kultūros pamokose.

GEOGRAFIJA

Mokiniai nagrinėja ir pildo žemėlapi, atlieka įvairias praktines užduotis. Vykdomi ilgalaikiai darbai – „Emigracija“, „Užsienio šalių prekės Lietuvoje“.

CHEMIJA

Mokiniais lengviau suprasti ir įsigilinti, perprasti chemijos mokslą atliekant kuo daugiau laboratorinių darbų. Nagrinėjant 10-oje klasėje silicį ir jo junginius mokiniams buvo pasiūlytas projektas „Statau namą“. Jame reikėjo išnagrinėti, kokie silicio junginiai naudojami statybose. Jie piešė savo svajonių namą ir surašė, kokiose statybinėse medžiagose yra silicio junginių. Buvo kuriamos pagalbinės lentelės, kurios reikalingos rašant formules, medžiagų pavadinimus. Labai gerai, kad nemotyvuotiems mokiniams yra supaprastinamos temos, nereikia rašyti joninių lygčių, nagrinėti kai kurių temų. Mokiniai labai patenkinti, kai patys atlieka bandymus, stengiasi padaryti išvadas. Po truputį gerėja mokymosi motyvacija ir vertinimo rezultatai.

BIOLOGIJA

Biologijos mokiniai mokosi noriai atlikdami praktinius, projektinius darbus. 9-oje klasėje yra modulis „Sveikas žmogus“. Jo tikslas: suteikti praktinių polinkių mokiniams galimybę tobulinti gebėjimą mokytis, žinių įgijimą sieti su praktika. Siekiama, kad mokiniai mokytųsi taikyti įgytas žinias gyvenime, atsižvelgti į kiekvieno mokinio individualius gebėjimus.

Nagrinėdami temas „Kaip sudarytas kraujas?“, „Ką rodo kraujo tyrimas?“ mokiniai ant kartono spalvotais siūlais aplikavo kraujo apytakos ratus. Praktiškai dirbdami jie išmoksta apibūdinti kraujotakos organus, kraujotakos ligas (insultas, infarktas, hipertenzija), nurodo jų atsiradimo priežastis; susipažįsta su kraujo ląstelėmis, jų funkcijomis; žino, ką rodo kraujo tyrimas. Pamoka „Kas padeda virškinti

maistą?“ integruota su daile. Mokiniai piešė vidaus organus, karpė geometrines figūras, klijavo, aiškino, kur maisto medžiagos virškinamos, siejo virškinamojo trakto ir virškinimo liaukų veiklą. Mokoma ieškoti žinių iš įvairių rašytinių bei IT šaltinių. Rezultatai gerėja, kai mokiniams įdomu ir kuo daugiau pavyzdžių aptinkama praktikoje.

KAIP MOKINIAI VERTINA ŠĮ PROJEKTĄ:

„Projektas palengvina mokymąsi. Mokytojai sudomina mokinį, norisi pradėti darbą ir pamatyti jo rezultatai. Lietuvių kalbos, geografijos, matematikos moduliuose mokytojai labai padeda mokytis, pateikia lengvesnių užduočių, kurias sugebu atlikti. Jaučiuosi saugus ir suprastas. Geras projektas.“

Arkadijus, 10 kl.

„Projekte dalyvaujam jau antrus metus. Gaunam praktinių užduočių. Jaučiuosi saugus, nes atlieku visus darbus. Man lengva, norisi eiti į mokyklą. Net atostogos prailgo.“

Alvaras, 10 kl.

„Man lengviau mokytis. Pamokose daug įdomiau. Daugiau išmokstu.“

Rimas, 10 kl.

„Lengviau mokytis, atliekame įvairiausias įdomias užduotis, projektinius darbus. Jaučiuosi saugi, nes sugebu atlikti darbą.“

Erika, 10 kl.

„Lengviau mokytis. Darėm daugybę projektų: rašėm, piešėm, kūrėm avangardinius eilėraščius. Atsirado moduliai, pradėjom gauti daugiau praktinių įgūdžių. Jaučiuosi saugus, nes galiu atlikti visas užduotis.“

Jevgenijus, 10 kl.

„Lengviau ir įdomiau mokytis, nenuobodu, greičiau slenka laikas.“

Ričardas, 10 kl.

„Naudingas projektas. Dažnai dirbame grupėse. Būna smagu. Kartu esame jėga. Man patinka ir apmąstymo užduotys.“

Žydrūnė, 10 kl.

MOKYTOJŲ ĮVARDYTOS PROBLEMOS:

1. Per mažas mokinių skaičius. Turėtų būti ne mažiau kaip 3 paralelinės klasės.
2. Mokymo priemonių stygius, nėra patalpų, finansinių išteklių trūkumas ir mokymosi bei mokymo motyvacijos stoka

PASIŪLYMAI:

1. Didesnis finansavimas materialinei bazei kurti
2. Kompiuterinių mokomųjų programų lietuviškų aprašų parengimas

PROJEKTO MOKYKLŲ KOMANDOS

Mokykla	Vardas, pavardė	Dalykas
Kelmės Jono Graičiūno gimnazija	Lijana Vaičiulytė	Koordinatorė - direktoriaus pavaduotoja
	Virginija Rimkuvienė	Biologija
	Jurgita Jafimovienė	Chemija
	Irena Arlauskienė	Dailė
	Rasa Gabšytė	Fizika
	Vitalija Saikavičienė	Geografija
	Snieguolė Zavadskienė	Informacijos centro vadovė
	Vidmantas Gečas	Kūno kultūra
	Genovaitė Rut kūnienė	Lietuvių kalba
	Romutė Pocienė	Matematika
	Svajūnas Klimas	Muzika
	Ina Sasnauskienė	Socialinė pedagogė
	Valerijus Paulionis	Technologijos
	Lijana Vaičiulytė	Technologijos
Aurelija Grincevičienė	Etika, kl. auklėtoja	
Kelmės „Kražantės“ pagrindinė mokykla	Stasys Jokubauskas	Koordinatorius - direktorius
	Kristina Ostrauskienė	Chemija
	Irena Sabaitytė	Klasės auklėtoja
	Albina Musneckienė	Kūno kultūra
	Olga Raubienė	Lietuvių kalba
	Genė Mikalauskienė	Matematika
	Daiva Vaičiulienė	Menai
	Evaldas Antanaitis	Technologijos
Marijampolės rajono Liudvinavo Kazio Borutos vidurinė mokykla	Nijolė Latvaitienė	Koordinatorė - direktorė
	Valentinas Lebskis	Matematika
	Birutė Šukevičienė	Bibliotekininkė
	Tomas Baravykas	Biologija, 10 kl. auklėtojas
	Valentinas Razmus	Fizika, inf. technologijos
	Akvelina Paškauskienė	Geografija, 9b kl. auklėtoja
	Laimutė Kaušikienė	Istorija, 9a kl. auklėtoja
	Rita Volteraitienė	Lietuvių k., 8a kl. auklėtoja
	Ona Dereškienė	Matematika
	Algimantas Avulis	Technologijos
	Rasa Naujalienė	Technologijos, dailė
Marijampolės Sūduvos vidurinė mokykla	Liuda Venciuvienė	Koordinatorė-direktoriaus pavaduotoja
	Adelija Misiukevičiūtė	Bibliotekininkė
	Liudvika Labanauskienė	Biologija
	Angelė Ališauskienė	Chemija
	Alma Čeplinskienė	Chemija, technologijos
	Loreta Žalčiauskienė	Dailė
	Audronė Šipelienė	Fizika
	Zofija Tabarienė	Geografija
	Jūratė Valiukevičienė	Klasės auklėtoja
	Rasa Stakvilevičiūtė	Kūno kultūra
	Jūratė Vosykienė	Lietuvių kalba
	Lina Strumskienė	Matematika

Mokykla	Vardas, pavardė	Dalykas
Mažeikių rajono Buknaičių Henriko Nagio pagrindinė mokykla	Regina Arbatauskienė	Koordinatorė – direktorė
	Vida Dimienė	Gamtos mokslai
	Regina Dževečkienė	Geografija
	Sigitas Gaižauskas	Informatika, muzika
	Arvydas Knystautas	Technologijos
	Tatjana Damulienė	Technologijos, dailė, bibliotekininkė
Mažeikių Kalnėnų vidurinė mokykla	Adelė Staigvilienė	Koordinatorė – direktoriaus pavaduotoja
	Rima Maneikytė	Bibliotekos vadovė
	Jūratė Fridrikienė	Biologija
	Snieguolė Vitkevičienė	Chemija
	Raminta Lupeikienė	Dailė
	Rima Turskienė	Dir. pav. popamokinei veiklai, anglų kalba
	Dainius Stasys	Geografija
	Darius Kėvišas	Informacinės techn., technologijos
	Birutė Miltenienė	Kūno kultūra
	Daiva Misevičienė	Lietuvių kalba
	Judita Galminienė	Matematika
	Lina Kurmanskienė	Technologijos
Panevėžio „Minties“ vidurinė mokykla	Egidijus Samas	Koordinatorius - direktorius
	Nijolė Vitkauskienė	Matematika
	Rasa Švelnienė	Dailė
	Aleksandra Nevierienė	Dir. pav. ugdymui
	Danutė Anciukevičienė	Kūno kultūra
	Rimalda Vitkevičienė	Geografija
	Aušra Malinauskienė	Lietuvių kalba
	Bronius Karinauskas	Matematika
	Virginija Juknienė	Biologija
	Rimvydas Murauskas	Technologijos
	Daiva Gronskienė	Technologijos
	Dalia Pūkienė	Bibliotekininkė
	Jolanta Kavoliūnaitė	Technologijos
Panevėžio „Verdenės“ pagrindinė mokykla	Vilhelmas Šalkauskas	Koordinatorius - direktorius
	Birutė Tylienė	Bibliotekos vedėja
	Jurga Jasinskienė	Dailė
	Birutė Sirtautienė	Dailė
	Aurika Andriuškienė	Lietuvių k., kl. auklėtoja
	Renata Šimkevičienė	Matematika
	Margarita Drilingienė	Pavaduotoja ugdymui
	Aldona Grilauskienė	Technologijos
	Vydmantas Mačiulis	Technologijos
Edmundas Aleliūnas	Chemija	
Pasvalio rajono Joniškėlio Gabrielės Petkevičaitės-Bitės vidurinė mokykla	Almantas Kanapeckas	Koordinatorius - direktorius
	Gitana Kvedarienė	Anglų kalba
	Dalia Garnienė	Bibliotekos vedėja
	Rita Karpavičienė	Biologija
	Laisvutė Razmienė	Dailė
	Vanda Mockūnienė	Dir. pavaduotoja
	Laimutė Vaitkevičienė	Lietuvių kalba
	Regina Žilienė	Matematika
	Audronė Baniienė	Rusų kalba
	Vilma Titienė	Socialinė pedagogė
	Vytautas žilys	Technologijos
	Vida Šleivyte	Fizika
Ligita Bieliauskienė	Technologijos	
Pasvalio Petro Vileišio gimnazija	Gitana Kruopienė	Koordinatorė – direktoriaus pavaduotoja
	Marina Kuodienė	Bibliotekininkė

Mokykla	Vardas, pavardė	Dalykas
Pasvalio Petro Vileišio gimnazija	Daiva Nakvosienė	Biologija
	Dalija Kontenienė	Fizika
	Genė Enikienė	Geografija
	Virginija Tamulionienė	Kūno kultūra
	Stasė Šilnikienė	Kūno kultūra, kl. auklėtoja
	Erika Bujevičienė	Lietuvių kalba
	Aušra Damošienė	Matematika
	Dalia Baniulienė	Menai (muzika)
	Regina Slančiauskienė	Pavadootoja ugdymui
	Nida Sakalauskienė	Technologijos
	Birutė Triabienė	Chemija
	Dalia Monkevičienė	Informatika
	Jurgita Valuntonienė	Soc. pedagogė
Jolita Stipinienė	Psichologė	
Prienu „Ažuolo“ pagrindinė mokykla	Irena Tarasevičienė	Koordinatorė – direktoriaus pavaduotoja
	Valė Gustaitienė	Muzika
	Danguolė Gribinienė	Bibliotekininkė
	Danutė Ramanauskienė	Geografija
	Aušra Maslauskienė	Dailė
	Kazimieras Drižilauskas	Etika, drama
	Vilma Maliukienė	Geografija
	Arūnas Žvirblys	Technologijos
	Saulius Lukonas	Kūno kultūra
	Janina Venslavičienė	Lietuvių kalba
	Violeta Grigonienė	Matematika
	Irutė Galinienė	Matematika
	Giedra Aldakauskienė	Technologijos
	Lina Malinauskienė	Lietuvių kalba
	Reda Gelusevičienė	Technologijos
	Danutė Šukevičienė	Fizika
	Kristina Kalesinskaitė	Kūno kultūra
Mantvydas Prekevičius	Informacinės technologijos, inžinierius	
Prienu „Žiburio“ gimnazija	Juozas Padvelskis	Koordinatorius - direktorius
	Virginija Šiuoždinienė	Biologija
	Audronė Ramančuckienė	Chemija, technologijos,
	Ilna Rasimavičienė	Dailė
	Ona Simonaitienė	Geografija, ekonomika
	Dalia Šklėriūtė	Kūno kultūra
	Rūta Pūrienė	Lietuvių kalba
	Aldona Kačiušienė	Matematika, dir. pavaduotoja
	Aidas Aldakauskas	Matematika
	Roma Ruočkienė	Muzika
	Petras Kačiušis	Technologijos
Raseinių „Žemaičio“ gimnazija	Aldona Mankauskienė	Koordinatorė - direktorė
	Gediminas Švilpa	Fizika
	Zita Kaminskienė	Kl. auklėtoja
	Roma Stunžinienė	Lietuvių kalba
	Angelė Daktarienė	Matematika
	Jolita Oržekauskaitė	Menai
	Jolanta Milkintienė	Skaityklos vedėja
	Rolandas Kašinskas	Technologijos
	Kristina Ražanienė	Technologijos
Renata Ulvidienė	Informacinės technologijos	
Raseinių pagrindinė mokykla	Artūras Milašauskas	Koordinatorius - direktorius
	Nijolė Laurinavičienė	Dailė

Mokykla	Vardas, pavardė	Dalykas
Raseinių pagrindinė mokykla	Dalia Gustaitienė	Fizika
	Lina Kanopeckaitė	Kl. auklėtoja
	Danutė Žakaitienė	Lietuvių kalba
	Audronė Ivanauskienė	Matematika
	Valdemara Dauknaitė	Menai
	Kęstutis Bakutis	Technologijos
	Giedrė Tolevičienė	Technologijos
Šilutės Pamario pagrindinė mokykla	Vitalija Kurpeikienė	Koordinatorė – direktoriaus pavaduotoja
	Iveta Ambrulaitienė	Geografija
	Violeta Kraniauskienė	Bibliotekos vedėja
	Regina Astasevičienė	Dailė
	Aušra Pielikienė	Informatika
	Adolfyna Ignašienė	Kūno kultūra
	Nijolė Kungelienė	Lietuvių kalba
	Sigutė Jurevičienė	Matematika
	Elvyra Mockienė	Technologijos
	Asta Memytė	Technologijos, dailė
	Regina Zybartaitė	Matematika
	Birutė Janužytė	Biologija
	Dalia Jonaitienė	Chemija
Šilutės rajono Švėkšnos „Saulės“ vidurinė mokykla	Rima Poškienė	Koordinatorė – direktoriaus pavaduotoja
	Rūta Vingienė	Fizika
	Rita Šarkienė	Bibliotekininkė
	Danguolė Šaulienė	Biologija
	Jūratė Leonienė	Dailė
	Lina Katauskaitė	Muzika
	Gražina Starkutienė	Informacinės technologijos
	Silvija Zabarskienė	Chemija
	Audrius Urmulevičius	Kūno kultūra
	Gitana Žygaitytė	Lietuvių kalba
	Gaja Šeškaitė	Matematika
	Inga Girskienė	Technologijos (buities)
	Vaidotas Didžiūnas	Technologijos (technikos)
Tauragės Jovarų vidurinė mokykla	Algimantas Kaminskis	Koordinatorius - direktorius
	Vitalija Jančiauskienė	Bibliotekininkė
	Selvinija Pečiulienė	Biologija
	Genovaitė Genutienė	Chemija
	Gitana Budginienė	Dailė
	Viktorija Zubaitė	Ekonomika
	Nijolė Burbienė	Fizika
	Romas Muzikevičius	Geografija
	Kristina Tiepeliene	Istorija
	Ona Gaurylienė	Klasės auklėtoja
	Ilona Sausienė	Klasės auklėtoja
	Asta Stoškuvienė	Klasės auklėtoja
	Regina Artimavičienė	Kūno kultūra
	Kęstutis Norvilas	Kūno kultūra
	Nijolė Katauskienė	Lietuvių kalba
	Jolanta Butkienė	Lietuvių kalba, dir. pav. ugdymui
	Aldona Pocienė	Matematika; koordinatorė
	Gitana Venckaitienė	Muzika
	Rita Gudauskienė	Socialinė pedagogė
	Neringa Kairyte	Spec. pedagogė
Vidas Galbuogis	Technologijos	
Danguolė Juozaitienė	Technologijos	

Mokykla	Vardas, pavardė	Dalykas
Tauragės Žalgirių vidurinė mokykla	Arimantas Šerlinskis	Koordinatorius - direktorius
	Irina Gomienė	Bibliotekininkė
	Sigita Polienė	Biologija
	Gitana Banzinienė	Chemija
	Neringa Stašaitienė	Dailė
	Antanas Kiniulis	Fizika
	Genovaitė Striaukienė	Geografija
	Irena Steponaitienė	Kūno kultūra
	Vytautas Valiukas	Muzika
	Dalė Rakauskienė	Rusų kalba 9d kl. auklėtoja
	Vida Laurinaitytė	Lietuvių kalba
	Rūta Balserienė	Lietuvių kalba
	Emilija Asačiovienė	Matematika
	Aušra Miniotienė	Matematika
	Valentina Pocevičius	Dir. pavaduotojas, Projekto organizatorius, chemija
	Edita Skarbaliene	Spec. pedagogė
	Aivaras Lobinas	Technologijos
	Nijolė Norgilienė	Technologijos
	Sigita Bartušienė	Technologijos
Laima Šimkūnienė	Rusų kalba 9c kl. auklėtoja	
Ukmergės Antano Smetonos gimnazija	Adolfas Girdžiūna	Koordinatorius – direktoriaus pavaduotojas
	Romualda Zareckienė	Dailė, technologijos
	Loreta Klivienė	Lietuvių kalba
	Ramutė Storpirštienė	Skaityklos vedėja
	Darius Danielius	Technologijos, ekonomika
Ukmergės Dukstynos pagrindinė mokykla	Edita Usonienė	Koordinatorė – direktoriaus pavaduotoja
	Giedrė Paknienė	Chemija ir technologijos
	Virginija Vol ungevičienė	Matematika
	Zita Dikienė	Dailė
	Elvyra Augustinavičienė	Lietuvių kalba
	Vilma Retienė	Muzika
Zenonas Kavaliauskas	Technologijos	
Varėnos „Ažuolo“ vidurinė mokykla	Milda Padegimaitė	Koordinatorė- direktorė
	Pranė Bedulienė	Bibliotekininkė
	Kaupinienė Marijona	Biologija
	Žilionienė Jolanta	Chemija
	Čenienė Lina	Dailė
	Janavičienė Rima	Fizika
	Vičkačkienė Nijolė	Geografija
	Danguolė Barkauskienė	Klasės vadovė
	Jazukevičienė Danutė	Klasės vadovė
	Lysenko Rita	Klasės vadovė
	Saulynienė Vilma	Kūno kultūra
	Seliukienė Elena	Lietuvių kalba
	Violeta Matijoškienė	Matematika
	Audrius Saulynas	Pavaduotojas ugdymui
	Tumėnienė Alma	Technologijos
	Kirilevičius Kęstutis	Technologijos
	Varėnos „Ryto“ vidurinė mokykla	Rimas Vasiliauskas
Vida Grebliukienė		Bibliotekininkė
Renė Baublienė		Biologija
Laimutė Paigozina		Chemija
Levanas Mioldažys		Fizika
Jadvyga Akulavičienė		Geografija
Giedrius Samulevičius		Istorija, kl. vadovas

Mokykla	Vardas, pavardė	Dalykas
Varėnos „Ryto“ vidurinė mokykla	Audrius Korsakas	Kūno kultūra
	Daiva Kibirskštienė	Lietuvių kalba
	Marytė Ivoškienė	Matematika
	Asta Kašėtienė	Muzika
	Vaidas Tumėnas	Technologijos
Vilniaus Martyno Mažvydo vidurinė mokykla	Rima Tuinylaitė	Koordinatorė – direktoriaus pavaduotoja
	R. Vaitkevičienė	Bibliotekininkė
	A. Daugvila	Fizika
	I. Merkys	Geografija
	J. Ruigys	Inf. technologijos
	I. Karmaza	Inf. technologijos
	G. Tonkienė	Kūno kultūra
	J. Šveckutė	Lietuvių k.
	Ž. Meškėlienė	Lietuvių k.
	S. Dambrauskienė	Matematika
	A. Vilutienė	Muzika
	D. Brazdeikienė	Technologijos
	A. Banelienė	Technologijos
	O. Semėnienė	Technologijos
	R. Rinkevičius	Technologijos
R. Gustienė	Technologijos	
Vilniaus Viršuliškių vidurinė mokykla	Ramutė Meškauskienė	Koordinatorė - direktorė
	Edita Kliukienė	Technologijos
	Asta Žižienė	Bibliotekininkė
	Vilė Žagminienė	Geografija
	Gediminas Bračiulis	Inf. technologijos
	Jurgita Kardokienė	Lietuvių kalba
	Violeta Bruzgienė	Matematika
	Vilgimantas Mečkauskas	Technologijos
	Vaida Babravičienė	Technologijos
	Vladas Gapevičius	Technologijos
Zarasų „Ažuolo“ gimnazija	Elena Gaidamavičienė	Koord.-dir.
	Jolanta Lašaitė	Bibliotekininkė
	Evalda Bučinskienė	Biologija, kl. auklėtoja
	Dalia Bugėnienė	Fizika, ekonomika, kl. auklėtoja
	Andrius Navickas	Kūno kultūra
	Gitana Vasalaušienė	Lietuvių kalba, kl. auklėtoja
	Nijolė Šiaučiūnienė	Geografijos mokytoja, klasės auklėtoja
	Robertas Sukavičius	Informacinių technologijų mokytojas
	Jurgita Navickienė	Dailės mokytoja
	Vaida Maleckaitė	Matematika
	Raimondas Pūpeikis	Technologijos, braižyba
	Petronė Sekonienė	Technologijos, chemija, klasės auklėtoja
Zarasų Pauliaus Širvio pagrindinė mokykla	Aldona Navickienė	Koordinatorė direktoriaus pavaduotoja
	Virginija Skrupskelienė	Bibliotekininkė
	Vanda Povilaitienė	Biologija
	Violeta Gaidienė	Chemija
	Virginija Triponienė	Kūno kultūra
	Gintautas Kerpiškis	Matematika, dir. pav. ugdymui
	Jurga Sagadinaitė	Menai (muzika)
	Raimundas Pūpeikis	Technologijos
	Žydrūnas Dainys	Menai (dailė)
	Mindaugas Vitkūnas	Informatika, matematika
	Vilma Valainienė	Lietuvių kalba., klasės auklėtoja

Dizainas ir parengimas spaudai
UAB „Virginijos Dizaino Studija“
Jogailos g. 7-4A, Vilnius
www.vds.lt
Tiražas 1500 egz.